

Turizmin
yükselen trendi
Doğu Karadeniz

DOKA

DOĞRU - OBJEKTİF - KARARLI ADIMLAR

www.doka.org.tr

Adına İmtiyaz Sahibi
Çetin Oktay KALDIRIM
Genel Sekreter

Genel Koordinatör
Vahit KETBOĞA

Genel Yayın Yönetmeni
Hakan BAHÇEKAPILI

Yazı İşleri Sorumlusu
Ahmet YEŞİLÇİÇEK

Görsel Tasarım
Emine GÜLERYÜZ

Redaktör
Abdullah ÇİTİL

Gazipaşa Mah. Nemlioğlu Sk. Taksim Yokuşu Vakıf İşhanı No:3 TRABZON
Telefon: 0(462) 321 36 52 Faks: 0 (462) 274 36 52

ARTVİN YATIRIM DESTEK OFİSİ

Artvin Valiliği Çarşı Mah. No:1 Kat:3 ARTVİN
Tel: +90(466) 212 14 81-212 34 81 Faks : +90(466) 212 14 81

GİRESUN YATIRIM DESTEK OFİSİ

Giresun Valiliği A Blok Kat:2 GİRESUN
Tel: +90(454) 215 75 17 - 215 06 12 Faks: +90(454) 215 67 02

GÜMÜŞHANE YATIRIM DESTEK OFİSİ

Zafer Meydanı Hükümet Konağı No:31 Kat:4 GÜMÜŞHANE
Tel: +90 (456) 213 47 33 - 213 42 13 Faks: +90(456) 213 25 43

ORDU YATIRIM DESTEK OFİSİ

Selimiye Mah. Lise Cad. Vakıf İşhanı (Orta Cami Yanı) No:201 ORDU
Tel : +90 (452) 666 69 84 Faks: +90(452) 666 69 85

RİZE YATIRIM DESTEK OFİSİ

Menderes Bulvarı No:522 RİZE (Rize Ticaret Borsası Giriş Katı)
Tel: +90(464) 213 01 34 Faks: +90(464) 214 46 35

TRABZON YATIRIM DESTEK OFİSİ

Çarşı Mah. Mahmut Goloğlu Cad.No:16 TRABZON
Tel : +90(0462) 600 60 61 Faks: +90(0462) 600 60 64

Baskı : Sakarya Matbaacılık

Kunduracılar Cad. No: 42/D TRABZON Tel : 0462 321 72 32

Doğu Karadeniz Turizm Gelişim Haritası

KARADENİZ

GÜRCİSTAN

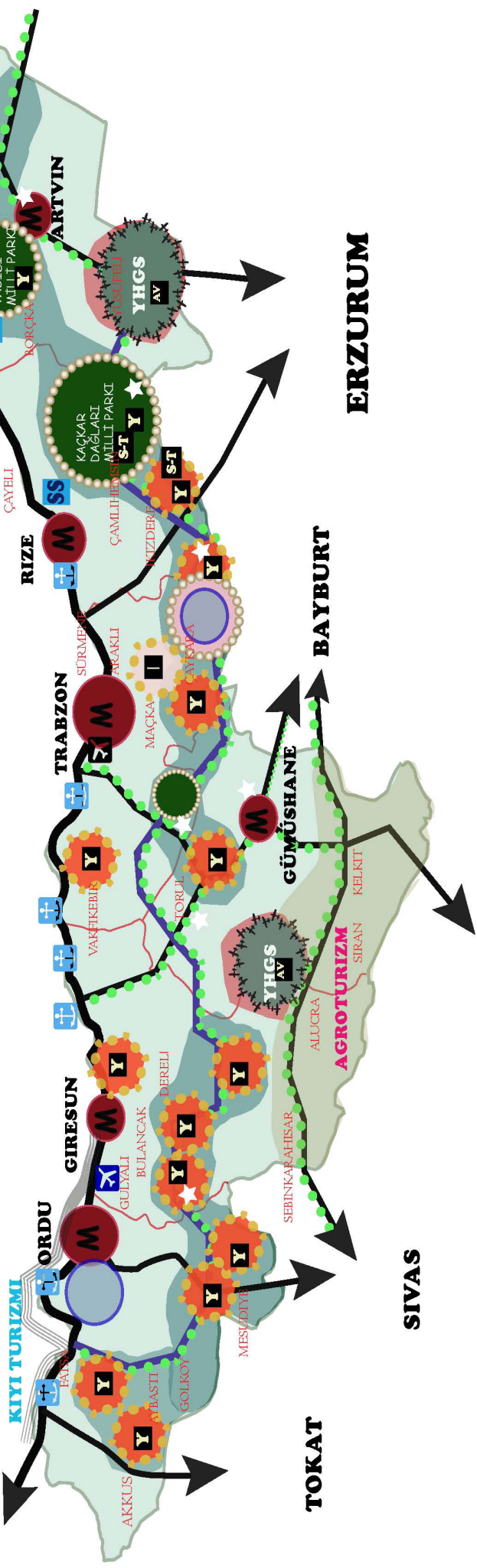
ERZURUM

ERZİNCAN

SİVAS

TOKAT

SAMSUN

- 1. DERECE YOL
- 2. DERECE YOL
- YAPIMI ÖNERİLEN YAYLA YOLU
- YEŞİL KORIDOR
- LİMAN
- YAPIM AŞAMASINDA OLAN HAVAALANI
- HAVAALANI

- SAĞLIK-TERMAL TURİZM
- AV TURİZMİ
- YAYLA TURİZMİ
- İNANÇ TURİZMİ
- SU SPORLARI
- KIŞ TURİZMİ

- İL MERKEZİ
- TURİZM MERKEZİ/ KTKGB
- ÖZEL ÇEVRE KORUMA BÖLGESİ
- DOĞAL SİT ALANI

- YABAN HAYATI GELİŞTİRME SAHASI
- MILLİ PARK ALANI

6-9

Genel Sekreterin Kaleminden...

Doğu Karadeniz Turizm Vizyonu

10-11

TURSAB (Türkiye Seyahat Acentaları Birliği) Başkanı
Sayın Başaran ULUSOY ile turizm hakkında siz
DOKA Bülten okurları için konuştuk.

“Bölge Kalkınmasının
Öncü Sektörü” Turizm

12-25

Turizm Şirket Yetkilileri ile Röportaj

- Ali ŞAHİN Zorlu Grand Hotel Genel Müdür Yardımcısı
- Cemal AKIN Ridos Thermal Otel&SPA Genel Müdürü
- İsmet ÖZPINAR - Esas Turizm Genel Müdürü
- Sevgi ATEŞ - Tatilce Seyahat ve Organizasyon Firması Sahibi
- Mustafa YILMAZ - Amazon Aretias Hotel Yönetim Kurulu Başkanı
- Zühal YALÇIN - Yalçın Hotel Genel Koordinatörü
- M.Ragıp PİRSELİMOĞLU - Vargit Turizm Sahibi
- Bülent SARALOĞLU - Bukla Turizm Sahibi
- Mahmut EROĞLU - Zigana Gümüşkayak Tesisleri Sahibi
- Dursun Ali İNAN - İnan Kardeşler Otel & Restaurant Sahibi
- Şükrü FETTAHOĞLU - Fettahoğlu Otel Sahibi

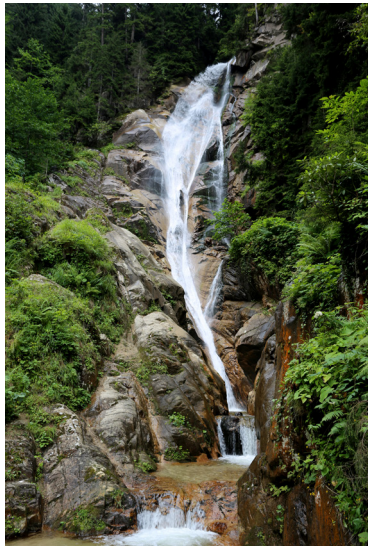
26-29

Arap Turistlerin Yeni Gözdesi Doğu Karadeniz

30-35

Dört Mevsim
Turizm
Cenneti
İKİZDERE

36-41

İLÇELERİMİZİ
TANIYALIM

Bıçağın ve Pidenin Anavatanı
SÜRMENE

DOKA'NIN DESTEKLEDİĞİ PROJELER

- Hostaval Şelalesi Mesire Yeri Düzenleme Çalışması Projesi
- Kervan Yolu Projesi
- Balımkız Bal Paketleme Tesisi Projesi
- Pestil ve Kömenin Hijyenik Üretilmesi Ve Ambalajlanması Projesi
- Köşe Bucak Karadeniz Projesi
- Kuşburnu Suyu Ve Marmelat Üretiminde Kapasite Artırım Projesi

- Artvin, Giresun Ve Trabzon Valileri Değişti
- Vali Yardımcısı Ve Kaymakamların Yerleri Değişti
- Altın Varaklı, El Yazmalı Asırlık Kur'an-ı Kerimler İçin Trabzon Kent Müzesi Kuruluyor
- Ardanuç Mehmet Akif Ersoy Mesire Yerinin İyileştirilmesi Proje Sözleşmesi İmzalandı
- Beşikdüzü Osb Geleceğe Hazır
- Rusya Federasyonu Başkonsolosu Talanov, Genel Sekreter Kaldırım'ı Ziyaret Etti
- Çikolata Vadisi İlgi Çekmeye Devam Ediyor
- Karadenizli Kadınlar Üretimde Kooperatifleşiyor
- Doka Yurtdışı Tanıtımlarını Sürdürüyor
- Doka'nın Tanıtım Standı Büyük İlgi Gördü
- Kış Turizmüne Dev Proje
- Türk-Gürcü Ortak Organize Sanayi Bölgesi Kuruluyor
- Yönetim Kurulu Toplantısı Ordu'da Yapıldı
- Vali Çiftçi, Japonya Çalışma Ziyaretini Değerlendirdi

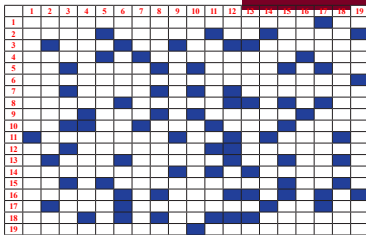
SEKTÖR ANALİZLERİ

GERİ DÖNÜŞÜM SEKTÖR RAPORU

Sürdürülebilir
Yeşil

BİL BAKALIM

BASINDA DOKA

DOĞRU - OBJEKTİF - KARARLI ADIMLAR
DOKA

*Genel Sekreterin
Kaleminden...*

Doğu Karadeniz Turizm Vizyonu

Turizm sektörü son 60 senedir Dünya'da ve Türkiye'de önemini gittikçe artıran ve en hızlı büyüyen ekonomik faaliyet alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Küreselleşme süreci, artan refah, gelişen teknoloji ve ulaşım olanakları sayesinde dünya üzerinde insan mobilitésinin bu paralelde arttığı ve dolayısıyla bundan en çok etkilenen alanların başında turizm sektörünün geldiği söylenebilir. Böylece, dünyada turizm sektörü büyüklüğü 2013 yılı itibarıyla 1,1 trilyon dolara yaklaşmıştır ve sektör her yıl ortalama %4'lük artış göstermektedir.

Türkiye'de turizm hareketliliği ve turizmden elde edilen gelirler incelendiğinde Türkiye'nin dünyadaki en popüler 10 turizm destinasyonundan biri olduğu göze çarpmaktadır. UNWTO (2012) verilerine göre Türkiye gelen turist sayısı bakımından 29 milyon turist ile dünyada altıncı, uluslararası turizm gelirlerinde ise 23 milyon dolar ile dünyada on ikinci sırada yer almaktadır. UNWTO'ya (2012) göre Türkiye 23 milyon dolar ile Dünya uluslararası turizm gelirlerinde %8'lik bir paya sahiptir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre 2002 yılında yaklaşık 13,2 milyon olan Türkiye'ye gelen ya-

bancı turist sayısı, 2011 yılında %137,3'lük bir artış göstererek 31,4 milyon kişiye ulaşmıştır. Gelen yabancı turist sayısına paralel olarak turizm gelirleri de 2002 yılından 2011 yılına % 93,2'lik bir artış göstererek, 11,9 milyar dolardan 23 milyar dolara çıkmıştır.

Turizm, pek çok sektörden farklı olarak birçok alt faaliyet alanını barındırmakta ve birçok sektörle iç içe olduğundan diğer sektörlerin gelişimine doğrudan ivme kazandırmaktadır. Konaklama tesisleri, yeme-içme ve eğlence hizmetleri, ulaştırma ve taşımacılık, ticaret, eğitim, sağlık, tarımsal üretim ve gıda, vb. birçok sektör turizmden doğrudan ve karşılıklı olarak etkilenmektedir. Doğu Karadeniz Bölgesi'nin coğrafi şartları büyük sanayi yatırımlarını engellerken öte yandan turizmin gelişmesi için birçok doğal faktörü yaratmıştır. Bölgesel turizmin niteliği, özellikle kırsalın kalkınmasına fırsat tanıyabilecek niteliktedir.

Ülkemizin turizmden elde ettiği gelirin turist sayısı paralelinde bir artış hızına sahip olmadığı görülmektedir. Bunun nedeni ise, ülkemizde turizmin daha çok geleneksel kıyı turizmi odaklı olması ve bu durumda mevsimsellik ile turizmin yeterince çeşitlendirilememesi olarak tespit edilmiştir. Bu neden-

le Türkiye Turizm Stratejisi 2023 belgesinde alternatif turizm türlerinin geliştirilmesi ve desteklenmesi ile tematik turizm gelişim koridorlarının oluşturulması strateji olarak kabul edilmiştir. Bu kapsamda Doğu Karadeniz Bölgesi'nin sahip olduğu doğal, kültürel ve tarihi değerler önemli bir alternatif olarak öne çıkmaktadır.

TR90 Bölgesi'nin genel itibarıyla Türkiye tüketiminden aldığı toplam pay %3,1 civarındayken, Bölge'nin Türkiye'de yapılan toplam otel ve lokanta harcamalarından aldığı pay %2 civarındadır (TÜROFED, 2011). Türkiye'nin diğer bölgelerinin turizm faaliyetlerinden almış olduğu paya bakıldığında, TR90 Bölge'sinde turizmden elde edilen gelirin yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Bölge içerisinde yapılan harcamalardan otel ve lokantaların aldığı pay ise %3 civarındadır.

Biyolojik çeşitlilik ve doğal kaynaklar açısından oldukça zengin olan bölge, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın hazırlamış olduğu Türkiye Turizm 2023 Stratejisi'nde yayla koridoru olarak gösterilmiştir. Samsun'dan Hopa'ya kadar olan alanda yayla turizminin geliştirilmesi ve alternatif turizm türleri ile birleştirilerek turistler için daha cazip hale getirilmesi önerilmiştir.

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı kurulduğu günden bu yana 3 yıldır turizmin gelişmesi için faaliyetler yürütülmektedir. Başta mali ve teknik destekler olmak üzere, tanıtım, koordinasyon, arge, işbirlikleri, yatırım vb. alanlarda birçok faaliyet gerçekleştirilmektedir.

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı, bölgesel kalkınma araçlarının tespiti ve yerel kaynakların harekete geçirilmesi amaçlarıyla yaptığı bölge planı ve saha çalışmalarında turizmi hem sektörel hem de beşeri geli-

şimin önemli bir aracı olarak belirlemiştir. Bu amaçla turizm olgusunu tabana daha çok yerleştirmek, elde edilen katma değeri artırmak, turizmi çeşitlendirmek ve en önemlisi tüm bunları yaparken doğal dengeyi ve doğayı koruyarak sürdürülebilir bir anlayışla ve diğer kuruluşlarla işbirliği içerisinde yapılmasını sağlamak amacıyla politikalar üretilmiş ve yol haritaları belirlenmiştir.

DOKA, turizm alanında bugüne dek toplam 5 farklı mali destek programında 149 projeye 29 milyon TL tutarında destek sağlamıştır. Böylece özellikle turizm alanında bölgede farkındalık yaratılmış, yeni değerler turizme kazandırılmış, turizmde önemli sayıda çeşitlendirme sağlanmış ve birçok alt yapı sorunu giderilmiştir. En önemlisi ise verilen desteklerin çarpan etkisi sayılabilecek, yeni yatırımları bölgeye çekmesi olarak kabul edilebilir. Örneğin, mevcut yatırımlarla birlikte Trabzon'daki 5 yıldızlı otellerin sayısının önümüzdeki yıl itibarıyla 5'e çıkarılması planlanmaktadır.

Turizme verilen desteklerin yanında Doğu Karadeniz Bölgesi'nin turizm ve yatırım imkanlarının tanıtılması adına tüm kesimlerle işbirliği içinde çalışılmaktadır. Ağırlıklı olarak Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Kuveyt ve Bahreyn gibi Arap ülkeleri olmak üzere, Çin, Japonya, Almanya, Amerika gibi dünyanın farklı ülkelerinde fuarlara katılım, birebir ziyaretler ve işbirliği organizasyonları gibi faaliyetlerle tanıtımlar devam etmektedir. Bunun yanı sıra yabancı medyada yer alınması, yabancı gazetecilerin ve tur operatörlerinin bölgemizde ağırlanarak turizm olanaklarının tanıtılması yakın dönemde gerçekleştirilen faaliyetler arasındadır.

Yürütülen faaliyetlerde mevcut turizm kaynaklarının etkin, dengeli ve sürdürülebilir kullanımının yanında turizm türlerinin ve aktivitelerinin çeşitlendirilme-

Turizm alanında bugüne dek toplam 5 farklı mali destek programında 149 projeye 29 milyon TL tutarında destek sağladık.

si en temel hedeflerimizdendir. Doğu Karadeniz'in başta eko turizmde alternatifsiz bir destinasyon haline getirilmesi, sağlık ve spor turizminde mevcut alt yapı ile önemli bir destinasyon olması, tarihi ve kültürel değerlerin ön plana çıkarılarak tarihsel ve otantik kültürün kültür turizmine kazandırılması, Trabzon Limanı'nın önemli kruvaziyer limanlarından biri olması, turizmin tüm seneye yayılması için kayak kış turizmi potansiyelinin hayata geçirilmesi ve bölgenin eşsiz flora ve fauna zenginliği ile benzersiz doğasının aktiviteler ile doğa turizminde yurtiçinde nitelikli bir üs konumuna getirilmesi hedeflenmektedir ve mümkündür.

Geçtiğimiz yıl düzenlenen uluslararası eko turizm konferansı ile bu hedefteki çalışmalara başlandı ve bu çalışmalar dünyada eko turizmde marka olmuş Japonya benzeri bir modelle Japon Uluslararası İşbirliği Teşkilatı (JICA) işbirliğine devam etmektedir. Ordu'da faaliyete geçecek olan Çikolata Parkı Projesi turizmde önemli değer olabilecek marka projelerden olup bu konudaki uygulama faaliyetlerine başlanmıştır. Kaçkarlar Milli Parkı Alt Yapı

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı, bölgesel kalkınma araçlarının tespiti ve yerel kaynakların harekete geçirilmesi amaçlarıyla yaptığı bölge planı ve saha çalışmalarında turizmi hem sektörel hem de beşeri gelişimin önemli bir aracı olarak belirlemiştir.

Geliştirme Projesi ise bölgede en çok ziyaret edilen noktalardan biri olan milli parkın alt yapısının turizme hazırlanması adına önemli bir proje olup Avrupa Birliği finansmanı desteklidir. Yaylalar bakımından zengin Doğu Karadeniz'in bir 'Yeşil Koridor' mantığıyla geliştirilmesi ve bu gelişimin özellikle kırsal gelişime kazandırılması için planlama faaliyetleri bir süre önce baş-

lamıştır. Bölgesel turizmin geliştirilmesi adına üretilen önemli projelerden biri de bölgenin 2023 yılı vizyonunda yer alan, dünyada bazı ülkelerde görülen turizm yatırım adalarının oluşturulması turizm gelişim alanlarının oluşturulması adına yüksek önemi haiz projeler olarak görülmektedir. Bölgesel turizmin planlı gelişmesi ve konsept - iyi model projelerin geliştirilmesi için de girişimler başlamıştır.

Bölgede özel sektör yatırımlarının sürükleyici unsuru olarak kamu kurumları tarafından turizmin geliştirilmesine yönelik yoğun faaliyetler yürütülmektedir. Bunlar arasında tarihi ve kültürel mirasların turizme kazandırılması, restorasyon, rekreasyon ve peyzaj düzenlemeleri, kayak ve kış turizmi potansiyelinin değerlendirilmesi için planlama ve yatırım faaliyetleri hemen her ilde yürütülmektedir. Yürütülen projeler, tanıtım faaliyetleri ve turist yoğunluğu son 3 yıldır turizm konusunda bölge genelinde önemli derecede farkındalık oluşmasını sağlamıştır ki en önemli kazanımlarımızdan birinin bu olduğu söylenebilir. Çünkü turizmin tutunması her şeyden önce bölge insanı ve kurumlarının turizmi benimsemesi ve sahip çıkması ile alakalıdır.

Geçtiğimiz yıl bölgeyi ziyaret eden yaklaşık 4,5 milyon turistin %83'ünü yerli turistler oluşturmaktadır. Yerli turistlerin önemli oranda günü birlik geziler ve kısa süreli turlar yoluyla bölgenin doğal ve kültürel güzelliklerini ziyaret ettikleri görülür. Bunun yanı sıra bölgenin eko turizm değerleri ve faaliyetleri önemli sayıda yerli turisti çekmektedir. Yabancı turistler arasında ise son dönemde özellikle körfez ülkelerinden gelenlerin başı çektiği görülmektedir. Körfez ülkelerinden bölgemizi ziyaret eden turist sayısı 2010 yılında 34 bin kişiyken bu sayı 2012 yılında 92 bine çıkmıştır. Bu sayının bu yıl sonu itibarıyla 150 bini geçmesini bekliyoruz.

Hoynat Adası (Perşembe/ Ordu)

Biyolojik çeşitlilik ve doğal kaynaklar açısından oldukça zengin olan bölge, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın hazırlamış olduğu Türkiye Turizm 2023 Stratejisi'nde yayla koridoru olarak gösterilmiştir.

Her yıl %50 oranında artan Arap turist sayısının bu yıl 150 bine ulaşması beklenmektedir. Arap turistler için ülkemizdeki en önemli 4 destinasyondan biri haline gelen Trabzon'a artan Arap turist ilgisi, kendisini bölge genelinde sosyal hayat, alışveriş ve ticaret, konaklama tipleri, gayrimenkul satışları ve yatırım talepleri anlamında yoğun olarak hissettirmektedir. Yine, geçtiğimiz aylarda Suudi Arabistan'ın başkenti Riyad'dan doğrudan tarifesiz uçak seferlerinin başlaması bu ilginin en önemli neticelerindendir. Bazı verilere göre bu ilginin çıktılarından biri olarak Arap turistlerin her yıl bölgede yaklaşık 200 milyon dolarlık hacim oluşturdukları söylenebilir.

Turizm, ülkemiz için yeni bir olgu değildir. Ancak Doğu Karadeniz'in turistik keşfi ve alternatif turizm olgusu/talebi henüz yeni sayılabilir. Son yıllardaki yoğun turizm hareketi, sektörde sürdürülebilir büyümeyi, doğanın dengeli kullanımını, turist beklentisinin karşılanmasını, turizm ve kültürde markalaşmayı ve en önemlisi katma değeri yüksek bir turizm olgusuna ulaşmayı zorunlu kılmaktadır. Bu kapsamda sektör, kurum ve sivil toplum işbirliği içinde çalışmalı, fırsatlar kaçırılmamalı ve en önemlisi de turizm bir kültür olarak bölge yaşantısına yerleştirilebilmelidir. Unutulmamalıdır ki turizm, getirisi yüksek olduğu kadar hassas bir olgudur.

Çetin Oktay KALDIRIM
DOKA Genel Sekreteri

TURSAB (Türkiye Seyahat Acentaları Birliği) Başkanı
Sayın Başaran ULUSOY
ile turizm hakkında siz
DOKA Bülten okurları için konuştuk.

Sayın Ulusoy, öncelikle sizi tanımak istiyoruz. Bize kendinizden kısaca bahseder misiniz?

1949 yılında Trabzon'un Of ilçesinde doğdum. İlkokul, ortaokul ve liseyi Trabzon'da okudum. 1963-64 yıllarında Trabzon Lisesi Cemiyet Başkanlığı yaptım. 1966-70 yılları arasında İstanbul İktisadi Ticari İlimler Akademisi'nde okudum ve aynı okuldan mezun oldum. 1968-70 yılları arasında Trabzonlular Cemiyeti Başkanlığı yaptım. 1968'de inşaat, müteahhitlik hizmetleri, taşımacılık, ulaşım, sigortacılık ve turizm sektörlerinde ticaret hayatına başladım. 1981 yılında muhasip üye olarak başladığım Türkiye Seyahat Acentaları Birliği'nde 1999 yılından bu yana da Yönetim Kurulu Başkanlığı görevini yürütmekteyim.

Ülkemizde ve bölgemizde turizmi 12 aya yaymak için ne gibi çalışmalar yapılmalıdır?

Türkiye'nin turizm sektöründe, sürdürülebilir turizm politikası izlemesi gerekmektedir. Bunların etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi için bazı ilkeleri ortaya koymalıyız. Bu ilkeleri genel olarak; turistik düzenlemelerin arza göre yapılması, toplu taşıma, toplumsal katılım, temiz enerji kullanımı, mevcut yapı stokunun kullanımı toplumsal ve kültürel kimliğin korunması, yatırımların esnek, gelişmeye açık ve uzun vadeli olması şeklinde sıralayabiliriz. Eğer turizmi 12 aya yayarsak ülkeye gelecek turist sayısında ve turizm gelirlerinde büyük artış yaşanacağı kanaatindeyim.

Ülkemize gelen turist profili nasıldır? Genelde ülkemize gelen turist gruplarının harcama gücü nedir?

Ülkemizi ağırlıklı olarak gelir düzeyi orta seviyede olan turist tercih etmektedir. Tercih etme nedenleri olarak başta gezi, eğlence, sportif ve kültürel faaliyetler olmak üzere akraba ve arkadaş ziyareti, iş amaçlı (konferans, toplantı, görev vb.), alışveriş, eğitim staj, sağlık ve tıbbi nedenler, dini/hac, transit ve diğer nedenlerden dolayı tercih etmektedirler. Ülkemize gelen turistin harcama gücü olarak yeme içme başta olmak üzere, konaklama, uluslararası yerli ulaştırma, giyecek ve ayakkabı, hediyelik eşya ve ulaştırma şeklinde sıralayabiliriz.

Rakamlar ile turizmden elde edilen gelir 23 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu rakamı daha da artırmak için sizce neler yapılmalıdır?

Ülkemize gelecek olan turist sayısını ve turizm gelirini artırmak için daha yoğun tanıtım ve reklam yapılması gerektiği kanaatindeyim.

Sayın Ulusoy, TÜRSAB olarak bölgenin kalkınması, tanıtımı adına ne gibi faaliyetler yürütmektesiniz?

Birlik olarak ülkemizin tanıtımı için gerek yurtiçi ve gerekse yurtdışı fuar organizasyonlarına katılmak suretiyle yoğun çalışmalar yürütmekteyiz.

Gelir düzeyi orta seviyede olan turist ülkemizi tercih etmektedir. Tercih etme nedenleri olarak gezi, eğlence, sportif ve kültürel faaliyetler başta olmak üzere akraba ve arkadaş ziyareti, iş amaçlı, alışveriş, eğitim staj, sağlık ve tıbbi nedenler, dini/hac, transit ve diğer nedenlerden dolayı tercih etmektedirler.

Özellikle bölgemizde turizm alanında eğitilmiş personel sıkıntısı yaşanmaktadır. Bu sorun sizce neden kaynaklanmaktadır, sorunun çözülmesi babında neler yapılmalıdır?

Turizm sektöründe öncelikli olarak yabancı dil bilen elemanlara ihtiyaç duyulmaktadır. Yabancı dil bilmek tek başına yetmemektedir. Her bir turizm elemanının aynı zamanda çok iyi bir pazarlamacı da olması gerekmektedir. İnsanlar arası iletişimi kuvvetli, pozitif enerji ile dolu olanların bu alanda daha başarılı oldukları görülmektedir. Bu sektörde çalışanlar bir hizmet sunmaktadır, kimisi aşçı olarak, kimisi taşıyıcı olarak, kimisi rehber olarak, kimisi pansiyon işletmecisi olarak. Her ne yapıyorlarsa yapsınlar kendi alanlarını en iyi bilmek ve işlerini büyük bir titizlik ve dikkatle yapmak durumundadırlar. Turizmi bir zincirin halkalarına benzetirsek bütün halkalarının kaliteli olması gerekir. Birisi zayıf olursa halka kopar ve sistemin bütününe olumsuz hale getirir. Bu da çalışanlar arası işbirliğini, dayanışmayı ve takım ruhu ile hareket etmeyi zorunlu kılmaktadır. Eğitimi de yukarıda belirtilen hususları göz önünde bulundurarak vermemiz ve meslek içi eğitimlerle gelişmelerine katkı yapmak zorundayız. Unutmamamız gereken bir husus da eğitimin sürekliliğidir. Eğitim kesintiye uğradığında hizmet kalitesi de düşmektedir.

Bölgemize özellikle körfez ülkelerinden ciddi yatırım ve emlak talepleri gelmektedir. Bölgemizde bu alanda hangi turizm yatırımları yapılmasını tercih edersiniz?

Bölgede konaklama tesisleri, eğlence tesisleri, butik otel türleri gibi yatırımların yapılması gerektiği düşüncesindeyim.

DOKA Bölgesi'ne (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Rize, Ordu, Trabzon) hangi turizm alanlarında ne gibi yatırımlar yapılabilir? Bu bağlamda iş adamlarına tavsiyeleriniz nedir?

Bölgede milli parklarda flora/fauna konusunda bilgi evleri, müzeler, seminerler, kütüphaneler ve araştırma merkezleri oluşturulmalı, bu milli parklar yeni meraklar uyandırabilecek aktivitelere ve uygun donanımlara sahip olmalıdır. Bölgedeki özellikle de doğa turizminin icra edileceği köyler ve ilçelerde hem otantik kültüre, hem de turizme uygun mimari bir doku yaratılmalı bu mimari dokunun standartlarından taviz verilmemelidir. İş adamlarına önerim muhteşem güzellikleri ve doğa yapısına sahip olan bölgeye gerekli yatırımları yapmalarıdır.

Ajans olarak çalıştığımız "Sağlık Turizmi" ve "Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Merkezi" Projeleri hakkındaki görüşleriniz nedir?

Birçok alanda kullanım alanı bulan tıbbi ve aromatik bitkiler biyolojik kültürel ve endüstriyel kaynaklardır. Bölgeye baktığımızda bitki türleri açısından oldukça zengin bir flora yapısına sahiptir. DOKA'nın böyle projeler yürütmesi ve raporlar oluşturmalarının faydalı olacağı düşüncesindeyim.

“Bölge Kalkınmasının Öncü Sektörü” Turizm

TR90 Bölgesi'nin son yıllarda önemini gittikçe arttıran ve bölgenin kalkınmasında öncü sektör olan turizm sektörü ile ilgili olarak; bu faaliyet alanının bölgeye sağladığı faydalar, karşılaşılan sorunlar ve turizmi 12 aya yaymak için yapılabilecek çalışmalara yönelik bölgemizdeki tur şirketleri, konaklama tesisleri yetkilileri ile görüşmeler yaptık.

Macahel (Borçka /Artvin)

Uzungöl (Çaykara /Trabzon)

Ali ŞAHİN

Zorlu Grand Hotel Genel Müdür Yardımcısı

Yıllar itibarıyla otele gelen turist profili hakkında bilgi verir misiniz?

Özellikle son yıllarda körfez ülkelerinden gelen turist sayısında güzel bir ivme yakaladık. Ancak bunu yakalar-ken Avrupa ülkelerinden gelen turist sayısında düşüş göz-lemliyoruz. Bunları bir karma haline getirip önümüzde-ki yıllarda turizm aktivitelerini 12 aya yayabilirsek daha güzel bir Karadeniz, daha güzel bir turizmi hayata geçir-miş olacağız. Ortadoğu'dan özellikle yaz aylarında çok ciddi bir potansiyelimiz var. Bizim Abu Dabi, Dubai ve Suudi Arabistan'dan ciddi bir potansiyelimizin olduğunu söyleyebilirim.

Bölgemizde turizmi 12 aya yaymak için ne gibi çalış-malar yapılmalıdır? Bu bağlamda tanıtım yaparken ili mi ön plana çıkarmak gerekir bölgeyi mi ön plana çı-karmak gerekir?

Olaya bir bütünlükten yana bakarım. Her zaman bü-yüğün parçaları olmanın daha güzel olacağı inancındayım. Çünkü Karadeniz'i bir bütün olarak değerlendirdiğimiz-de gününbirlik turların yapılamayacağına göre haftalık, 10 günlük turların yapılması daha mantıklıdır. Yani konak-

lama geceleme sayılarını artırabilmek için Karadeniz'i bir bütün olarak pazarlamamız lazımdır. Özellikle de kış turiz-mi anlamında bir çalışma yapılabilirse yılın 12 ayında ve-rimli bir turizm olacağı inancındayım.

Özellikle bölgemizde turizm alanında eğitilmiş per-sonel sıkıntısı yaşanmaktadır. Bu sorun sizce neden kaynaklanmaktadır, sorunun çözülmesi babında neler yapılmalıdır?

Bizim en büyük sorunumuz zaten eğitimidir. Turizmde yetişmiş eleman özellikle de yabancı dil bilen personel çok önemlidir. Yabancı dil ile birlikte mesleki eğitimleri almış olması gerekir. Yabancı dile sahip birisine mesleki eğitim vermeniz daha kolay olabilir. Ancak mesleki eğitim alan birine yabancı dil öğretmek daha zordur. Örneğin otel ola-rak yılın sekiz ayında personelimizi yabancı dil kursları-na gönderiyoruz. Hizmet içi eğitim aldırırız. Biz aynı za-manda Türkiye'nin en elit işletmelerine partner, kişisel bilgilerin geliştirilmesi yönünde insanlar gönderiyoruz. Personelimiz Türkiye'nin en iyi işletmelerinden gidip eği-tim almıştır. Bu anlamda kesinlikle yabancı dil eğitimi ön plana çıkarmamız lazımdır.

DOKA olarak bölgemizin gelişmesi adına özelli-kle Turizm alanında hibe çağrılarını çıkıyoruz. Bu hibe çağrıları sizce nasıl olmalı, bölge nasıl faydalanmalıdır?

Ajansın yaptığı çalışmaları yakından takip ediyoruz. Ancak holding olarak bu hibelerden biz yararlanamıyoruz. Bu konuda yanlış algıların olduğunu düşünüyorum. Birileri bekliyor ki siz onlara para kazandıracaksınız. İşletmelerin bu çağrılardan faydalanıp kendilerini yenilemeleri turizmi geliştirip bölge ekonomisine katkı yapmaları son derece önemli bir husustur.

Cemal AKIN

Ridos Thermal Otel&SPA Genel Müdürü

Profesyonel bir yönetici olarak bölge turizmini nasıl değerlendiriyorsunuz? Gelişmesi için ne yapılabilir?

Karadeniz bölgesi yeni keşfedilmekte olan ve patlamaya hazır turizm potansiyeli yönünden dünyada ses getirebilecek bir iklime, atmosfere, doğaya sahiptir. Ama biz bu turizmin nimetlerinden yeteri kadar yararlanamıyoruz. Natürel, deforme olmamış yaylaları, gölleri, akarsuları, şelaleleri, güzelim köy yapıları sürdürebilmek ve dışarıya yansıtabilmek için hem yatırımcılar hem bürokratik engellerin ortadan kaldırılarak bir bütün olarak projeler hazırlanarak yurt dışında turizm fuarlarında ve yurt içinde de mümkün olduğunca en iyi şekilde yansıtip tanıtabilmeliyiz. Ki bizim doğamızdaki yeşil ortam, su ortamı, göl, deniz, şelale, akarsu ve dereleri düşündüğümüz zaman dünyanın nadir köşelerinden bir bölge olduğunun farkına varırız. Bizim bölgemizde dört mevsimi bir arada yaşayabileceğimiz günler mevcuttur. Aynı gün içerisinde Ovit dağına çıktığınız zaman karı görüyorsunuz. İkizdere cennet vadisine geldiğiniz zaman yağmurla birlikte ıslanıyorsunuz. Rize ya da Trabzon'a gittiğiniz zaman güneşli çok güzel bir iklime vakıf oluyorsunuz. Onun dışında da gittiğiniz yaylaların bir kısmında sararmış, bir kısmı yemyeşil, bir kısmında da bütün yeşil tonlarının her rengini bir arada görebilme şansına sahip oluyorsunuz. Bu yüzden dolayı bölgemiz son derece şanslıdır. Bir tek şanssızlığımız alt yapı hizmetlerinin güçlendirilmemiş tüm olarak ilimizin, ilçemizin, köyümüzün ve bütün ilçelerimizin hem kitaplarla hem de cd'lerle hem de basın organlarında bizzat profesyonel yöneticilerle beraber yurt dışına açılması kaçınılmaz bir ihtiyaç ve zorunluluktur.

Rize hem güzel bir iklime hem de harika bir doğa yapısına sahiptir. Ancak bazı ilçelerimizin köylere bağlantıları yeteri kadar olumsuzluklar arz ediyor. Yurtdışından gelen ziyaretçilerimizi Ayder'e yönlendirdiğimizde bir şey demiyorlar. Ancak örneğin Anzer yaylasına gönderdiğimiz zaman aracım hasar gördü diyor. Yol çalışması var diyor. Yolların bakımsız ve dar olduğunu belirtiyorlar. Bununla birlikte Cımil yaylamız da aynı durumdadır. Bu yolların düzeltilmesi, alt yapısının düzeltilmesi, oradaki yol çukurları kaldırılması önem arz etmektedir.

Otel kaplıca turizmi alanında hizmet veriyor. Otelinizdeki turist profili nasıldır?

Turizm kalitesini en üst seviyede yapabilmek için büyük bir çaba göstermekteyiz. Kendi imkânlarımızla yurt dışındaki en uzak noktalara ulaşmayı hedefliyoruz. Bu kapsamda en son dünyanın en büyük turizm fuarlarından birisi olan Dubai Arabian Traveller Marketing Fuarı'na katıldık. Burada yapmış olduğumuz görüşmelerde tur operatörleri ve seyahat acentesi yetkilileri bize çok büyük bir Arap potansiyeli olduğunu ifade ettiler. Mısır, Fas, Tunus, Cezayir gibi Akdeniz'e bağlı ülkelerde o potansiyeli ve programlarını bu firmalar iptal ettiklerini söylediler. Bu bizim için büyük bir avantajdır. Bu potansiyel Türkiye'ye yönlendirilmiş durumdadır. Özellikle de Karadeniz için ilk yönlendirme, ilk programı da göz ardı etmemek gerekir. Çünkü Karadeniz bölgesi keşfedilmemiş iklim ve doğaya sahiptir. Fakat ulaşım yönünden İstanbul aktarmalı olması İstanbul'daki son zamanlardaki birçok olumsuzlukların onları ürkütmesi, ilimize geldikleri zaman turizm alanında bazı olumsuzlukları yaşamamak için tereddütleri, üst düzeyde en iyi şekilde hizmet kalitesinin yetersiz olduğu birçok turizm yatırımcılarının işyerlerinde yabancı dil konusunda bir çözüm üretilmesi gerektiği konusunda hassasiyetlerini bildirdiler. Tabii ki durum böyle iken ayağımıza kadar gelen bu fırsatı, önemli bir turizm potansiyelini şansa bırakmamalıyız. Çok daha önemli adımlar atarak yapılması gerekenin en iyisini yapmanın çabası içerisinde olmalıyız. Çünkü dünyanın birçok ülkesinin stratejik hedefleri arasında turizm gelirini büyütme de vardır. Bizdeki turizm potansiyelini artırdığımız zaman doğal olarak hem yurt ekonomisine hem bölge ekonomisine, hem de şehir ekonomisine ciddi katkılar sağlayabiliriz.

Gelen turist sadece konaklama ve yeme içme için bu bölgeye gelmiyor. Aynı zamanda eğer termal otel isek termal ile ilgili tüm sağlık hizmetlerinden yararlanmak istiyorlar. Bununla birlikte fizik tedavisi ile ilgili konuları ve

çevre ile ilgili hizmetleri araştırıyorlar. Romatizma sorunu olan her hasta bununla yetinmiyor. Çevremizdeki sağlık kurumlarını, hastaneleri de araştırarak mide, göz ve diş gibi rahatsızlıklarını gideriyorlar. Bu da hem özel, hem resmi hem de turizm yatırımcısına olumlu yönde katkılar sağlamaktadır. Sağlık turizmi Karadeniz bölgemizin en önemli sektörlerinden birisi olmakla birlikte mutlak suretle alt yapısı güçlendirilmelidir. Çünkü Rize ili ve bu bölge Batum üzerinden Kafkaslara ve Ovit tüneli üzerinden Doğu ve Güneydoğu üzerinden Ortadoğu'ya yakın olması sağlık turizmi alanında da yatırımların yapılması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Turistin dini, milliyeti ırkı, giyimi ne olursa olsun mümkün olduğunca en üst düzeyde bütün bürokrasimizin, idarecilerimizin, yatırımcılarımızın, esnafımızın hassas hareket etmesi lazımdır. Her gelen turist mutlaka büyük bir şefkat, güleryüz ve içtenlikle bağımıza basmak ve yapacağımız satış, tanıtacağımız ürünü, göstereceğimiz adresi gönül rahatlığıyla üzmeden, herhangi bir çıkar ilişkisi düşünmeden gelen turistin memnuniyetini ve geri dönüşümünü sağlamak için çaba sarf etmeliyiz. Turist buraya kolay kolay gelmiyor. Geldiği zaman

onu çok kolay kaybetmemeliyiz. Gelen turist ülkesine geri döndüğü zaman bizlerden biri gibi buradan memnuniyetini anlatacaktır. Bir reklamcı gibi, bir tanıtım elçisi gibi burada gördüğü insanlık ilişkileri, yardımlaşmayı, doğa güzelliklerini, esnafın ürettiklerini gönül rahatlığıyla anlatacak ve bize çok daha başka çok daha fazla turistler kazandıracaktır. Bu da ülkemize döviz girdisi anlamında ciddi katkı sağlayacaktır. Bunlara önem vermeliyiz.

İsmet ÖZPINAR

Esas Turizm Genel Müdürü

Son yıllarda bölgemiz turizmde bir canlılık vardır. Bunu neye bağlıyorsunuz?

Özellikle Ortadoğu ülkelerinin genelde deniz turizmi değil de daha çok doğa turizmi anlamında tercihleri olduğunu görüyoruz. Mevcut iktidarın bu işe yön vermesi ve tanıtım yapması etkili oldu.

Buraya gelen turistlerin sizden ne gibi talepleri olmaktadır?

Ortadoğu ülkelerinden gelen turistler bizden genellikle oto kiralama, tur, transfer gibi hizmetleri istiyorlar. Bunun en önemli kalemi oto kiralama konusunda yoğunlaşıyor.

Karşılaşılan sorunlar nelerdir?

Bu sorunların en başında dil sorunu gelmektedir. Yeterli derecede Arapça bilen personel sıkıntısı yaşamaktayız. İletişim konusunda onlarla sorun yaşıyoruz.

Özellikle körfez ülkelerinden gelen insanlar hangi tür (tur operatörleri, şahsi vs.) aracı kullanmaktadırlar?

Genelde bireysel, şahsi olarak geliyorlar. Ailecek geliyorlar. Yaklaşık 4-5 yıldan beri bu devam ettiği için buradaki durumu akrabalarına, arkadaşlarına aktarıp onların da bu bölgeye gelmelerini sağlıyorlar. Gelen turistlerin birçoğu özellikle Uzungöl, Ayder, Sümela Manastırı ve Hıdırnebi gibi yerleri tanıyorlar. Artık gelmeden rezervasyonlarını yaptırıyorlar. Bu da genellikle bireysel olarak gerçekleşiyor. Son zamanlarda tur operatörleri ile gelen turist sayısında da belirgin bir artış gözlemliyoruz.

Bölge turizminin gelişmesi adına neler yapılabilir?

Gelen turistlerin birçoğu birebir reklam anlamında çok önemlidir. Buraya gelen turistler doğası, kültürel ve tarihi yerleri, yemek kültürü, sosyal hayatı konusunda sosyal medya aracılığı ile bir nevi buranın tanıtımını yapmaktadırlar. Bu yüzden buraya gelen insanları memnun edersek gelen misafir sayısının daha da artacağına inanıyorum.

Belirttiğiniz gibi gelen turistler araba kirayıp gezmeyi daha çok istiyorlar. Bu bağlamda özellikle ulaşım anlamında size istekleri veya şikâyetleri oluyor mu?

Şimdiye kadar yollar konusunda herhangi bir sorun iletilmediler. Ancak sorun yaşadıkları konu kendi dillerinde yönlendirme levhalarının olmamasıdır. Gidenlere yol tarifi vererek ulaşmak istedikleri yere öyle gidiyorlar. Tabii ki bu da bu coğrafyayı bilmeyen birisi için yeterli olmuyor. Özellikle hava limanında, çok gezilen turizm yerlerinde Arapça levhaların gerekliliğine inanıyorum.

Sevgi ATEŞ Tatilce Seyahat ve Organizasyon Firması Sahibi

Tanıtımlarınızı yaparken neye önem veriyorsunuz? Bölge adına mı yoksa yerel olarak mı tanıtımları yapıyorsunuz?

Hiç bir organizasyonumuzu tek başına Giresun olarak yapmadık. Bölgenin tek başına ilerleyemeyeceğini düşünüyorum. Türkiye coğrafyasına genel olarak baktığımızda illerin ve ilçelerin birbirine yakın olduğunu görürüz. Bu yüzden tanıtımlarımızı ve satışlarımızı bölgesel bazda yapmaktayız. Gittiğimiz her yerde bölge illerinin tamamına yakınına tanıtıyoruz.

Gelen turistler hangi konulardan sizden talepte bulunuyorlar ve bu konudaki sıkıntılar nelerdir?

Bölgede son zamanlarda çıkan büyük bir trend var. O da eko-turizm ve organik yaşam trendidir. Bunlar duyuluyor ve bu taleplerle buraya geliniyor. Ancak bölgede bu potansiyeli karşılayacak alt yapının olmadığını görmekteyiz. Genelde hizmet sektöründen şikayetler alıyoruz. Konaklama tesislerinin yetersiz olduğu ve turizm alt yapısının yetersiz olduğu konularında bize geri dönüşler olmaktadır.

Özellikle bölgemizde turizm alanında eğitilmiş personel sıkıntısı yaşanmakta ve uzun süreli çalışma ortamı sağlanamamaktadır. Bu sorun sizce neden kaynaklanmaktadır, sorunun çözülmesi için neler yapılmalıdır?

Tabii ki kalifiye personelin bir işyerinde uzun süreli çalışması için bir takım tatminlerin olması gerekir. Bunların başında yaşam standartlarının yüksekliği, aldıkları ücretler, kariyer beklentileri, yaşam koşullarının iyileştirilmesi gibi koşulların personel istihdamında yerine getirilmiş olması gerekir. Uzun soluklu olarak çalışmayan insanların dengesiz bir ücret dağılımı olması, yetkilerin devredilememesi, sorumluluğun yeteri kadar verilememesi, aile şirketlerinde yetkilerin üzerine olması, karar mercilerinin onlardan uzaklaştırılması ve personel eğitime zaman ayırlamaması gibi nedenleri sayabiliriz. Şöyle bir şey düşünüyorum. Kalifiye bir personelin buraya geldiğinde kendisini çok kısa süre içerisinde tükettiğini düşünüyorum. Çünkü hem kişisel hem kariyer anlamında buradan beslenmesi gerekir. Bunlar olursa personelin bir arayış içerisine girmeyeceğini düşünmekteyim. Kuruluşların yetkilerini devrederek kalifiye personeli buraya çekebileceğini düşünüyorum.

Bölgenin turizm geleceğini nasıl görüyorsunuz?

Bu bölgenin turizm açısından geleceğinin hareketli olduğunu düşünüyorum. Çünkü küresel ısınmadan dolayı iklimlerde değişiklikler yaşanmaktadır. Artık insanlar denize, güneşe çok da fazla gitmek istemiyorlar. Uzakdoğu'daki yaşam

felsefesi artık Türkiye'de de yerleşmeye başladı. Hem sağlık hem de zaman geçirme açısından insanlar biraz daha kendilerine yatırım yapmaya başladılar. Artık denize gidip güneş altında yatma olayı dünyada kaybolmaya başladı. Bu da yeni arayışları getirdi. Bu anlayışta insanlar doğaya ve yeşile dönüyorlar. Daha organik yaşam, daha organik ortam, dinlenme, huzur, diğer aktivitelere (olta balıkçılığı, at binme gibi) yöneldiler. Bu da Karadeniz bölgesine olan ilgiyi ve alakayı artırdı. Özellikle de Ortadoğu'da yaşanan kargaşalıkların da turizm açısından etkisinin Türkiye'ye iyi yansıtacağını düşünüyorum. Çünkü biz turizmciler olarak her sene yeni destinasyonlar belirleriz. Biliyorsunuz Ortadoğu'da yaşanan olaylar ve Uzakdoğu'daki doğal afetler çok fazladır. İnsanlarda tatil olgusu çok yükseldi. Artık bunun bir ihtiyaç olduğu gözlemlendi. Yeni arayışlarda da Karadeniz'in önemli bir yer tuttuğunu ve buraya doğru bir kaymanın olduğunu görüyoruz. Ajansın da sağlayacağı desteklerle birlikte turizm sektörünün 10 yıl içinde çok büyük yerlere geleceğini düşünüyoruz. Bu anlamda Karadeniz'in turizm anlamında parlayacağını ön görüyorum.

Sizin aynı zamanda ekonomist kimliğiniz de var. Bu gözle baktığınızda turizmi ve özellikle bölge turizminin geleceği hakkında ne düşünüyorsunuz?

2000 ve daha sonraki yıllarda dünyada periyodik ekonomik krizler yaşandı. Bu krizlerden etkilenmeyen dört sektör vardır. Bunlardan birincisi sağlık, ikincisi eğitim, üçüncüsü gıda ve dördüncüsü de çok ilginç turizm sektörüdür. Yani insanlar her şeyden ödün verip sağlıklarından ve gıdalarından ödün vermiyorlar. Bir de eğitimlerine çok büyük önem veriyorlar. Artık bölgemizde de aileler eğitimlerine çok önem vermeye başladılar. Dershanelerin ve özel okulların artması ve çok sayıda gencin yurt dışına gitmesi bunun bir göstergesidir. Son olarak da artık insanlar bu kadar stresli hayatlarından, ekonomik krizlerden ve bir takım darboğazlardan sonra tatili ruh sağlığı için uygun görüp bir ihtiyaç haline gelmesine ve bu trendin yükselmesine olumlu katkı yapmaktadırlar.

Mustafa YILMAZ
Amazon Aretias Hotel Yönetim
Kurulu Başkanı

Size gelen turist profili nasıldır? Doluluk oranlarınız hakkında bilgi verir misiniz?

Bize gelen turistler genelde pazarlamacı ağırlıklıdır. Mayıs-Haziran-Temmuz ve Ağustos aylarında da bölgeye gelen turları misafir ediyoruz. Bu yıl tahminimizin çok üzerinde bir konaklama talebi var. Karadeniz'de bayağı bir hareketlenme var. Münferit gelen misafirlerimiz de oluyor. Bu da Karadeniz'de turizm hareketliliğinin hızlanacağını gösteriyor. Yaz aylarında % 100'e yakın doluluk oranlarımıza karşın, kış aylarında bu oran % 30'lar seviyesine kadar düşmektedir. Karadeniz'in böyle bir sıkıntısı var. Karadeniz'e yapılan yatırımlar çok daha geç geri döndüğü için yatırımcılar genelde Karadeniz'e çok düşünmüyorlar.

Son yıllarda bölgemize gelen Arap turist sayısında gözle görülür şekilde artışlar olmuştur. Özellikle Arap turistlerin bölgemizi tercih etmelerinin nedenleri nelerdir?

Bunu çok hissetmiyoruz. Ancak çok yoğun olmamakla birlikte körfez ülkelerinden gelen misafirlerimiz var. Bunun en büyük nedenlerinden biri havaalanı olmayışıdır. Gözlemlediğim kadarıyla bu yoğunluğu Trabzon ve Rize daha fazla yaşamaktadır. 2014 yılında Ordu ve Giresun'un ortaklaşa kullanacağı havalimanı açıldığında Giresun'da da bu yoğunluğun hissedilir derecede artacağını düşünüyorum. Bu bölgeden gelen insanların doluluk oranlarını çok ciddi derecede artıracığını ve hatta yurt içinden gelen misafirlere konaklama imkânı sunamayacağımızı düşünüyorum. Bu yıl 5-6 aileyi misafir ettik. Bu bölgeden gelen insanların farklı bir profili var. Kalabalık aile yapısı var. Ailece tatile gelmektedirler. Önümüzdeki yıllarda bizim bölgeye de yeni bir enerji getirecektir. Bu yüzden havalimanı çok önemlidir. Bu insanlar uçakla gelip araç kiralama yöntemiyle tatil yapıyorlar.

Bölgemizde turizmi 12 aya yaymak için ne gibi çalışmalar yapılmalıdır?

Bir defa destinasyon sorununuz var. Gelen misafirlerimiz farklı aktiviteler arıyor. Otel odasında gün boyu konaklamak istemiyor. Farklı yerleri gezmek, farklı kültürleri görmek istiyor. Farklı mimari yapıları görmek istiyor. Bunları oluşturmamız. Giresun'u ele almak gerekirse bizim kalemiz ve adamız var. Ancak adanın hiç kullanılmadığını düşünüyorum. Karadeniz'de tek ada ve aynı zamanda insan yaşayabilir özelliği olan tek ada olan Giresun Adası'nda konaklama ve restoran hizmetleri anlamında değil de yürüyüş parkurları gibi alanlarda değerlendirilmesi gerekir. Tabii ki adada bulunan doğal yaşamı da bozmadan bunları yapmalıyız. Aynı zamanda çok güzel yaylalarımız var. Doğa yürüyüşleri yapılabilir. Karadeniz'de deniz turizmi açısından hiç denecek kadar az aktivite vardır. Bu bağlamda yat turları, deniz turları düzenlenebilir. Gelen turisti bu anlamda değerlendiremiyoruz. Turist geliyor bir gece konaklıyor ve sabahleyin de otelden ayrılıyor. Bu bölgenin geleceğinin turizmde olduğunu, turizmle kalkınabileceğini düşünmekteyim.

Zühal YALÇIN

Yalçın Hotel Genel Koordinatörü

Yıllar itibarıyla size gelen turist profili özellikle de yabancı turist profili hakkında bilgi verir misiniz?

Otelimize yoğunlukla Avrupa'dan misafirlerimiz gelmektedir. Bu sene farklı olarak Kuzey Irak, İran gibi ülkelere turistleri almaya başladık. 360 kişilik yatak kapasitesine sahip 5 yıldızlı bir konaklama tesisi olarak hizmet veriyoruz.

Bölgemizde turizmi 12 aya yaymak için ne gibi çalışmalar yapılmalıdır? Tanıtımlarınıza nasıl yapıyorsunuz, ağırlıklı olarak neye dikkat ediyorsunuz?

Bölgemiz genelde yağmurlu geçtiğinden ilk planda Ege ve Akdeniz düşünülüyordu. Son yıllarda küresel ısın-

madan dolayı Karadeniz bölgesi tercih edilir hale geldi. Özellikle yayla turizmi bölgemizde çok gelişti. Bu yöndeki yatırımları artırmamız gerekir. Tanıtımlarımızda otel ile birlikte Ordu ilini tanıtıyoruz. Ordu'nun tarihi, kültürel yerlerini, yemek kültürünü, sosyal yaşamı hakkında tanıtım yapıyoruz. Bölgede neler yapabileceklerini anlatıyoruz. Amacımız bir gecelik değil haftalık programlar hazırlamak.

Özellikle bölgemizde turizm alanında eğitimli personel sıkıntısı yaşanmakta ve uzun süreli çalışma ortamı sağlanamamaktadır. Bu sorun sizce neden kaynaklanmaktadır, sorunun çözülmesi için neler yapılmalıdır?

Dışarıdan eleman alma konusunda sıkıntı yaşamaktayız. Dışarıdan gelen birinin bu bölgeye adapte olması zor oluyor. Diğer turizm beldelerine göre alternatifler, sosyal yaşam diğerlerine göre daha azdır.

Turizmin geleceğini bölge adına nasıl görüyorsunuz?

İlerleyen yıllarda daha fazla yabancı turisti çekeceğimizi düşünüyorum. Gelen misafirlere neden Karadeniz diye sorduğumuzda farklı alanlar, farklı yaşam kültürlerini görmek istediklerini belirtiyorlar. Huzurlu, doğayla baş başa yaşamak istiyorlar.

M.Ragıp PİRSELİMOĞLU Vargit Turizm Sahibi

Bölgemizde turizmi 12 aya yaymak için ne gibi çalışmalar yapılmalıdır? Bu yöndeki tanıtımlarınızda neler yapıyorsunuz?

TR90 Bölgesi'nde bildiğiniz gibi sezonumuz çok kısa. Okulların tatile girdiği Haziran ayından okulların başlangıcı olan Eylül ayına kadar yoğunluk yaşanmaktadır. Sezonu 12 aya yaymak için alternatif turizm olanaklarını geliştirmek gerekiyor. Hâlihazırdaki alt yapımızı yani doğal güzelliklerimizi, coğrafyamızı, göllerimizi hemen devreye alıp anında değerlendirebiliriz. Yazın dolu olan otellerimizde diğer aylarda doluluk oranları düşmektedir. Bu da konaklama olarak daha uygun maliyetlerde konaklama imkânı sunmakta ve alternatif turizmin maliyeti de düşmektedir.

Alternatif turizmi biraz daha açar mısınız? Bu kapsamda ne gibi aktiviteler yapılabilir?

Alternatif turizm doğa ile iç içe bir yerde eko-turizm de diyebileceğimiz insanların sırt çantası ile doğayı keşfedeceği, kışın hedik ile yürüyüş, dağ kayağı ile yürüyüş, trekking dediğimiz yürüyüşler, foto safari, çiçek fotoğrafçılığı, kuş gözlemciliği gibi aktiviteler bu kapsama girmektedir.

Bölgemizi alternatif turizm açısından değerlendirdiğimizde diğer bölgelere oranla şansı nedir?

Bizim en büyük şansımız özellikle fırtına vadisi ve civarında alternatif turizm olanakları çok fazladır. Türkiye'deki endemik bitki türlerinin % 38'i bizim bölgemizedir. Bu çok büyük bir zenginliktir. Bu derece zenginliğe sahip bölgemizde sadece bitki gözlemciliği, bitki fotoğrafçılığı başlı başına bir turizm destinasyonudur.

DOKA, alternatif turizm alanında nasıl bir çalışma yapılmalıdır?

DOKA'nın yaptığı tanıtımlarda daha çok Ortadoğu ülkelerine yönelik ağırlığı gördük. Bundan sonra bizim temennimiz, isteğimiz alternatif turizm dediğimiz yani kışın da bu bölgeye gelebilecek insanlara yönelik projelerin alınmasına, çağrıya çıkılmasına ön ayak olunmasına tarafız. Özellikle batılı bu işlere çok büyük ücretler ödeyerek alternatif turizm için para harcamaktadır. Bu bir kitle turizmi değil ancak insanlar beşerli, onarlı gruplar halinde geliyor.

Alt yapımız buna zaten hazır durumdadır. Bu gibi turistler yayla konaklaması istiyor, çadır konaklaması istiyor. Zaman zaman da şehirdeki otellerde konaklamak mümkündür. Sadece bizim bu ürünü tanıtmamız gerekiyor. Örneğin heliskide yaptığımız tanıtımlar sonucunda epeyce yol aldık. Alternatif turizm olanaklarını bu gibi açılan fuarlarda tanıtmamız lazımdır.

Özellikle bölgemizde turizm alanında eğitilmiş personel sıkıntısı yaşanmakta ve uzun süreli çalışma ortamı sağlanamamaktadır. Bu sorun sizce neden kaynaklanmaktadır, sorunun çözülmesi için neler yapılmalıdır?

Çok önemli bir yaraya parmak bastınız. Kalifiye eleman sıkıntımız yine aynı şekilde sezonumuzun çok kısa olmasıdır. Çok iyi bir servis elemanı, çok iyi bir otelde çalışan ön büro elemanı ya da çok iyi bir rehber dört ay çalışıp dört ay kazandığı ile 12 ay yaşaması mümkün değildir. O kişi burada gerçekten iyi bir cevherse, iyi bir personelse dört ayın sonunda bunu fark ettiğinde 12 ay çalışıp kendi emeğinin karşılığını alabilecek bölgelere gidiyor. Yine burada da aynı noktaya geliyoruz. Turizmi 12 aya yaydığımızda kalifiye eleman sonuçta memleketinde kalacak.

DOKA olarak bölgemizin gelişmesi adına özellikle Turizm alanında hibe çağrılarını çıkıyoruz. Bu hibe çağrıları sizce nasıl olmalı, bölge nasıl faydalanmalıdır? Turizme yönelik başka hangi çalışmaları yapmalıdır?

DOKA'yı bu bağlamda alkışlıyorum. DOKA olmadan önce bölgemizde bir turizm vizyonu yoktu. Yani herkes kendi kafasına göre bir şeyler yapmaya çalışıyordu. DOKA'nın TR90 bölgesi dediğimiz yani aynı coğrafyaya hitap eden aynı kültüre, aynı folkloru, aynı yemek kültürünü paylaştığımız bölgede turizmde çok büyük bir birleş-

tirici güç olduğunu söyleyebilirim. DOKA gerçekten çok kıymetli çalışmalar yapmıştır. DOKA'nın bundan sonra çıkacağı çağrıların turizm ağırlıklı olması taraftarıyım. Çünkü bölgemizin kurtuluşunun turizmde olduğunu düşünüyorum.

Ajans olarak üzerinde çalıştığımız "Sağlık Turizmi" ve "Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Merkezi" projeleri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

Sağlık turizmi çok çeşitlidir. Örnek verecek olursak komşumuz Gürcistan'da Batum'a 20 km. uzaklıktaki Kobuleti şehrinde İtalyanların yaptığı bir otel var. Bu otelin özelliği ise ameliyat sonrası nekahet dönemindeki kişilerin otelde dinlenmesi için yapılmış. Oda kapıları geniş, banyo kapıları tekerlekli sandalye ile girilebilecek şekilde düzenlenmiş otelde ameliyat sonrası sağlık hizmetlerini burada alıyorlar. Belki bölgemizde bu tür oteller teşvik edilebilir. Yine özellikle Avrupa'dan ve Ortadoğu'dan turistlerin gelip İstanbul'da göz hastaneleri gibi spesifik hastanelerde ameliyat olduklarını duyuyoruz. Bu tür yatırımlar teşvik edilebilir.

Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Merkezi projesi de son derece önemli ve bölgeye canlılık katabilecek bir projedir. Bazı ülkelerden yabancılar gelip buradan bitkileri toplayıp kendi ülkelerine götürüyorlar. Kendi ülkelerinde bu tür bitkileri üretip değerlendiriyorlar. Bu tür bitkilerden elde

edilen aromanın bir gramı bile çok yüksek maliyetle satılabiliyor. Bunları bölgemizde bilen ve tanıyan üniversite görevlilerimiz var. Buna mutlak suretle yaptırım yapılması gerekmektedir. Bu bitkilerin kültürünü yapmak zorundayız. Çünkü bu bitkiler sonsuz değildir. Bu nedenle yayladan aldığımız bu bitkilerin kültürünü yapmalıyız. Yetiştirdiği bölgelerde üreterek endüstriyel bir hale getirmeliyiz.

Turizmin geleceğini bölge adına nasıl görüyorsunuz?

Şu ana kadar turizmde iyi bir ivme kazandık. Yine alt yapı yönünde DOKA sayesinde epeyce gelişmeler elde ettik. Küresel ısınmayı dikkate aldığımızda insanların artık çok sıcak bölgelerden bu bölgeye doğru akmaya başladığını görüyoruz. Bir taraftan büyük otel yatırımlarına teşvik veriyoruz, yaylalarda yapılan pansiyon türü tesislere teşvik veriliyor. Bunun artarak devam etmesi gerekiyor. Bir de son yıllarda bölgemizde giderek artan toplantı turizmi dediğimiz sektör çok önemli bir konuma gelmiştir. Bu yöndeki yatırımları artırmalıyız. Bu da çok önemli bir gelir kaynağıdır. Bakıyorsunuz Antalya'da 1000-1500 kişiye hitap edebilen oteller var. Artık büyük firmalar organizasyonlarını bu yöne kaydırmak istediklerini bilmekteyiz. Yapılacak büyük otellerin bu talebe cevap verebilecek şekilde olması gerekmektedir.

Bülent SARALOĞLU

Bukla Turizm Sahibi

Bölgemizde turizmi 12 aya yaymak için ne gibi çalışmalar yapılmalıdır? Özellikle de alternatif turizm konusunda tecrübeli biri olarak görüşleriniz nelerdir?

Bölgemizde turizm yaylalar üzerinden yapılıyor. Fakat kış aylarında yaylalarımız kapalı, hatta tamamen kar altında kalan hiç gözükmeyen yaylalarımız mevcuttur. Son yıllarda Ayder'de yapılan kardan adam festivali, yılbaşı programları gibi aktivitelerle kışın da canlanmaya başladı. Özellikle Ayder'de yaz aylarının dışında kalan turizmin canlanabilmesi için teleferik projesinin hayata geçirilmesi gerekmektedir.

DOKA olarak bölgemizin gelişmesi adına özellikle Turizm alanında hibe çağrılarına çıkıyoruz. Bu hibe çağrıları sizce nasıl olmalı, bölge nasıl faydalanmalıdır? Turizme yönelik başka hangi çalışmaları yapmalıdır?

Kalkınma Ajansları çok büyük nimet diye düşünüyorum. Çok güzel işler çıkıyor. Güzel projesi olan girişimciler de destek oluyor. Ancak kalkınma ajanslarının bütçenin sınırlı olmasını beğenmiyorum. Benim düşüncem bir limit olmasın. Benim çok güzel bir projem olabilir. Bu projenin bedeli belki birkaç milyon dolar olabilir. Ama gerçekten bölge turizmini, bölgenin ekonomik yapısını değiştirecek bir proje olabilir. Bu yüzden proje seçimleri ve hibe miktarı projenin değerine göre, kalitesine göre verilmelidir.

Bölge turizminin geleceğini nasıl görüyorsunuz?

Bir kere tanıtım hamlesinin olması gerekiyor. 20-30

yıllık planlama yapılarak 30 yıl sonra burayı nasıl koruyacağımıza dair planların yapılması gerekiyor.

Aynı zamanda dünya çapında tur organizasyonları yapan bir firmasınız. Bölgemizin turizm yönünden avantajları ve dezavantajları nelerdir?

Avantajlarımızın arasında en başta çok güzel bir doğamızın olmasıdır. Başka yerlerde de daha güzel doğa var ve bir de iyi hizmet veriyorlar. Ancak bizde doğa ile birlikte yaşayan kültüre sahibiz. Avrupa'nın herhangi bir yerine gittiğinizde aynı kültürle tanışıyorsunuz. Ancak burada İstanbul'dakilerin bile şaşırabildiği bir kültürle karşılaşıyorsunuz. Doğa, kültür ve insanı da birleştirdiğinizde bambaşka bir değer, keşfedilmemiş bir değer ortaya çıkıyor. Yabancı turist bir haftalık eko-turizm turuna 4-5 bin avro ödeyebiliyor. Ancak yerli turist buna daha hazır değil.

Dezavantaja gelince maalesef eko-turizm planlaması yapılmıyor. Halen kitle turizmine yönelik planlama yapılıyor. Daha çok insan gelsin, sürümden kazanalım mantığı var. Ancak 1 eko turist 10 kitle turistine bedel olduğunu biliyoruz. Örnek verecek olursak Ayder'e bir otobüs gelir. Şelalede fotoğraf çektirirler. Otellerine iner akşam yemeğini yedikten sonra bir gece konaklayıp sabahleyin ayrılırlar. Dolayısıyla bu turistin katkısı belki aldığı bir hediye ve otel konaklamasıdır. Bizim yaptığımız yayla turlarında ise kazanılan tur parasının neredeyse üçte ikisi bölgede kalıyor. Katırcısından şoförüne kadar, rehberinden konaklama tesisine, alışverişinden marketine kadar paranın % 60'ının bu bölgede kaldığını söyleyebilirim. Aynı zamanda buraya gelen turist bir pazarlama aracı olarak aktardığı bilgilerle birlikte başka eko turistleri de bölgemize çekmektedir. Bu turistin aktardığı bilgiler doğru ve ikna edici oluyor.

Mahmut EROĞLU

Zigana Gümüşkayak Tesisleri Sahibi

Yıllar itibarıyla gelen turist profili nasıldır?

Son yıllarda özellikle körfez ülkelerinden gelen turistler yoğunlaşmıştır. Günü birlik turlar halinde buraya gelen misafirlerimiz yine bizim tarafımızdan işlettiğimiz Limni Gölü Mesire alanına gitmektedirler. Buranın yeşil olması, ormanın olması, suyun olması bu alana gitmelerine ve vakit geçirmelerine neden olmaktadır.

Aynı zamanda kışın kayak da yapılabilir. Bu yönde talepler nasıldır?

Mesela körfez ülkelerinden ara ara kayak yapmak için tesisimize gelenler oldu. Daha önce DOKA'nın desteğiyle aldığımız kar motorlarına bu turistler tarafından yoğun talep görülmektedir.

Kalifiye personel yönünden sıkıntı çekiyor musunuz? Bu sorunu nasıl çözüyorsunuz?

Tabii ki sıkıntı çekmekteyiz. Biz de aile işletmeciliği şeklinde işlerimizi yürütüyoruz. Çocuklarımızı ve çevremdeki akrabalarımızı bu yönde yönlendiriliyorum. Turizm bölümünde, işletme bölümünde okuyanlar var. Bitirdiklerine burada istihdam edeceğiz.

Konaklamada geceleme süresini artırmak ne gibi çalışmalar yapmak gerekir?

Bizim gibi işletmelerde motorlar alıp kır gezisi düzenlenebilir. Yürüyüş parkurları yapmak gerekir.

Dursun Ali İNAN İnan Kardeşler Otel & Restaurant Sahibi

Yıllar itibarıyla gelen turist profili nasıldır?

Uzungöl'de 1980'li yıllarda ilk tesis açan ve işleten bir girişimci olarak ilk yıllarda daha çok İsviçre, Almanya, Hollanda gruplarını misafir ediyorduk. 1980-1989 yılları arasında müşterimizin % 60'ı yabancıydı. Bu gelen turist kafilesi de genellikle dağcılardan oluşuyordu. Bu yıllarda doğu bağlantılı çalışıyorduk. Terör olayları artınca bu turist gruplarında azalma yaşandı.

Turizm esen yele benzer. Gelir, konar, göçer ve gider. Buna iyi sahip çıkmak lazımdır. Ancak yıllar içinde edindiğim tecrübeler ışığında şunu rahatlıkla söyleyebilirim. Biri kesiliyor diğer taraf akmaya başlıyor. Örneğin bu sene Hindistan'dan beş tane turist grubumuz oldu. Doğu Karadeniz'i tüm olarak düşünürsek 1980'den bugüne kadar ciddi gelişmeler yaşanmıştır.

Son yıllarda bölgemize gelen Arap turist sayısında gözle görülür şekilde artışlar olmuştur. Özellikle Arap turistlerin bölgemizi tercih etmelerinin nedenleri nelerdir?

Araplar için burası son derece cazip bir yer olarak görülmektedir. Son zamanlarda bu turistler tarafından ciddi anlamda emlak ve arsa satın alınmaktadır. Ancak bu turizmi elde tutmak için temkinli davranmalıyız. Rezervasyonlu gelen Arap turistin yanında ailece bölgemize gelen başka Arap turistler de bulunmaktadır. Tabii ki bu tür turist kabileleri konaklama yeri bulmakta güç-

lük çekmektedirler. Şunu da özellikle belirtmek istiyorum. Arap turistler kesinlikle problem yaratan bir müşteri değildiler.

Özellikle bölgemizde turizm alanında eğitilmiş personel sıkıntısı yaşanmakta ve uzun süreli çalışma ortamı sağlanamamaktadır. Bu sorun sizce neden kaynaklanmaktadır, sorunun çözülmesi için neler yapılmalıdır?

Bu söylediğiniz konu turizmin şah damarlarından birisidir. Yazın tesisimizde çalışan personel sayısı 45-46 civarında olur. Kışın bunların tamamını çalıştırma şansımız yoktur. Zaten çoğu öğrencilerden oluşmaktadır. Bu çeşit çalıştırma ile de kalifiye personel yetiştirmek zordur. Bizde sabit olan 15 civarında personel vardır. Bunları mutlaka elde tutarız. Kışın iş vermediğiniz personelden de fazla bir şey beklememek gerekir. Bir şanssızlığımız şudur: Bize beş yıldızlı otellerden çok turist gelmektedir. Tabii ki beş yıldızlı otelden aldığı hizmeti burada da aramaktadır. Bu sorun devam edecek gibi görünüyor.

Bildiğiniz gibi turizm bölgemizde 3-5 ay süresince yaşanmaktadır. Bu bağlamda turizmi bölgemizde 12 aya çıkarmak için ne yapmak gerekir?

Bu kapsamda denemediğimiz yol kalmadı. Bir dönem Fransız firmasıyla kayak ve bir başka yine Fransız şirket ile helikopter kazağı yaptık. Ömrüm hep denemelerle geçti. Hep yeniliklerden yana oldum. Bazı şanssızlıklar yaşadık. Bu kayakçılar geldiği dönemde fazla kar yağmadı.

Şükrü FETTAHOĞLU

Fettahoğlu Otel Sahibi

Uzungöl'de yaptıracağınız teleferik projesi hakkında bilgi verir misiniz?

Uzungöl'de yaptığımız otel inşaatına 2001 yılında başladık ve bazı nedenlerden dolayı 2009 yılında hizmete açtık. Bu sene dördüncü sezonumuz olacak. Her yıl % 50 artışla devam ediyoruz. Uzungöl'de teleferik projemiz var. Uzungöl Teleferik Ltd.Şti'nin ortağı ve genel müdürüyüm. Ortağım Türk vatandaşı olan ve Dubai'de limanı ve vinç teşkilatı olan Dr.Necdet KEREM'dir. Hukuki formalitelerin hemen hemen hepsi tamamlandı. Başbakanlık'tan iznimizi aldık. Nasip olursa bir ay içerisinde kazmayı vuracak pozisyona geldik diyebilirim. Teleferiğin geçeceği yerde Rize'ye giden doğalgazın pompa istasyonu bulunmaktadır. Bu da ısıtma açısından son derece önemlidir. Bu proje hayata geçtiğinde turizmi 12 aya yaymış olacağız. Bizdeki turizm ortalaması üç aydır. Yani bir tesis 12 ayda dörtte bir doluluk oranıyla çalışmaktadır. Bu da iyi bir turizm, iyi bir yatırım değildir. En azından tam kapasite doluluk oranını 6-7 aya çıkarabilmeyi hedefliyoruz. 2014 yılının Mayıs ayında teleferiğin iki istasyonunu çalıştırmayı düşünüyoruz. Üçüncü istasyon yaz aylarında bitecektir. Şu anda Uzungöl'de 3500 yatak kapasitesi vardır. O zaman Uzungöl de dolacak. Bu geniş alanlarda kışlık ve yazlık tatil köyleri de oluşturulabilir.

Uzungöl ve çevresinde turizmi 12 aya yaymak için ne yapılmalıdır?

Uzungöl turizmi derken Uzungöl etrafındaki tüm yaylaları, vadileri, gölleri ve dağları içine alan geniş bir coğrafya olarak ifade edilir. Bu yörede turizmi 12 aya yayabilmek için hem tesislerin ıslah edilmesi lazım hem de vatandaş-

şın gelmesini gerektirecek bir sebep olması gerekir. Reklam eksikliği vardır. Halbuki kışın Uzungöl ve civarı çok güzeldir. Uzungöl'ün batısında Şekersu ve Büyükyayla dediğimiz kısımlarda çok güzel, hazır kayak yerleri vardır. Taş yok, ağaç yok. Hazır kayak alanları mevcuttur. Yine doğusunda Derindere köyünden Çayıroba köyünün sonuna kadar 18 km.lik bir sahada Avusturyalı uzmanların anlattıklarına göre 18 km.nin her noktasında acemi, usta ve profesyonel kayak yapılacak başka bir yer olmadığını belirtiyorlar. 500 metre ile 2500 arasında muhteşem pistlerin olduğunu söylüyorlar. Bizde kar sorunu yoktur. Bu vadi derelerimiz vardır. Ve bu derelerden suni kar üretme son derece rahattır. Ekim ayından itibaren kayak yapılacak bir mekandır Uzungöl.

Son yıllarda bölgemize gelen Arap turist sayısında gözle görülür şekilde artışlar olmuştur. Özellikle Arap turistlerin bölgemizi tercih etmelerinin nedenleri nelerdir?

Körfez ve Ortadoğu ülkelerinden gelen turistler konusunda sıkıntılar vardır. Nedir sıkıntı? Arap denildi mi bunun tersi olan "para" okunuyor. Böyle değildir. Bakın Trabzon'dan çok sayıda gayrimenkul almaktadırlar. %50-100'e varan oranlarda bu ülkelerden gelen vatandaşlardan fazla miktarda ücret alınmaktadır. Bir Arap 10 tane Avrupalı turisti bedeldir. Ama bunu da tabiri caizse soymamamız lazımdır. Ahlaklı olmak lazımdır. Mesela Uzungöl'de bir fiyat birliği oluşturamadık. 1., 2. ve 3. sınıf diye restoranların fiyatlarının tespit edilmesi gerekir. Arap hep para olarak değerlendiriliyor öyle değerlendirmemek gerekir. Bizim onlarla hem inanç birliği hem de tarih birliğimiz vardır. Ayrıca çok iyi de müşteridirler. Bizde Arapların temiz olmadığı konusunda bir düşünce vardır. Bu doğru değildir. Bu yörenin en büyük katkısı Araplardır. Bizim yağmurumuzu da sisimizi de dumanımızı da soğuğu da seviyorlar. Çünkü Arapların bütün türkülerini "Ya Leyli" diye başlar. Ya Leyli'nin anlamı "Ey Gecem" demektir. Yani gündüzden geceye çıkarsa adam bir nefes alsın. Çölün yakıcın güneşinden buraya gelince dünya görüyor, rahatlıyor. Biz şemsiye ile gezerken o başı açık geziyor. Onun için Arapları kaçırmamak için mahalli yöneticilerin buna önem vermesi ve buna göre bir turizm politikası belirlemesi gerekir.

Arap Turistlerin Yeni Gözdesi Doğu Karadeniz

Fikri AKKAYA – Uzman
Kübra Vildan KALAYCI –Proje Görevlisi

Türkiye Arap turistlere yabancı bir ülke olmamasına rağmen özellikle son yıllardaki yoğunluk dikkat çekmektedir. Başta İstanbul olmak üzere turistleri Türkiye'nin Bursa, Yalova ve Doğu Karadeniz gibi hemen her bölgesinde görmek mümkün. Arap coğrafyasından Türkiye'ye olan bu ilginin sebebi için birçok neden sıralanabilir. Ancak, bu ilginin ne oranda daha ne kadar süreceği –bir bakıma sürdürülebilirlik denebilir- ve ülkemizin özellikle İstanbul dışı alternatiflerin ne tür ve hangi kalitede turizm konsept ve kalitesi sunabileceği merak konusudur.

Arap turistler Doğu Karadeniz Bölgesi'nde başta turizm talepleri olmak üzere alışveriş, mülk alımları, konaklama yatırımı talepleri gibi konularda sıkça gündeme gelmişlerdir. Onları artık, çarşıda, sokakta Ayder'de, Uzungöl'de görmek sıradan hale gelmiştir. Bu ilginin sebeplerine dair kapsamlı bir araştırma bulunmamasına rağmen bu güne dek gündeme gelen konu, görüş ve taleplerden derlenmiş genel bir Arap turizmi çerçevesi çizilebilir.

Bazı verilere göre geçtiğimiz yıl Türkiye'yi yaklaşık 4 milyon Arap turist ziyaret etmiştir. Son on yıldaki artış yaklaşık 6 kat olmuştur. Geleneksel deniz turizminden farklı bir model talep etmeleri, ülkemizde mevsimselliğe olan bağımlılığı bu bakımdan azaltmıştır. Turistler en çok Suriye, Irak, Suudi Arabistan ve Ürdün'den gelmektedir.

Ülkemizde en çok ziyaret ettikleri yerlerin başında İstanbul, Bursa, Yalova, Trabzon ve Marmaris gelmektedir. Buraları tercih etmelerindeki sebepler başta doğal güzellikleri görme isteği, alışveriş yapma ve Osmanlı mirasını ziyaret etme olarak belirtilmektedir. Son yıllarda ise kaplıca ve termal turizme olan talep ise yadsınamaz gelişme göstermiştir. Buradaki en önemli faktörlerin ise Türk dizilerinin, TRT Arapça kanalının ve Türkiye'deki kurumlar ile özel sektörün tanıtım atağı ile yakınlaşan ilişkiler olduğuna dikkat çekilmektedir.

Arap Turizmi İle İlgili Gelişmeler

Doğu Karadeniz Bölgesi'ni ziyaret eden turistlerin yaklaşık %20'sini yabancı turistler oluşturmaktadır. Yabancı turistler arasında ise son dönemde özellikle Arap turistlerin başı çektiği görülür. Her yıl %30 oranında artan Arap turist sayısının bu yıl 100 bine ulaşması beklenmektedir.

Bu konudaki en önemli gelişme bu sezon Suudi Arabistan'dan başlatılan direkt tarifesiz uçak seferleridir. Yetkililere göre uçuş ve uçuş noktası sayıları daha da artacaktır. Bu yıl için hedeflenen uçuş sayısının ise 12 olduğu belirtilmektedir. Yerli bir havayolu şirketinin ise sezon boyunca doğrudan uçuş başlatmak için girişimlerde bulunduğu öğrenilmektedir.

Tarifersiz seferlerin dışında yerli havayolu şirketlerinin yurtdışı temsilcilikleri yetkilileri verilerine göre bu yıl bir önceki yıla göre İstanbul aktarmalı Trabzon uçuşlarında %80 artış yaşanmıştır.

Bölge yetkili kurumlarına yapılan başvurulara göre Doğu Karadeniz'e yönelik birkaç beş yıldızlı otel yatırımı için girişimlerde bulunulmuştur. Bunlar arasında en önemlisi Dubai ve Suudi Arabistan sermayeli şirketlerden gelen otel ve tesis yatırımı girişimleridir. Bunun dışında konut alımı da oldukça gündemdedir. Yetkililerin verdikleri bilgilere göre yabancıya konut satışının başlamasının ardından Araplar Trabzon'da 120 milyon dolar değerinde 400 adet konut satın almış bulunmaktadır.

Turist sayısının artışında tanıtım faaliyetlerinin önemi büyüktür. Son dönemde merkezi kamu kurum ve kuruluşları ile turizm firmalarının yanı sıra bölge kurum ve kuruluşlarının yürüttükleri faaliyetlerin etkili olduğu görülmektedir. Arap ülkelerinde fuarlara katılım ve işbirliği ziyaretleri, Arap ülkeleri büyükelçilerinin ağırlanması, Arap gazetecilerin Bölge gezisi tanıtımı, Arap ülkelerindeki yüksek tirajlı yayınlarda Doğu Karadeniz'in tanıtılması bunlardan bazılarıdır.

Arap Turizm Modeli

Arapların dünyada çok ziyaret ettikleri ülkeler sırasıyla Türkiye, Malezya, Yunanistan ve Birleşik Arap Emirlikleri'dir. Türkiye'nin yakınlığı, alternatif tatil olanakları, tarihi ve kültürel unsurları ile coğrafi yakınlığı diğer ülkelere göre elini güçlendirmektedir. Türkiye'de İstanbul en çok tercih edilen il iken, özellikle her yıl Türkiye'ye gelen turistler artık alternatif destinasyonlar aramaktadırlar.

Üst düzey konfor arayan Arap turistler İngiltere, Avusturya, Almanya ve İsviçre gibi ülkeleri tercih ederlerken daha alt gelir gruplarının hem daha ekonomik olması hem de benzer kültürel değerlerin varlığı nedeniyle Türkiye'yi tercih ettiği görülmektedir. Özellikle Doğu Karadeniz Bölgesi'nde bazı turizm merkezlerini İsviçre ile karşılaştırmakta ve alternatif olarak görmektedirler. Arap turistler aynı zamanda sadık turist tipine sahip olduklarından beğenileri oranında aynı yeri birden çok kez ziyaret

ettikleri bilinmektedir.

Özellikle yaylalar gibi daha serin ve şehir hayatı ile doğanın iç içe olduğu yerlerde bulunmayı seven Araplar aynı zamanda kültürleri ve yaşam tarzlarına uygun destinasyonları tercih ediyorlar. Kalabalık aileleri ile birlikte tatil yapmayı tercih eden Araplar, turizm acenteleri aracılığıyla değil bireysel olarak tatillerini planlıyor. Konaklama süreleri ortalama 5 gün olan Arapların gözdesi çoğunlukla yıldızlı otellerdir. Zira Araplar kalabalık oluşları ve lüksü ve kaliteli hizmete olan talepleri ile bilinirler. Bu yüzden 4 ve 5 yıldızlı otel konforundaki tesislerin azlığı nedeniyle özellikle yaz sezonunda konaklama talebi yeterince karşılanamamaktadır. Yüksek standartlı otellerin dışında Uzungöl, Ayder gibi turizm merkezlerinde bazen daha düşük standarttaki yerlerde konaklamayı kabul etmektedirler. Otellerde kalmalarının yanında hükümetin özellikle yabancıların mülk alışındaki engelleri ortadan kaldırmasıyla sitelerden ev alıp yaz boyu burada konakladıkları ya da uzun süreli konut kiralama yöntemine başvurdıkları görülmektedir.

Bilinenin aksine Arap turistlerin yalnızca doğa temelli bir turizm türünden farklı olarak alışveriş, yeme-içme ve aktivite imkânları ile zenginleştirilmiş bir turizm türünü tercih ettikleri bilinmektedir. Özellikle çocukların ve gençlerin eğlenebilecekleri alanların yokluğu onlar için sorun teşkil etmektedir. Bu açıdan İstanbul ile sıkça mukayese edilmektedir. Bu nedenle bu alanda yeni yatırımlar Arap turizmi için de fırsat oluşturmaktadır.

Uzungöl (Çaykara / Trabzon)

Yapılan bir
analize göre Arap
turistlerin Avrupalı
turistlere göre 4
kat daha fazla
harcama yaptıkları
tespit edilmiştir.

Neler Yapılabilir

Arap turizminin devamlılığının sağlanması, katma değer artırılması, hizmet kalitesinin istenen standartlara getirilmesi ve Bölge genelinin Arap turistler için daha kolay ve yaşanabilir hale getirilmesi için tanıtım, politika, uygulama, yatırım ve turizm algısı gibi unsurların eş zamanlı gelişme göstermesi gerekmektedir.

Havaalanında ve merkezi noktalarda turizm danışma ofislerinin kurulması ve Arapça yardım alabilmeleri; esnaf ve taksiciler başta olmak üzere yoğun olarak muhatap olunan çevrelerin dil bilmesi gerekliliği, yeterli düzeyde dil ve kültür sahibi rehberlerin yetiştirilmesi, konaklama imkânlarının çeşitlendirilmesi ve artırılması, çocuklar için eğlence merkezlerinin kurulması, yoğun turist alan noktalarda peyzaj ve çevre düzenlemelerinin tamamlanması, İstanbul'da havaalanlarında danışma ofislerinin ve tanıtım bürolarının kurulması; turizm, yatırım ve gayrimenkul konularında detaylı, organize ve proje bazlı hazırlıklarla fuar ve iş zirvelerine katılım sağlanması, internet üzerinden tanıtım imkânlarının artırılması Arap turizminin geliştirilmesi için yapılması gerekenlerden bazıları olarak gündeme gelmektedir.

Dört Mevsim
Turizm
Cenneti
İKİZDERE

Kaymakam Abdil KOÇ'un gözüyle İkizdere ilçesi

İlçemiz; merkez nüfusu 1500, toplam nüfusu da 5000 civarında olan küçük bir ilçedir. Arazi anlamında ise Rize'nin en büyük ilçesidir. Bunun farklı yansımaları vardır. Köy yolu ağımız oldukça geniştir. Resmi kayıtlara göre 700 km köy yolu ağına sahibiz. 300 km civarında da yayla yolu ile birlikte toplam 1000 km'lik yol ağına sahibiz.

1 beldemiz (Güneyce) ve 28 tane köyümüz mevcuttur. Beldemiz önümüzdeki yerel seçimlerle birlikte köy olarak bize katılacak ve köy sayımız 29'a çıkacaktır. Bu 28 köye devletimizin bize verdiği imkânlarla birlikte hizmet götürmeye çalışıyoruz. Yaptığımız hizmetler Köylere Hizmet Götürme Birliği vasıtasıyla yapılmaktadır. 2013 yılında İkizdere için ayrılan 2 milyon TL'lik ödeneğin 900 bin TL'lik bölümünü sadece içme suyu için kullanacağız.

İkizdere her ne kadar küçük bir ilçe olsa da bir takım potansiyellere sahip olması hasebiyle küçük bir ilçe değildir. Bunu şundan söylüyorum. İkizdere'nin müteahhitlik anlamında inşaat işlerinde çok büyük işler yapan müteahhitleri vardır. Bunların bir kısmının hayırseverlik anlamında İkizdere'ye çok büyük katkıları olmuştur. Örneğin 2005-2006 yıllarında Sayın Başbakanımızın oluşturduğu furyayla birlikte ilçemizde bir yatırım havası oluşmuştur. İkizdere'nin hayırseverleri ilçeye ciddi anlamda yatırımlar yapmışlardır. Bu yatırımların büyük çoğunluğu kamu binalarıdır. Örneğin hastane ve lojmanımızı Hakkı EKŞİ adında bir hayırseverimiz, öğretmenevimizi başka bir hayırseverimiz Ali EKŞİ tarafından, Hüseyin Turan Lisesi de hayırseverimiz Emrullah TURAN tarafından yaptırılarak İkizdere halkının hizmetine sunulmuştur. Şu anda Kaymakamlık binası olarak hizmet veren Kültür Merkezi binası da hayırsever işadamlarımız tarafından yapılmıştır. Buradan hepsine ayrı ayrı teşekkür ederim. Bu insanlar biz talep ettiğimiz zaman ister sosyal sorumluluk projeleri olsun ister kamunun diğer ihtiyaçları olsun desteklerini bizden esirgemiyorlar. Devlet olarak talep ettiğimiz zaman bizleri geri çevirmiyorlar. Bu da bizi çok memnun ediyor.

İkizdere insanının nasıl geçindiği noktasında çaycılık ile geçinen bazı köylerimiz var. Aşağı köylerde çay tarımı devam ediyor. Hatta İkizdere çayının da diğer yerlerden farklı olduğunu söyleyebilirim. Burada çay tarımı yaklaşık 400 metre rakımlarda yapılmaktadır. Bu çayın üzerine da kar düşmektedir. Belki sahilde kar olmayabilir ancak bizim çay tarımı yapılan yerlerde çayın üzerine kar düşmektedir. Üzerine kar düşen çayın daha kaliteli olduğunu söylerler. Ayrıca Çaykur tarafından ilçemizde organik çay üretilmesi amacıyla yatırım yapılacaktır.

Onun haricinde ilçemizin potansiyelini oluşturabilecek alanlardan bir tanesi de turizmdir. Ben şahsen İkizdere'nin kalkınmasını turizmle olabileceğini düşünüyorum. İlçemiz devasa sanayi yatırımlarını çekebilecek bir arazi yapısına sahip değildir. Belki de buna ihtiyaç da yoktur. Korumaya çalıştığımız doğası var ve turizme olanak sağlayacak projelere ön ayak olmaya çalışıyoruz. Turizm deyince İkizdere olarak farklı turizm kollarını bünyemizde barındırıyoruz. Bunların başında yayla turizmi geliyor.

İkizdere kesinlikle yaylaları ile ön plana çıkabilecek, turizmi hareketlendirebilecek bir potansiyele sahiptir. İkizdere sınırları içerisinde bulunan Çağırankaya yaylamız Rize'nin en büyük yaylasıdır. Ovit yaylası, Anzer yaylası da İkizdere'nin bilinen yaylalardır. Bu yaylalarımızı turizme açmak istiyoruz.

Bunun haricinde doğa turizmi kapsamında değerlendirilebilecek vadilerimiz mevcut-

İkizdere İlçe Merkezi

tur. Anzer yaylasına ulaşımı sağlayan Anzer vadisi ve Cimil vadisi muazzam bir şekilde doğasıyla, havasıyla nadir kalmış vadilerimizdendirler. Bu vadilerimiz doğa turizmi kapsamında yürüyüş yapılabilecek, piknik yapılabilecek uygun alanlardır. Bakir kalmış olması da bizim için sevindirici bir durumdur. Ancak bu şekilde kalması da turizm için yetersizdir. Buralara bazı tesislerin yapılması lazımdır. Turist geldiği zaman konaklamak ve bir takım ihtiyaçlarını gidermek isteyecektir. O anlamda doğaya zarar vermeyecek şekilde, doğayla bütünleşecek tesislerin yapılmasını ön görüyoruz. Bu yönde projelerimizi ve planlarımızı yapmaya çalışıyoruz. Bu kapsamda Ajansa sunduğumuz ve kabul edilen Cimil vadisi üzerinde yer alan Hostaval Şelalesi Mesire Yeri Düzenleme Çalışması Projesidir. Hostaval Şelalesi doğal bir şelale olup, proje kapsamında burada insanların oturup konaklayabileceği, yemek yiyebileceği bir alan haline getirilmiştir. Bu gibi projelerin hem Anzer vadisi hem de Cimil vadisi üzerinde devam etmesi gerekiyor.

Yayla ve doğa turizmi dışında kış turizmi potansiyeline sahibiz. Kış turizmi denince akla ilk gelen yerlerden birisi de Ovit yaylasıdır. Bu yaylanın kış turizmine açılmasını istiyoruz. Buranın kış turizmi sahası olarak tescili sağlandı. Bu noktadan sonra artık burası yatırım bekliyor. Karlı gün sayısı, arazi yapısı açısından buranın kış turizmi için son derece elverişli bir konuma sahip olduğu tespit edilmiştir. Burada şimdilik heliski denilen aktivite yapılmaktadır. Onun haricinde kış turizmi açısından değerlendirebileceğimiz yeni adı Meşeköy eski adı Petran olan bir köyümüz var. Burası da her yıl kayak şenliği yapılan, muazzam bir manzaraya sahip bir köyümüzdür.

Bir de ilçemizde ılıca turizmi diyebileceğimiz turizm çeşidi mevcuttur. Bunun için de şimdiye kadar bir otel yatırımı

yapıldı. Dört yıldızlı otel statüsünde olup, güzel ve konforlu bir konaklama tesisidir. Burada bakanlarımızı, milletvekillerimizi ve büyük işadamları gibi ağır misafirlerimizi ağırlıyoruz. Sendikalar ve sivil toplum örgütleri toplantılarını burada gerçekleştiriyor.

İkizdere için hala çok ciddi anlamda turizm yatırımı yapılması gerekiyor. İkizdere'nin geleceğini turizmde görüyoruz. İkizdere hareketlenecekse, canlı bir şehir haline gelecekse bu kesinlikle turizm ile olacaktır. İlçemizi bir Çamlıhemşin bir Ayder gibi turizmde öncü bir ilçe haline getirmeyi hedefliyoruz.

Ovit tüneline de değinmek istiyorum. Devletimizin buraya çok ciddi anlamda bir yatırımı var. Yaklaşık 15 km uzunluğunda olacak tünel Türkiye'nin en uzun tüneli olacak. Projeye çıkıldığı anda Dünya'nın en büyük üçüncü tüneli olacaktı. Ancak şu anda bunun üzerine birkaç tane daha tünel çıktığını biliyorum. 2015 yılı sonu itibarıyla bitirilmesi hedeflenen tünel ile Rize'yi Erzurum'a oradan da Güneydoğu ve Ortadoğu'ya bağlayacak önemli bir yatırımdır.

Tabii ki İkizdere denince bir de balımızdan bahsetmek gerekir. Anzer yaylasından bahsettik. Anzer denince ilk akla gelen meşhur Anzer balıdır. Markalaşmış bir balımızdır. Şahsen İkizdere'ye geldim geleli beni aracı olarak kullanıp bu baldan almak isteyen çok kişi oldu. Bu balı nerdeyse bulmak zor gibi bir şeydir. Hatta burada bulunan vatandaşlarımız Sayın Başbakanımızın her yıl bu baldan sipariş verdiğini söylüyorlar. Bu balın bu kadar meşhur olmasını nedeni bu yaylamızda çok ciddi anlamda çiçek zenginliğinin, bitki örtüsünün zengin olmasından kaynaklanmaktadır. Şu anda kilosunu 650-700 TL civarında satılan balda hiç pazarlık şansınız da bulunmamaktadır.

İlçe Oluş Tarihi	1955
Kurtuluş Tarihi	11 Mart 1918
Rize İl Merkezine Uzaklık	50 Km.
Rakım	570 Metre
Nüfus (2012)	5.395 (İlçe Merkezi: 1.637 - Belde/Köyler: 3.758)
Yüzölçümü	898 Km ²
Belediyeler/Beldeler	İkizdere, Belde (Güneyce)
Köy Sayısı	28

Tarihçe

Eski bir yerleşim yeri olan İkizdere uzun yıllar Bizans İmparatorluğu egemenliği altında kalmış, bu dönemde Rize'ye bağlı bir manastır ile idare edilmiştir. İstanbul'un Latinler tarafından 1204'te işgal edilmesinden sonra, Alexios Komnenos Gürcülerden de yardım alarak Trabzon'da bağımsız bir devlet kurmuştur (1204-1461). Tarihi belgelerde yörenin, Trabzon İmparatorluğu'nun sınırları içerisinde olduğu belirtilmektedir.

Malazgirt Savaşı'ndan (1071) sonra Rize ve çevresi Selçukluların kontrolüne girmişse de daha sonra Trabzon Devleti buraya yeniden hakim olmuştur. Fatih Sultan Mehmet'in 1461'de Trabzon'u ele geçirmesi ile birlikte Osmanlı topraklarına katılmıştır.

Osmanlı döneminde, 1878'de Rize'nin sancak merkezi olması ile nahiye olmuştur. Eski adı Kuray-ı Sab'a olan İkizdere, 19.yüzyıl sonlarında Trabzon vilayetinin Lazistan Sancağı'ndaki Rize kazasına bağlı bir nahiye merkezi idi. 15 Şubat 1916 tarihinde Rus işgaline uğrayan yöre, 11 Mart 1918 tarihinde işgalden kurtulmuştur. 1945'te ilçe olan Güneyce'ye bağlı bucak merkezi iken, ilçe merkezi 1952'de İkizdere'ye taşınmıştır.

Coğrafi Yapı, Bitki Örtüsü ve İklim

İkizdere ilçesi 898 km² yüzölçümü ile Rize'nin en büyük ilçesidir. Neredeyse tamamı engebeli dağlık bir araziden oluşan ilçenin rakımı 570 metredir. Kuzeyinde Kalkandere ve Rize merkez, doğusunda Çayeli ve Çamlıhemşin, batısında Çaykara (Trabzon) ve Hayrat (Trabzon) ve güneyinde Bayburt il merkezi, Pazaryolu (Erzurum) ve İspir (Erzurum) ile komşudur.

Tipik Karadeniz iklimi hüküm sürmekte olan ilçe her mevsim yağışlıdır. Bitki örtüsü ormanlarla kaplı olup, yüksek alanlarda iğne yapraklı ağaçlar, kızılğaç, gürgen, meşe, kestane, ladin, köknar ağaçlarından oluşan ormanlar bulunmaktadır. Yıllık ortalama sıcaklık 11 derece civarında olup, yıllık ortalama yağış 1102 mm'dir.

Nüfus ve İdari Yapı

İlçenin 2012 Yılı Genel Nüfus Sayımı verilerine göre toplam nüfusu 5.395'dir. İlçe merkezinin nüfusu 1.637, köy nüfusu ise 3.758 kişidir.

Bir beldesi (Güneyce), 28 köyü (Ayvalık, Ballıköy, Başköy, Bayırköy, Cevizlik, Çamlıkköy, Çataltepe, Çiçekli, Çifteteköprü, Demirkapı, Dereköy, Diktaş, Eskice, Gölyayla, Gürdere, İhlamur, Ilıcaköy, Kama, Meşeköy, Ortaköy, Rüzgarlı, Sivrikaya, Şimşirli, Tozköy, Tulumpınar, Yağcılar, Yerelma, Yetimhoca) ve ilçe merkezince 7 mahalle (Çarşı, Çağrankaya, Gündoğdu, Güney, Kirazlı, Yeşilyurt, Zafer) ve Güneyce beldesinde 5 mahalle (Çarşı, Kızıltepe, Kurtuluş, Yeşiltepe ve Köprübaşı) olmak üzere 12 mahallesi mevcuttur. İlçenin km²'ye düşen kişi sayısı ise 6'dır.

Ulaşım

İlçenin çevre il ve ilçelerle bağlantısı karayolu ile sağlanmaktadır. İlçenin Rize il merkezine uzaklığı 50 km olup, Trabzon Hava Limanına uzaklığı 80 km, Erzurum Hava Limanı'na uzaklığı ise 210 km'dir. İkizdere'nin deniz sahiline olan uzaklığı 34 km. olup, komşu ilçeler olan Kalkandere'ye uzaklığı 40 km, İyidere'ye uzaklığı 35 km'dir.

Ekonomik Konum

Geçim kaynağı hayvancılıktan, sığır ve bunların ürünlerinden, tarımda ise mısır, çay, fasulye ile çeşitli meyvelerden, arıcılıktan ise baldan özellikle Anzer balından sağlanmaktadır. İkizdere'de büyükbaş hayvan olarak sığır, küçükbaş hayvan olarak çok az miktarda koyun ve keçi evcil kanatlı olarak özellikle tavuk ve arıcılık olarak ise bal arıları yetiştiriciliği yapılmaktadır. Geçim özellikle hayvancılıktan sağlanmaktadır.

Turizm

İkizdere, dik yamaçlı vadileri, doruklara ulaşılabilir dağları, zümrüt yeşili yaylaları, tarihi kemer köprüleri, coşkun akan dereleri Doğu Karadeniz Bölgesi'nde bakır kalmış, yaban hayatı korunmuş alanlardan biridir. Keşfedilmeyi bekleyen akarsuları, yaylaları, buzul gölleri, flora ve faunası, likapası, dağ horozu, balı, vadileri ve üstün kalitesiyle termal suyu ile sayısız güzelliklere ve özelliklere sahip çok özel bir turizm yöresidir. Sonbaharda binlerce renge bürünmüş ormanların arasında yürüyüş ve kaya tırmanışı; kışın kayak, snowboard, kış kampçılığı ve avcılık; ilkbaharda karların erimesiyle ortaya çıkan yüzlerce çeşit endemik bitkinin çiçekleri, kuş gözlemciliği ve suların yükselmesiyle rafting imkanı ile yazları balık tutma, yayla festivalleri, safari imkanları ziyaretçilerine sunmaktadır.

İkizdere-Anzer Yaylası (Ballıköy) Turizm Merkezi:

İlçenin 39 km. güneyindedir. İkizdere-Dereköy arası 4 km. asfalt, 25 km. ham toprak yoldur. 3.000 m. rakımlı yaylada alt yapı hizmetleri mevcut olup, çok sayıda pansiyon bulunmaktadır. Her türlü yeme-içme ve ihtiyaçlar yayladan karşılanabilir. Çok sayıda hastalığa şifa olan ünlü Anzer Balı bu yayladan elde edilmektedir.

İkizdere-Çağrankaya Yaylası:

İkizdere'nin 25 km. doğusunda yer alan yaylaya yaz aylarında dolmuşlarla gidilebilmektedir. 3.200 m. rakımlı Çağrankaya yaylası, adını düz konumdaki yaylanın çevresindeki dik yamaçlı kaya ve uçurumlarla ses yankısı oluşmasından almıştır. Elektrik ve telefon gibi alt yapıya sahip olan Çağrankaya yaylasında, bakkal, kasap, kır kahvesi işletilmektedir.

Şimşirli Köyü Camii:

Derin bir vadiye bakan cami, Karadeniz yöresindeki ahşap camilerin en güzel örneklerinden olup, 1849'da bütünüyle kestane ağacından inşa edilen yapının iki katlı iç mekânı inanılmaz bir ahşap işçiliğine sahiptir Arazinin eğiminden dolayı yüksek taş duvarlı bir subasman üzerine kurulmuştur. Ahmet Usta tarafından yapılmış ahşap camidir. Cami kareye yakın bir dikdörtgen alanı kaplar plan kuzey cephedeki giriş ve harimden meydana gelmektedir. Giriş kısmının üzerinde iç mahfile bağlanan fevkani bir mahfil bulunmaktadır. Kuzeyinde bir medresesi vardır. Bu medrese ile cami arasında 1988 yılında yapılan minare yer almaktadır.

Meşeköy Köyü'nde Petranboard:

Halk tabiriyle Üzme Tahtası 150-200 yıl öncesine zevk için kullanılmaya başlanılan Petranboard kar kalınlığının fazla olduğu ve kışın da köyde kalanların, köyden ilçe merkezine inmek isteyenlerin bulmuş olduğu bir ulaşım aracıdır. Kullanıldıkça halkın hoşuna giden bu araç yıllar içinde zevk haline gelmiştir.

Kaplıca Turizmi:

Ilıca Köyü'nde yer alan ılıcada 4500 çeşit mineralli kaplıca suyu dünyanın en zengin beş kaplıca suyundan biridir. Cimil Vadisi'nin en uç noktasında görülmeye değer bir güzellik olan ılıcada dört yıldızlı tesis ile hizmet verilmektedir. 260 metre derinlikten 72 derece de çıkan kaplıca suyu 4541.2mg/Lt mineral içeren kaplıca ayrıca solunum sistemi hastalıkları, cilt hastalıkları, kas iskelet sistemi hastalıkları, kalp dolaşım sistemi hastalıkları, mide bağırsak hastalıkları, böbrek ve idrar yolları hastalıkları, kadın doğum hastalıkları ve nörolojik hastalıkların tedavisine yaramaktadır.

İkizdere Kaplıca Turizmi

Şimşirli Köyü Camii

Çağırankaya Yaylası

Anzer Yaylası

Memişağa Konağı

Bıçağın ve Pidenin Anavatanı SÜRMENE

Hacıyakupoğlu Konağı

Kaymakam

Şevlet ATLI 'nın gözüyle

Sürmene ilçesi

Sürmene, Doğu Karadeniz Bölgesi'nin en güzel ilçelerinden biridir. Doğusunda Of, batısında Araklı, kuzeyinde Karadeniz, güneyinde Köprübaşı ve Gümüşhane ili, güneydoğusunda da Dernekpazarı ilçesi ile çevrili ilçemizdir. Sürmene, tarihi konaklarıyla, doğal güzellikleriyle, yaylalarıyla, tersaneciliğiyle, gemi üretimiyle, bıçağı, pidesi, çay ve fındığıyla son dönemde bu bölgenin gözde ilçelerinden biri haline gelmiştir.

Sürmene'de halkın % 80'inin geçim kaynağı tarıma dayalıdır. Tarım derken engebeli arazi yapısı sadece fındık ve çay üretimine olanak sağlamaktadır. Hayvancılık genellikle ev işletmeciliği şeklindedir. Son dönemde Kaymakamlığımız tarafından desteklenen arıcılık projeleri ile butik tarım işletmeleri ile özellikle kivi, böğürtlen, likapa gibi ürün çeşitliliğini artırmaya yönelik bireylerin, hane halklarının gelir seviyesini artırmaya ve çeşitlendirmeye yönelik projelere destek sağlamaktayız. Bunların yanında özellikle gen kaynaklarının korunması amacıyla hayvancılık üzerine yaptığımız çalışmalar devam ediyor. Yine bitkisel üretim alanında özellikle böğürtlen ve likapa üzerine çalışmalarımızı sürdürmekteyiz. Bununla ilgili talepte bulunan ve şartları taşıyan vatandaşlarımıza bu alanda proje desteği ve proje ödeneği sunmaktayız.

Çamburnu mevkiinde bulunan tersanemiz tarihi çok eskilere dayanan bir tersanedir. Balıkçı tekneleri, yük gemileri, yat ve özellikle de son dönemde lüks yat üretimi üzerine ülkenin ve dünyanın birçok noktasında bilinen bir tersanedir. Son dönemde dünya genelinde yaşanan gemicilik sektöründeki kriz tersane alanındaki yatırımı da büyük ölçüde sektöre uğratmış durumdadır. Ümit ediyorum ki bu kriz aşıldığında buradaki firmalar hız kazanacaktır. Halen şu anda bu tersanede sekiz adet firmamız çeşitli boylarda ve çeşitli özelliklerde tekne üretmektedir. Yine bu bağlamda firmalarımızdan biri Danimarka'ya lüks yat üretiminde son aşamaya gelmiş durumdadır.

Sürmene'nin temel simgeleri olan bıçak ve pideden bahsetmeden geçmek olmaz. Sürmene Bıçağı üzerine ilçemizde iki firma (Sürbisa ve Sürdövbisa) üretimlerini devam ettirmektedirler. Yoğun talebi karşılamak için her geçen gün üretimi artırmaktadırlar. Bazen vardiya sayılarını artırmak suretiyle çalışmalarını devam ettirmektedirler. Sürmene Bıçağı ile ilgili gerekli belgeler hazırlanarak patent müracaatı yapılmış ve patent alınmıştır. Bu bölgedeki pidenin merkezlerinden ve pidenin de anavatanı olan Sürmene'de pidedilik sektöründe özellikle turizme yönelik yapılan yatırımlar devam etmektedir. Son dönemde iki adet turizm işletmemiz ve bir adet otelimiz bu alanda hizmet vermektedir. Bıçak sektöründe önümüzdeki en büyük engel Çin'den ithal edilen ve Sürmene Bıçağı ile lanse edilen sahte, taklit görünümlü bıçaklardır. Bu da Sürmene Bıçağı üretimine çok büyük darbe vurmaktadır. Umuyorum ve diliyorum ki Gümrük ve Ticaret Bakanlığımız bununla ilgili gerekli önlemleri alırlar ve ilçemizde önemli bir gelir ve istihdam kapısı olan Sürmene Bıçağı'nın üretimini de engellememiş oluruz. Bıçak alanında Soğuksu mevki dediğimiz Soğuksu Mahallesi'nde aile işletmeleri şeklinde evlerinin altında geleneksel usullerle el yapımı dövme bıçaklar üretimi de halen devam etmektedir. Soğuksu Mahallesi'nde 10 kadar usta bu işi halen başarılı bir şekilde sürdürmekte ve piyasada yoğun talep görmektedir. Bunları da özellikle bıçak üretiminde dikkate almak gerekir.

Sürmene İlçe Merkezi

Sürmene’de halkın eğitime çok büyük desteği vardır. İlçemizdeki 30 adet okuldan 28 tanesi hayırsever işadamlarımız tarafından yaptırılmıştır. Bu sadece ilk ve orta öğretim okulları için değil yine ilçemizdeki deniz bilimleri fakültesi, meslek yüksekokulu, deniz bilimleri fakültesine bağlı diğer bölümler de aynı şeyi söylemek lazım. Bu okullar ve yurtları da tamamen hayırsever işadamlarımız tarafından yaptırılmıştır. Ülkemizde eğitime destek anlamında ilçemiz en başta gelen ilçelerden biridir. Şu anda beş adet hayırseverimiz bize okul yapımı için müracaatları bulunmaktadır. Ancak bu alandaki en büyük sıkıntımız arazi bulamama sorunudur. Bu sorunu aştığımızda turizm meslek lisesi ve uygulama oteli ve imam hatip ortaokulunu ilk etapta yapmak için çalışmalarımız devam etmektedir. İmam hatip ortaokulu ile ilgili yer seçimini yaptık. Belediye başkanlığımıza ati bir arsanın ilçe mili eğitim müdürlüğüne devir işlemleri devam etmektedir. Bu devir işlemleri yapıldığında hayırseverimiz hazır halde beklemektedir. Sürmene eğitimde köklü ve başarılı olan bir ilçedir. İlçemizde okuma yazma oranı % 98, anaokulu okullaşma oranı % 100 düzeyindedir. Tüm okullarımıza akıllı sınıf ve akıllı tahta uygulamaları başlanmış ve bitmiş durumdadır.

Son dönemde Valiliğimizin Sürmene’nin tarihi konaklarıyla ilgili turizme kazandırılması noktasında önemli çalışmaları oldu. 1850’li yıllardan kalma Memişağa ve Hacıyapukoğlu Konakları gerek İl Özel İdaresi ve gerekse Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı destekleriyle bu konakların restorasyonu tamamlanmış, butik otel olarak ihalesi yapılmıştır. İhaleyi alan firma Türkiye’nin bu alanda ileri gelen firmalarından biridir. Butik otel olarak faaliyetine devam edecektir. Bu konakların yanında Sürmene’de tarihi ve kültürel anlamda tescilli 117 adet eser bulunmaktadır. Köylerimizde, ilçe merkezinde ve beldelerimiz bulunan bu eserler dağınık durumdadır. Bunların restore edilip turizme kazandırılması bu bölgeye çok büyük bir canlılık kazandıracaktır. Bu alandaki en büyük sorunumuz da özellikle bu tarihi konakların birçok varisinin olması, her bir tarihi konağımızın yüzlerce varisinin olması bunlara ulaşmamızı engellemektedir. Dolayısıyla bunların gerek restorasyonu ve gerekse turizme kazandırılması noktasında sıkıntı oluşturmaktadır. Ancak bu tarihi ve kültürel yapıların turizme kazandırılmasıyla bölge bir turizm cenneti olacaktır diye düşünüyorum. İlçemizde tarihi eserlerin yanında bir çok tarihi cam, kilise, çeşme, han ve hamamlarımız mevcut olup, bunlarla ilgili çalışmalarımız da devam etmektedir.

“BIÇAĞIN VE PİDENİN ANAVATANI” SÜRMENE

İlçe Oluş Tarihi	1873
Kurtuluş Tarihi	25 Şubat 1918
Trabzon İl Merkezine Uzaklık	39 Km.
Rakım	10 Metre
Nüfus (2012)	26.945 (İlçe Merkezi: 15.445 - Belde/Köyler: 11.500)
Yüzölçümü	226 Km ²
Belediyeler/Beldeler	Sürmene, Belde (Çamburnu, Ormanseven, Oylum, Yeniay)
Köy Sayısı	24

Tarihçe

Sürmene; tarihi ve coğrafi konumu itibarıyla Doğu Karadeniz'in farklı kültürel bileşenlerinin kesişme odağında ve oldukça eski bir yerleşim alanında yer alır.

Trabzon Salnamelerindeki Sürmene isminin eskiden “Humurgan” dendiği, fakat daha sonraları doğal güzelliklerinden başka, hava ve suyunun iyi olması nedeniyle buraya güzellik anlamına gelen Sürmene adının verildiği yazılı kaynaklardan anlaşılmıştır. Sürmene kelimesine ‘Sürmene’ olarak ulaşılabilen en eski kaynak 1461 yılında Fatih Sultan Mehmet'in Trabzon'u fethinden sonra idari bölümde bir nahiye ismi olarak gösterilmiştir. Humurgan ismi ise 1583 yılında Trabzon Sancağı Mufassal Tapu Tahrir defterinde Zaruha (Soğuksu, Orta, Çamlıca, Çarşı mahalleleri) köyünün bir mahallesi olarak gösterilmektedir. 1832-1834 yıllarında yaşanan Tuzcuoğlu isyanlarından sonra yanarak tahrip edilen Sürmene çarşısı (Halanik şimdiki Zeytinli mahallesi) dağıtılarak Manahos deresi vadisindeki köyler için bu vadinin ağzındaki Humurgan köyünde haftanın bir günü pazar kurulmaya başlandı. Tuzcuoğlu isyanından sonra 1854 yılında yayınlanan vilayet nizamnamesine göre Sürmene bir nahiye ve bu nahiyeye bağlı 69 köy olarak yeniden teşkilatlandırılmış 1870-1871 tarihine kadar nahiye olarak Of kazasına bağlı olan Sürmene 1871-1872'den itibaren merkez kaza olan Trabzon'a bağlanmıştır. 1873 yılında ilçe olan Sürmene'de 1876 yılında belediye açılarak faaliyete geçmiştir.

Hükümet konağı Trabzon salnamelerine göre Araklı Konakönu'nde bulunuyordu. 1915 yılında 1.Dünya savaşı nedeniyle ilan edilen seferberlik esnasında resmi dairelerin dağılıklığı sorun yarattığı için bugünkü hükümet konağının bulunduğu arsada kırmızı tuğlalarla tek katlı bir bina yapılarak buraya taşınmıştır. Cumhuriyetin ilanından sonra 1926 yılında yine aynı yerde Arap kaymakam diye tanınan kaymakam Saadettin Goloğlu tarafından hükümet binası inşa edilmiştir.

Coğrafi Yapı, Bitki Örtüsü ve İklim

Doğusunda Of, batısında Araklı, güneyinde Köprübaşı ve Gümüşhane ili, güneydoğusunda Dernekpazarı, kuzeyinde Karadeniz ile komşu olan Sürmene'nin yüzölçümü 226 km²'dir.

Doğu Karadeniz dağ silsilesi sahile paralel olarak uzanır ve doğuya doğru sahile daha dik olarak iner. Sahilde yerleşimi mümkün kılacak düzlükler yok denecek kadar azdır. Tarım arazisinin yetersizliği ilçeyi dışa bağımlı kıldığından ticaret ve sanat gelişmiştir. İlçede Manahoz, Küçükdere ve Kastel dere-leri mevcuttur.

Dağların kuzey yamaçlarından doğan ve kıvrımlar çizerek denize ulaşan derelerin oluşturduğu küçük vadiler ağzında kurulan ilçeyi Aksu Hanları, Avlot Hanları, Kavadüzü Hanları, Soğuksu Hanları, Seslikaya Hanları, Coşk Hanları ve Taşlı Hanları meşhur tarihi hanları Bayburt'a ulaşımı sağlayan yerleşim merkezleridir. Köylerde yerleşim dağınık şekildedir.

Sürmene ilçesi, bol yağmur alması nedeniyle sık bitki örtüsü ve ormanlarla kaplıdır.

Dirlik Camii (Eski Cida Kilisesi)

Nüfus ve İdari Yapı

İlçenin 2012 Yılı Genel Nüfus Sayımı verilerine göre toplam nüfusu 26.945'dir. İlçe merkezinin nüfusu 15.445, köy nüfusu ise 11.500 kişidir.

Dört beldesi (Çamburnu, Ormanseven, Oylum, Yeniay), 24 köyü (Aksu, Armutlu, Aşağıovalı, Birlik, Çiftesü, Çimenli, Dirlik, Fındıkcak, Gültepe, Güneyköy, Kahraman, Karacakaya, Konak, Koyuncular, Küçükdere, Muratlı, Ortaköy, Petekli, Üzümlü, Yazıoba, Yeşilköy, Yokuşbaşı, Yukarıçavuşlu, Yukarıovalı) ve ilçe merkezi 9 mahalle (Balıklı, Çamlıca, Çarşı, Çavuşlu, Ortamahalle, Soğuksu, Üstündal, Yemişli, Zeytinli), Çamburnu beldesinde 4 mahalle (Gökçesu, Kemerli, Kuşluca, Kutlular), Ormanseven beldesinde 1 mahalle (Merkez), Oylum beldesinde 3 mahalle (Fatih, Hilal ve Merkez) ve Yeniay beldesinde 3 mahalle (Baştımar, Kumru, Kuleli) olmak üzere toplam 20 mahalleli mevcuttur. İlçenin km²'ye düşen kişi sayısı ise 120'dir.

Ulaşım

İlçenin çevre il ve ilçelerle bağlantısı karayolu ile sağlanmaktadır. İlçenin Trabzon il merkezine uzaklığı 39 km olup, Trabzon Hava Limanına uzaklığı 30 km'dir. Komşu il Rize'ye uzaklığı ise 86 km'dir.

Ekonomik Yapı

İlçe nüfusunun %80'i ziraatla geriye kalanı ise çeşitli meslek grupları ile istigal etmektedir. En çok gelir getiren ürün çay ve fındıktır. İlçede, 1 devlete ait (ÇAY-KUR), 9

özel çay fabrikası mevcuttur. Yeniay Beldesi ve Balıklı mahallesinde önemli derecede balıkçılıkla istigal edilmektedir.

Hayvancılık daha çok yukarı kesimlerdeki köylerde yapılmaktadır. Diğer köy ve mahallelerdeki aile hayvancılığı diyebileceğimiz yalnız kendi ihtiyacı için sığır ve koyun beslenmektedir.

Yeniay ve Çamburnu beldelerinde 8 firmanın faaliyet yürüttüğü tersanelerde balıkçı gemileri, kotra, yük ve diğer taşıma gemileri yapılmaktadır.

Soğuksu mahallesinde sayıları az da olsa el yapımı bıçak imalatı sürmekte olup aynı zamanda iki adet de bıçak yapımı fabrikası mevcuttur.

Eğitim ve Sağlık

İlçede 17 adet ilköğretim okulu, 7 lise, 2 anaokulu, 1 mesleki eğitim merkezi, 1 halk eğitim merkezi, 1 öğretmen evi, 1 özel sürücü kursu, 1 özel dersane, 1 erkek öğrenci yurdu, 1 özel rehabilitasyon merkezi ve 1 kız öğrenci yurdu mevcuttur.

Ayrıca, Çamburnu Beldesi'nde Karadeniz Teknik Üniversitesi'ne bağlı Sürmene Deniz Bilimleri Fakültesi 1992-1993 öğretim yılında kendi binasında öğretime başlamıştır. Fakültede Deniz Bilimleri ve Güverte bölümleri mevcuttur.

İlçede 1 hastane (Sürmede Devlet Hastanesi) ve 8 sağlık ocağı ile sağlık hizmetleri verilmektedir.

Çamburnu Tersanesi

Turizm

Sürmene bıçağı ve pidesi ile ün yapmış bir ilçedir. Ayrıca ilçede bulunan tarihi konaklar ve camiler ilçenin kültürel yapısını zenginleştiren diğer özelliklerdir.

Sürmene Bıçağı

Sürmene'nin marka değerlerinden birisi de "Sürmene Bıçağı"dır. Şu anda ilçede hem el yapımı hem de fabrikasyon yöntemiyle üretilmektedir. Sürmene Bıçağı'nın Sürmene Belediyesi tarafından Türk Patent Enstitüsü'ne başvurup patent almıştır. Sürmene'de Sürbısa ve Sürdövbısa adında iki adet bıçak fabrikamız mevcut olup, Türkiye'de ve dünyada marka değerlerini artırmışlar ve çok iyi bir müşteri potansiyeline sahiptirler. Özellikle el yapımı Sürmene bıçakları dünya üzerinde farklı bir yere sahiptir. Öncelikle çelik gözenekleri dövülerek soğuk dövme yapılır. El yapımı bıçağın en büyük özelliği suyuudur. Yunus balığının yağında ağaç kömüründe suyu verilir. Sürmene bıçağını diğer bıçaklardan ayıran en büyük özelliği de budur.

Bıçakçılık Sürmene'de bir yaşam tarzı, bir ifade etme şeklinde oluşmuştur. Usta bıçağı yaparken Karadeniz'in yaşam koşullarının gereği olan sert, dayanıklı, eğilmez, kırılmaz ve çok keskin olmak zorunluluğunun aynen ürüne yansımaktadır. Sürmene bıçağının yakalamış olduğu kalite dayanağı ve en önemli nedeni budur.

Sürmene Tarihi Konakları

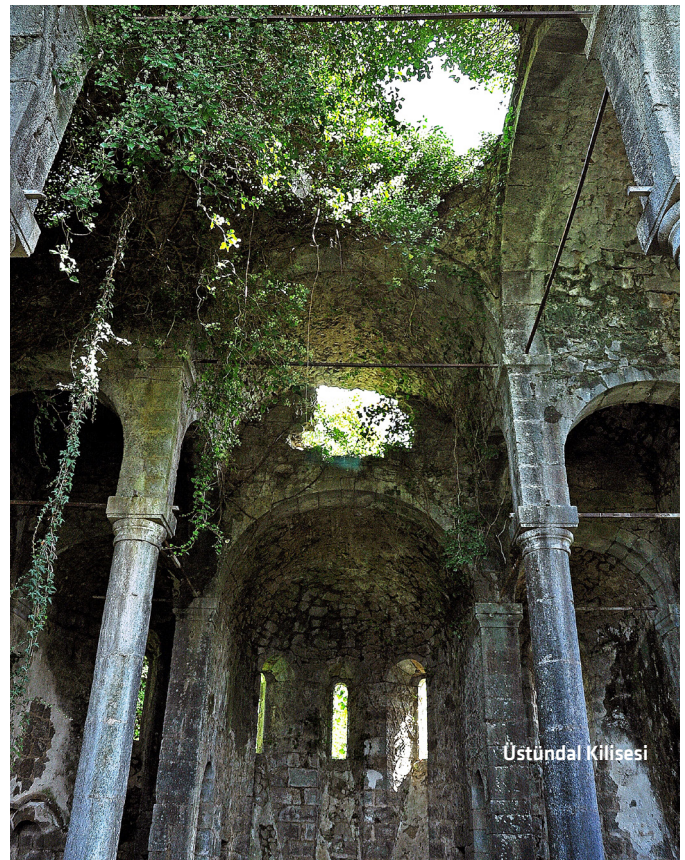
İlçede çok sayıda tarihi konak mevcuttur. Bunların da başında ilçe merkezine 4 km. mesafede Balıklı mevkiinde denize hakim bir yerde bulunan Memişağa Konağı ve Hacıyakupoğlu Konağı gelir. Yine ilçe merkezine 13 km. uzaklıkta bulunan Gültepe Köyü'nün merkezinde bulunan Haşımağa Konağı diğer ilgi çekici tarihi konaklardandır.

Sürmene Kalesi

İlçenin güneyinde Orta Mahalle sırtlarında ilçeye hakim bir tepede yer alan kale sarp ve sık dokulu bitkilerle örtülü patika yolla çıkılan kale platformu, günümüze kısmen gelebilmiş duvarlarla çevrelenmiştir.

Camiler, Kiliseler, Çeşmeler ve Köprüler

Dirlik Köyü Eski Camii 19. yy'da yapılmış kiliseden dönüştürülmüş hakim bir tepede kurulan camidir. Dirlik Köyü Karşı Mahallesi Kilisesi, Üstündal Mahallesi Kilisesi ilçenin kültürel değerlerindendir. İlçede çok sayıda tarihi çeşme bulunmaktadır. Aksu Köyü Orta Mahalle Çeşmesi, Örnek Mahallesi Çeşmesi, Kutlular Mahallesi Çeşmesi, Dirlik Köyü Çeşmesi, Gültepe Köyü Aşağı Mahalle Çeşmesi, Üstündal Mahallesi Çeşmesi, Yokuşbaşı Çeşmesi ve Petekli Köyü Sırt Mahallesi Çeşmesi tarihe ışık tutmaktadır. Ayrıca 1885 yılında yapılmış Çamburnu Beldesi Gökçesu Mahallesi'nde bulunan 1., 2. Ve 3. Köprüler, yine 19.yüzyılda yapılmış Dirlik Köyü Köprüleri, Güneyköy Köprüsü, Oylum-Yazıoba Köyleri Köprüsü ilçenin kültürel zenginliklerini ön plana çıkarmaktadır.

Üstündal Kilisesi

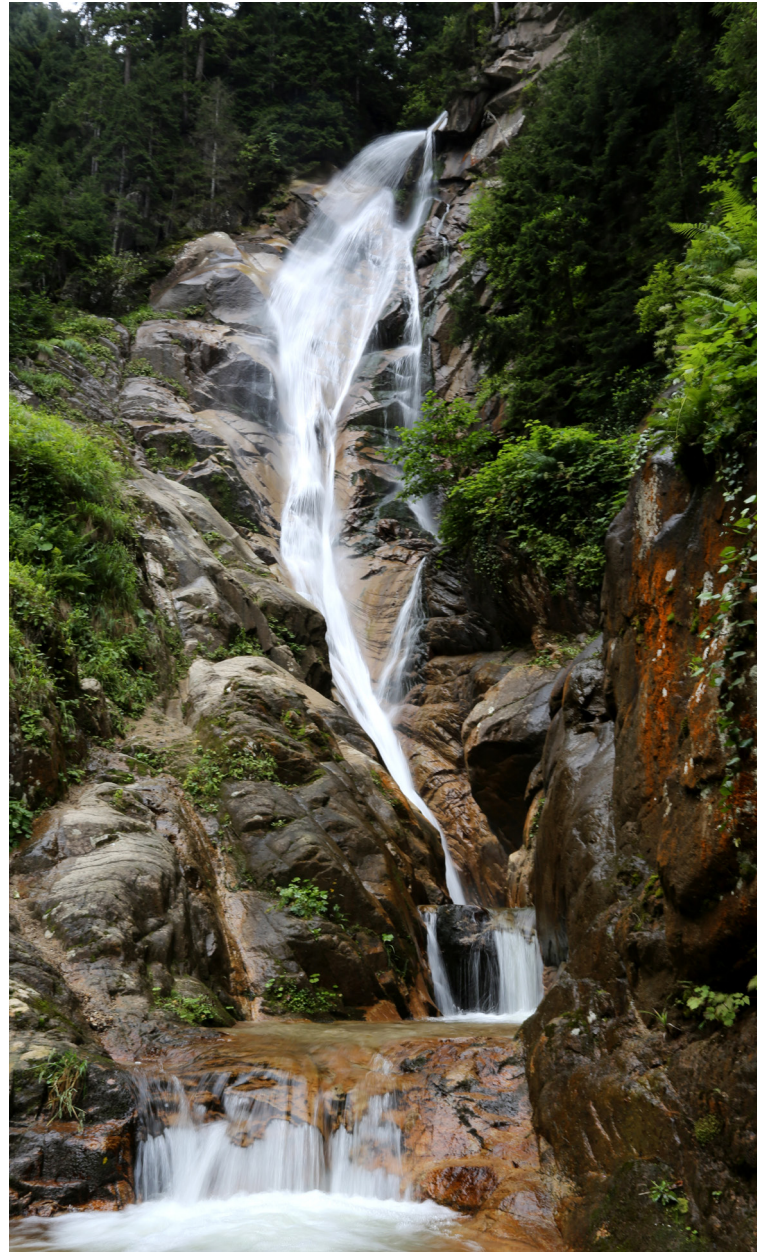
HOSTAVAL ŞELELESİ MESİRE YERİ

DÜZENLEME ÇALIŞMASI PROJESİ

“Hostaval Şelalesi Mesire Yeri Düzenleme Çalışması Projesi, İkizdere tarihinde finansmanı dışarıdan bir kurumumuz (DOKA) tarafından sağlanarak gerçekleştirilen bir projedir” diyen İkizdere Kaymakamı Abdil Koç, “Benden önceki İkizdere Kaymakamımız Alpaslan Altınışik zamanında başlayan proje Cimil Vadisi üzerinde yer alan Hostaval Şelalesi ve alanının mesire yeri olarak düzenlenmesi işidir. Şelale doğal bir şelale olup, proje kapsamında burada insanların oturup konaklayabileceği, yemek yiyebileceği, ihtiyacını giderebileceği bir alan oluşturuldu. Düzenlenen alana kamelyalar konularak insanlarımızın burada piknik yapmalarına olanak sağladık” dedi.

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı tarafından turizm alanında verilen desteklerle Bölge deki turizm alt yapı çalışmalarının hızlandığına dikkat çeken Kaymakam Koç, “Hostaval Şelalesi Mesire Yeri Düzenleme Çalışması Projesi ile şelale alanı, Cimil grup yolu üzerinde yer alan güzergâh da gizen turistlerin yoruldukları zaman nefes alabilecekleri bir alan haline geldi. Buranın özel işletmeci tarafından işletilmesini düşünüyoruz. Çok taliplisi olan bu tesisi, ihale prosedürleri tamamlandıktan sonra ihaleye çıkıp işletmeye açacağız. Yine Cimil Vadisi üzerinde yer alan başka şelalelerde de seyir terası, asma köprüler gibi insanlara değişik turizm alternatifleri sunacak değişik projeler yapmayı planlıyoruz” şeklinde konuştu.”

Proje Künyesi

Program Adı	TURİZME YÖNELİK KÜÇÜK ÖLÇEKLİ ALTYAPI MALİ DESTEK PROGRAMI		
Referans No	TR90/11/KOA01/62		
Proje Adı	Hostaval Şelalesi Mesire Yeri Düzenleme Çalışması Projesi		
Yararlanıcı	İkizdere Kaymakamlığı Köylere Hizmet Götürme Birliği		
Bütçe	₺135.100,00 TL	Proje Süresi	9 Ay

Proje İle İlgili Detaylar

1- Proje Ofisi ve Ekibinin Oluşturulması
İkizdere Kaymakamlığı bünyesinde proje ofisi tahsis edilmiş olup proje ekibi oluşturulmuştur.

2- Mesire Yeri Düzenleme İşİ
Hostaval Şelalesi çevresinde mesire yeri oluşturulmuştur.

KERVAN YOLU PROJESİ

“Antik çağdan 1970’li yıllara kadar; coğrafi yapısı, kaleleri, hanlar ve diğer yapıları ile stratejik ve ticari yol olma özelliğini koruyan Kervan Yolu, Sürmene ve Köprübaşı’ndan geçerek aynı güzergâhı takip eden araç yolu ile günümüzde de aktif olarak kullanılan tek tarihi yoldur” diyen Köprübaşı Kaymakamı Hamza Özer, konuşmasına şöyle devam etti:

“Tarihi İpek Yolu’nun, denize açılan en önemli kolu- nun geçtiği havza; barındırdığı zengin bitki ve hayvan biyoçeşitliliği, eşsiz doğal güzellikleri, kaleler, hanlar, ahşap ve kalem işi süslemeleri ile muhteşem camiler ve konaklar, kiliseler, köprüler, çeşmeler, özgün el sanatları ürünleri vb. pek çok kültürel varlığa sahiptir. Kervan Yolu havzası ekoturizm, yayla ve kırsal ve de kültür-doğa güzergâhı olarak yepyeni bir anlamla, bölge turizminin parlayan yıldızıdır. Kervan Yolu havzasında bulunan Sürmene ve Köprübaşı ilçelerinin ekonomik ve kültürel zenginliğin en özel ve güzel sivil mimari eserleri saklıdır. Kalem işleri, ahşap oymaları ile birer sanat eseri olan konak ve evler yanında yaşam kültürünün özgün eserleri olan seranderler, fırınlar ve türlerinin ender örnekleri olan metal, ahşap işleme atölyeleri (işlik), çeşmeler, taş yollar ve köprüler henüz farkına varılmayan kültür hazineleridir. Konumu ve coğrafik uygunluğu ile Sürmene-Köprübaşı-Aydıntepe-Bayburt hattını takip eden ve günümüzde araç yolu olarak kullanılmakta Kervan Yolu güzergâhı hem taş yolları hem de tarihi hanları aktif olarak kullanılmaya devam eden Türkiye’nin tek tarihi kervan yoludur.”

Doğal ve Tarihi Değerleri Koruma Derneği Trabzon Şubesi Başkanı ve aynı zamanda Proje Koordinatörü Yrd. Doç.Dr. Coşkun Erüz ise, “Tarihi Kervan Yolu’nun içinden

geçtiği havza; bölgenin ve Türkiye’nin, 9000 yıllık ekolojik hazinesi olan 2000 metre rakımlı Ağaçbaşı Turba Bataklığı’nı bünyesinde barındırmaktadır. 200 ekolojik bölgeden birisi olan Doğu Karadeniz Dağları’nın merkezinde bulunan 35 hektarlık alanı ve Türkiye’nin en yüksek rakımlı bataklığının korunması ve gelecek nesillere aktarılması için Doğal ve Tarihi Değerleri Koruma Derneği olarak 2008 yılında başlattığımız çalışmalarda, bataklığın ortasından geçen tarihi Kervan Yolu, yöre sakinlerinin rehberliğinde tespit edilerek 2010 yılında koruma altına alınması sağladık. Bataklık, Dede Korkut masallarına konu olmuş ve Evliya Çelebi’nin Seyahatnamesinin Trabzon bölümünde özellikle belirtilmiştir. Ağaçbaşı Bataklığı Doğa Koruma Alanı kendine has 25 tür bataklık bitkisi yanında zengin fauna ve flora biyo-çeşitliliğiyle, doğa bilimi açısından hazine değerindedir. Bataklık ve Kervan Yolu havzası pek çok endemik yüzlerce farklı türde tıbbi, aromatik çiçeği bünyesinde barındıran, yaban hayatı ve göçmen kuşları bilinçli ve doğaya saygılı gözlemcileri kendisine hayran bırakacak zenginliktedir” ifadelerini kullandı.

Seslikaya Yaylası

Ağaçbaşı Bataklığı

Proje Künyesi

Program Adı TURİZME YÖNELİK
KÜÇÜK ÖLÇEKLİ ALTYAPI MALİ DESTEK PROGRAMI

Referans No TR90/11/KOA01/104

Proje Adı Kervan Yolu Projesi

Yararlanıcı Köprübaşı İlçesi Köylere Hizmet Götürme Birliği

Ortaklar Sürmene Kaymakamlığı ve Sürmene Belediyesi

İştirakçiler Doğal ve Tarihi Değerleri Koruma Derneği ve Köprübaşı Halk Eğitim Merkezi

Bütçe ₺ 137.700,60 **Destek Miktarı** ₺ 100.243,00 (% 75,00) **Proje Süresi** 18 Ay

Proje İle İlgili Detaylar

1- Proje Ofisi ve Ekibinin Oluşturulması

Köprübaşı Kaymakamlığı içerisinde proje ofisi tahsis edilmiş olup, proje kapsamında proje koordinatörü ve koordinatör yardımcısı istihdam edilmiştir. Proje ofisinde kullanılmak üzere 1 adet bilgisayar, 1 adet projeksiyon cihazı ve 1 adet yazıcı satın alınmıştır.

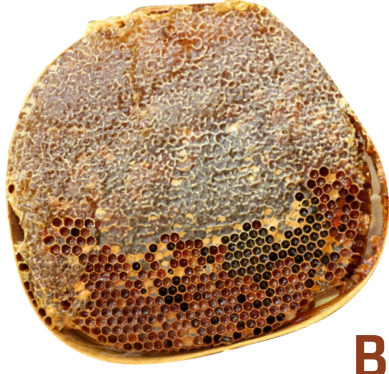
2- Turizme Yönelik Alan Çalışmaları

- Kervan Yolu Çevresinde Yer Alan Varlıkların Tespiti ve Haritaya İşlenmesi:** Kervan yolu güzergahı çevresinde yer alan doğal, tarihi ve kültürel varlıklar GPS ile tespit edilmiş ve fotoğraflanarak haritaya işlenmiştir.
- Alt yapı Çalışmaları:** 2'şer adet karavan alanında wc, seyir terası ve gözlem platformu ve karavan konaklama alanı düzenlenmiştir.

3- Tanıtım ve Görünürlük Faaliyetleri

10.000 adet tanıtım kitapçığı, 30 adet yönlendirme levhası, 6 adet tanıtıcı levha, 9 adet bez afiş, 5 adet flama, 1 adet kısa film (1000 adet çoğaltma) ve 1 adet web sitesi yaptırılmış, 10.000 adet broşür, 500 adet afiş bastırılmıştır.

BALIMKIZ BAL PAKETLEME TESİSİ PROJESİ

Firmalarının 2004 yılında kurulduğunu ve TEMA Vakfı'nın düzenlediği arıcılık kursuna katılarak belgesini aldığını belirten Balımkız Arıcılık firmasının sahibi Emrullah Saraç, "2004 yılında sekiz kovanla başladığımız arıcılık işinde şu anda 800 kovan ile bal üretmekteyiz. Bal üretme kapasitemizin artması beraberinde bal paketleme, bal dolum tesisi gibi ihtiyaçları da gündeme getirdi. Bu projeyle birlikte bal dolum tesisini elde ettik. 2013 yılında bal sağımı, dolumu ve paketlemesini DOKA tarafından desteklenen projeyle yaptığımız tesisimizde gerçekleştireceğiz. Artvin ve Artvin çevresine de hizmet verir konuma geldik. Artvin'de sadece Arıcılar Birliği'ne ait Murgul ilçesinde bir tesis bulunmaktadır. Yıllık 5-7 ton bal kapasitemiz vardır" diye konuştu.

"Artvin aynı zamanda 'Kafkas Arısı'nın Gen Merkezi'dir" diyen Saraç, konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Bu arının en büyük özelliği dilinin uzun olmasıdır. Dilinin uzun olması arının çiçeğin daha derinlerine inmesine ve daha fazla miktarda bal yapmasına olanak sağlamaktadır. Soğuk iklime dayanıklı olan Kafkas Arısı'nın vücudu büyük olduğundan daha fazla miktarda bal taşımaktadır. Yüzde 75 oranında diğer arılardan daha fazla bal yapma olanağına sahip bu arıları da üretip vatandaşlarımızın hizmetine sunmaktayız."

Proje Künyesi

Program Adı	TARIMA DAYALI SANAYİ MALİ DESTEK PROGRAMI
Referans No	TR90/11/KOBİ01/38
Proje Adı	Balımkız Bal Paketleme Tesisi Projesi
Yararlanıcı	Balımkız Arıcılık Emrullah Saraç
Bütçe	₺ 187.148,98
Destek Miktarı	₺ 93.574,49 (% 50)
Proje Süresi	7 Ay
İletişim	Cumhuriyet Cad. Kahvecioğlu İşhanı No:14 Merkez / ARTVİN

Proje İle İlgili Detaylar

1- Proje Ofisi ve Ekibinin Oluşturulması

Firma içinde proje ofisi tahsis edilmiş olup proje kapsamında bir adet idari personel istihdam edilmiştir. Proje ofisinde kullanılmak üzere 1 adet diz üstü bilgisayar satın alınmıştır.

2- Makinelerin Alımı ve Montajı

Bal paketlemesinde kullanılmak üzere 2 adet platformlu bal dinlenme mikseri, 1 adet bal ön kabul teknesi, 1 adet bal filtresi, 2 adet bal pompası, 1 adet otomatik kavanoz dolum makinesi, 1 adet yarı otomatik sıralama makinesi, 2 adet döner kavanoz toplama tepsi, 1 adet kodlama makinesi, 1 adet etiketleme makinesi, 1 adet shrink makinesi, 1 adet kavanoz yıkama makinesi, 2 adet teneke taşıma makinesi ve 1 adet istif makinesi satın alınarak kurulumları yapılmıştır.

3- Küçük İnşaat İşleri

Bal paketleme tesisinin gıda üretim standartlarına hazır hale getirilmesi için tadilat işlemleri yapılmıştır.

4- ISO 9001, ISO 14001, OHSAS 18001 ve ISO 22000 için Danışmanlık Hizmetinin Alınması

ISO 9001 kalite yönetim sistemi, ISO 14001 çevre yönetim sistemi, OHSAS 18001 iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemi ve ISO 22000 gıda güvenliği yönetim sistemi belgeleri için profesyonel danışmanlık hizmeti alınmıştır.

5- Tanıtım ve Görünürlük Faaliyetleri

Proje kapsamında 1 tabela, 1 adet e-ticaret web sitesi ve 5 adet branda yaptırılmış, 100 adet davetiye, 1000 adet broşür, 50 adet afiş bastırılmıştır.

PESTİL VE KÖMENİN HİJYENİK ÜRETİLMESİ VE AMBALAJLANMASI PROJESİ

Taşmar Gıda İmalat Turizm Temizlik Sanayi ve Tic. İth. İhr. Ltd.Şti. sahibi Muammer Taş, firmalarının yaklaşık 25 yıldır bu sektörde hizmet verdiğini ifade ederek, “Son 10 yıldır özellikle yöresel ürünlerde marka olma yolunda daha hızlı ilerlemekteyiz. Son yıllarda Kırsal Kalkınma (TKDK) ve DOKA’nın çok ciddi anlamdaki desteklerinden biz de faydalandık. Proje kapsamında aldığımız makinelerle imalatımızda üretilen ürünlerin raf ömrünü uzatmaya yönelik bir paketleme makinesi ile bunun yan ünitelerini fabrikamızda kullanır hale getirdik” dedi.

Pestil köme pazarının her geçen gün arttığına dikkat çeken Taş, “Pestil ve kömenin geleceği için üretici olarak dikkat edilmesi gereken husus; geçmişten bize emanet olan pestili, dokusunu, yapısını bozmadan üretmeliyiz” şeklinde konuştu.

Yıllık üretim kapasitelerinin 80 ton civarında olduğunu dile getiren Taş, istenildiği zaman bu rakamı 120 ton seviyelerine çıkarabilecek kapasiteye sahip olduklarını kaydetti.

Proje Künyesi

Program Adı	TARIMA DAYALI SANAY� MAL� DESTEK PROGRAMI
Referans No	TR90/11/KOB�01/144
Proje Adı	Pestil ve K�menin Hijyenik �retilmesi ve Ambalajlanması Projesi
Yararlanıcı	Taşmar Gıda İmalat Turizm Temizlik Sanayi ve Tic. İth. İhr. Ltd.Şti.
Bütçe	�288.600,00
Destek Miktarı	�144.300,00 (% 50,00)
Proje Süresi	8 Ay
İletişim	Atatürk Caddesi No: 2 GÜMÜŞHANE

Proje İle İlgili Detaylar

1- Proje Ofisi ve Ekibinin Oluşturulması

Firma içinde proje ofisi tahsis edilmiş olup proje ekibi oluşturulmuştur.

2- Makinelerin Alımı ve Montajı

Pestil ve k me imalarında kullanılmak üzere 1 adet kesme makinesi, 1 adet mikser, 1 adet gıda pompası, 1 adet barkod makinesi, 1 adet yatay ambalajlama makinesi, 1adet boyler, 1 adet kodlama makinesi, 1 adet havalandırma ve otomasyon sistemi satın alınarak kurulumları yapılmıştır.

3- Tanıtım ve Görünürlük Faaliyetleri

Proje kapsamında 3 adet el ilanı, 3 adet tabela yaptırılmış, 100 adet afiş bastırılmıştır.

Köşe bucak Karadeniz projesi

Yeşil Zirve Gıda Turizm İnşaat Taah. Paz. firması sahibi Ahmet Yılmaz, Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı'nın desteğiyle projeyi öngördüklerini dile getirerek, "DOKA olmasaydı biz bu işe kalkışmayacaktık. Ajansın sağladığı destek sayesinde bu işe girdik" dedi.

İşletmelerinin 2012 yılında hizmete açıldığını kaydeden Yılmaz, konuşmasına şöyle devam etti:

"Otelimiz ikisi süt olmak üzere 20 odalı ve 50 yataklıdır. Odalarımız iki, üç ve dört kişiliktir. Otelimizin merkezi ısıtma sistemi ile ısınmasını sağlamakla birlikte, bütün odalarımızda 24 saat sıcak su ve internet bağlantısı mevcuttur. 70 kişilik lokanta ve 40-50 kişilik toplantı salonumuz bulunmaktadır. 11 çalışanımızla gelen misafirlerimize en iyi hizmeti sunma gayretindeyiz."

Otellerine genelde Arap turistlerin geldiğini belirten Yılmaz, "Son yıllarda yurtdışında yapılan tanıtımların faydasını görmeye başladık. Bölgemize özellikle Arap turist çok geliyor. Arap turistler özellikle bu yöredeki tarihi ve kültürel eserleri soruyorlar ve bölgemize gerçekten hayran kalıyorlar. Yerli turist olarak da Marmara ve Akdeniz Bölgesi'nden ziyaretçilerimizi ağırlamaktayız." diye konuştu.

Proje Künyesi

Program Adı TURİZMDE BÖLGE POTANSİYELİNİN HAREKETE GEÇİRİLMESİNE YÖNELİK MALİ DESTEK PROGRAMI (KÂR AMACI GÜDEN GERÇEK VE TÜZEL KİŞİLER)

Referans No TR90/10/TURİZM001-B/162

Proje Adı Köşe Bucak Karadeniz Projesi

Yararlanıcı Yeşil Zirve Gıda Turizm İnşaat Taah.Paz.

Bütçe ₺ 241.792,00 **Destek Miktarı** ₺ 120.702,00 (% 50,00) **Proje Süresi** 12 Ay

İletişim Kümbet Yaylası Dereli / GİRESUN

Proje ile İlgili Detaylar

1- Proje Ofisi ve Ekibinin Oluşturulması

Firma içinde proje ofisi tahsis edilmiş olup proje kapsamında bir adet proje koordinatörü istihdam edilmiştir.

2- Mal ve Hizmetlerin Alınması

Otelin bütün odalarına ait araç-gereç (çift kişilik baza, tek kişilik baza, gardırop, mini bar buzdolabı, nevresim takımları, perdeler, masa ve sandalyeler, 37 inç TV) satın alınarak otele yerleştirilmiştir. Ayrıca sebze hazırlık, et balık tavuk hazırlık, pişirim, bulaşık yıkama, erzak deposu, yemek dağıtım üniteleri oluşturulmuştur.

3- Küçük İnşaat İşleri

Otelin iç sıva, dış sıva, kapı, pencere ve taban işlemleri, su ve elektrik tesisat işlemleri ve alçı-boya işlemleri yapılmıştır.

4- Tanıtım ve Görünürlük Faaliyetleri

Proje kapsamında 1 web sitesi ve 5 tabela yaptırılmış, 10 adet afiş, 1000 adet el ilanı, 1000 adet tanıtım kitapçığı bastırılmıştır. Ayrıca açılış organizasyonu gerçekleştirilmiştir.

Kuşburnu Suyu ve Marmelat Üretiminde Kapasite Artırım Projesi

Özgümüş Gıda Maden Suyu Meşrubat Meyve Çayı Turizm Su ürünleri İnşaat Taahhüt Orman Yakacak Hayvancılık Ambalaj İthalat İhracat Ltd.Şti. sahibi Ibrahim Giriftinoğlu, 2005 yılında kurulan firmalarının faaliyetleri arasında kuşburnu suyu ve marmelat üretimini yer aldığını söyledi.

Baba mesleğini icra ettiğini belirten Giriftinoğlu, "Bu babadan kalma bir meslektir. Babam emekli tahsildardı. Emekli olduktan sonra ayran ve kuşburnu makineleri aldı. O zamanlar kazanlarda ayran ve kuşburnu suyu yaparak yine aynı bulduğumuz mevkide satış yapardık. Sanayi bölgesi olan bu yerde bardak işi satış yapardık. Babamın vefatından sonra bu mesleği öğretmen olmama rağmen ben yürüttüm. Ben de şişeye doldurmak suretiyle bu işi biraz daha geliştirdim. İşimizi biraz daha büyütmek ve seri üretime başlamak amacıyla Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı'na (DOKA) proje sunduk. Kabul oldu ve projemizi bu yönde tamamladık. Ürettiğimiz kuşburnu suyunu daha ziyade Gümüşhane ve ilçelerine pazarlamaktayız. Bazen İstanbul'a da göndermekteyiz" ifadelerine yer verdi.

Proje Künyesi

Program Adı TARIMA DAYALI SANAYİ MALİ DESTEK PROGRAMI

Referans No TR90/11/KOBİ01/113

Proje Adı Kuşburnu Suyu ve Marmelat Üretiminde Kapasite Artırım Projesi

Yararlanıcı Özgümüş Gıda Maden Suyu Meşrubat Meyve Çayı Turizm Su ürünleri İnşaat Taahhüt Orman Yakacak Hayvancılık Ambalaj İthalat İhracat Ltd.Şti.

Bütçe ₺164.650,00 **Destek Miktarı** ₺82.325,00 (% 50,00) **Proje Süresi** 7 Ay

İletişim Küçük Sanayi Sitesi No:26 Kelkit GÜMÜŞHANE

Proje İle İlgili Detaylar

1- Proje Ofisi ve Ekibinin Oluşturulması

Firma içinde proje ofisi tahsis edilmiş olup proje kapsamında bir adet idari personel istihdam edilmiştir.

2- Makinelerin Alımı ve Montajı

Kuşburnu suyu üretiminde kullanılmak üzere 1 adet kuşburnu kırıcı, 1 adet karıştırıcı kazan, 1 adet şişe dolum ve kapama makinesi, 1 adet etiketleme makinesi ve kodlama ünitesi, 1 adet şiling makinesi, 1 adet pastörize kazanı satın alınarak kurulumları yapılmıştır.

3- Küçük İnşaat İşleri

Tesisin daha hijyen koşullara hizmet vermesi için üretim alanı ve depo zeminin anti bakteriyel (epoksi) zemin ile kaplanmıştır.

4- Tanıtım ve Görünürlük Faaliyetleri

Proje kapsamında 1 web sitesi yaptırılmış, 1000 adet el broşürü, 250 adet afiş ve 2 adet bez afiş bastırılmıştır.

ARTVIN, GİRESUN VE TRABZON VALİLERİ DEĞİŞTİ

4 Ağustos 2013 Tarihli ve 28728 Sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Valiler Kararnamesi ile TR90 Bölgesi içerisinde bulunan Artvin, Giresun ve Trabzon illerinin valileri değişti. Artvin Valisi Necmettin Kalkan Hakkari Valiliğine, Giresun Valisi Dursun Ali Şahin ve Trabzon Valisi Dr.Recep Kızılcık ise merkez valiliğine atandı. Kararname ile Artvin Valiliği'ne Başbakanlık Güvenlik İşleri Genel Müdürü Kemal Cirit, Giresun Valiliği'ne Melikgazi Kaymakamı Hasan KARAHAN ve Trabzon Valiliği'ne ise Amasya Valisi Abdil Celil Öz atandı.

Artvin Valisi Kemal CİRİT

1970 yılında Afyonkarahisar'ın Emirdağ ilçesinde doğdu. 1991 yılında İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümünden mezun oldu. 1994 yılında Mülki İdare mesleği-ne geçtikten sonra sırasıyla Kaymakamlık, Vali Yardımcılığı, Hukuk Müşavirliği ve Danışmanlık yaptı.

Başbakanlık'ta yaklaşık 7 yıldır çeşitli görevlerde bulunan ve son 2 senesini Başbakanlık Güvenlik İşleri Genel Müdürü olarak ifa eden Kemal CİRİT, 02.08.2013 tarih ve 2013/5197 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Artvin Valiliği görevine atanarak 22.08.2013 tarihinde görevine başladı.

Evli ve 2 çocuk babası olup, İngilizce bilmektedir.

Giresun Valisi Hasan KARAHAN

1963 yılında Ankara'da doğdu. İlk ve ortaokulu Dikmen'de bitirdi. Lise Öğrenimini Ankara Atatürk Lisesi'nde tamamladı. 1984 yılında A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin Kamu Yönetimi Bölümü'nden mezun oldu. 1986 yılında Bingöl Kaymakam adayı olarak Mülki İdare Amirliği mesleğine başladı. 1987-88 Eğitim yılında İngiltere'de yabancı dil eğitimi aldı.

1990- 1991 Eğitim yılında Manchester Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Çalışmalar Fakültesi'nde "Avrupa Birliği" üzerine master yaptı. Çankırı Yapraklı'da (1989-1991), Ordu Akkuş'da (1991-1993), Mardin Kızıltepe'de (1993-1996) ve Sakarya Akyazı'da (2004-2007) Kaymakamlık yaptı. 1996-1998 yılları arasında İçişleri Bakanlığı Araştırma Planlama ve Koordinasyon kurulunda İnsan Hakları Daire Başkanlığı yaptı. Giresun'da (1998-2002) ve Kayseri'de (2002-2004) Vali Yardımcılığı görevinde bulundu. 2007 - 2012 tarihlerinde Kadıköy, 12.09.2012 -13.08.2013 tarihlerinde de Kayseri Melikgazi kaymakamlık görevini yürüttü.

Bakanlar Kurulunun 02.08.2013 tarihli kararı ve 04.08.2013 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Valiler Kararnamesi ile Giresun Valiliği görevine atandı.

Giresun Valiliği görevine 17 Ağustos 2013 tarihinde görevine başlayan Vali Hasan Karahan evli ve 3 çocuk babasıdır.

Trabzon Valisi Abdil Celil ÖZ

1967 yılında Manavgat'ta doğdu. Dolbazlar İlkokulu, Antalya Faruk Tugayoglu Ortaokulu ve Antalya Ticaret Lisesi'ni bitirdi. 1987 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun oldu. Askerlik hizmeti sonrası 1990 yılında 79.dönem Antalya Kaymakam Adayı olarak mülki idare mesleğine girdi. Isparta İli Gelendost ve Atabey İlçelerinde Kaymakam Vekili olarak görev yaptıktan sonra, 1994-1995 yıllarında Afyon Hocalar Kaymakamı, 1995-1997 yıllarında Şırnak Uludere Kaymakamı, 1997-2001 yıllarında Burdur Gölhisar Kaymakamı, 2001-2005 yıllarında Sivas Vali Yardımcısı, 2005-2006 yıllarında Mülkiye Müfettişi, 2006-2008 yıllarında Çukurova Kalkınma Ajansı kurucu Genel Sekreteri, 2008 yılı Şubat ayında 7 Haziran 2010 tarihine kadar İçişleri Bakanlık Sözcüsü, 07.06.2010-07.10.2011 tarihleri arasında İller İdaresi Genel Müdürü ve 08.09.2011-22.08.2013 tarihleri arasında Amasya Valisi olarak görev yaptı.

2001 yılında İngiltere'de Londra Middlesex Üniversitesinde "AB Genişleme Sürecinin Yapısal Fonlar Üzerinde Etkileri" konulu tez ile yüksek lisans; 2009 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesinde "Kalkınma Ajanslarının Türk Kamu Yönetimi İçindeki Yeri" konulu tez ile doktora eğitimini tamamladı.

02.08.2013 tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile Trabzon Valiliğine atandı. 22 Ağustos 2013 tarihinden itibaren Trabzon Valisi olarak görev yapmaktadır.

Evli ve iki çocuk babası olup, Almanca ve İngilizce bilmektedir.

VALİ YARDIMCISI VE KAYMAKAMLARIN YERLERİ DEĞİŞTİ

20 Temmuz 2013 Tarihli ve 28713 Sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Atama Kararları ile TR90 Bölgesi (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon) içerisinde bulunan illerde görev yapan bazı Vali Yardımcısı ve Kaymakamların görev yerleri değişti.

GELENLER

1. Trabzon Vali Yardımcılığına İzmir Vali Yardımcısı Şükrü KARA,
2. Giresun Vali Yardımcılığına Antalya Vali Yardımcısı Ali Nazım BALCIOĞLU,
3. Trabzon İl Hukuk İşleri Müdürlüğüne Maçka (TRABZON) Kaymakamı Ümit CAVULDAK,
4. Ordu Vali Yardımcılığına Burdur Vali Yardımcısı Halil KARPUZ,
5. Ordu Vali Yardımcılığına Araç (KASTAMONU) Kaymakamı Fatih GÖRMÜŞ,
6. Artvin Vali Yardımcılığına Yusufeli (ARTVİN) Kaymakamı Cumhur DURAN,
7. Gümüşhane Vali Yardımcılığına Elbeyli (KİLİS) Kaymakamı Meral UÇAR,
8. Artvin Vali Yardımcılığına Kemah (ERZİNCAN) Kaymakamı Hasa ONGU,
9. Çarşıbaşı (TRABZON) Kaymakamlığına Çardak (DENİZLİ) Kaymakamı Halil AVŞAR,
10. Maçka (TRABZON) Kaymakamlığına Seben (BOLU) Kaymakamı Alper BALCI,
11. Perşembe (ORDU) Kaymakamlığına Keban (ELAZIĞ) Kaymakamı Ahmet ARIK,
12. Çayeli (RİZE) Kaymakamlığına Aziziye (ERZURUM) Kaymakamı Turgay ÜNSAL,
13. Kalkandere (RİZE) Kaymakamlığına Olur (ERZURUM) Kaymakamı Ömer ÇİMŞİT,
14. Hopa (ARTVİN) Kaymakamlığına Gündoğmuş (ANTALYA) Kaymakamı İbrahim ÖZKAN,
15. Şiran (GÜMÜŞHANE) Kaymakamlığına Karayazı (ERZURUM) Kaymakamı Murat ÖZDEMİR,
16. Eynesil (GİRESUN) Kaymakamlığına Demre (ANTALYA) Kaymakamı Yusuf İzzet KARAMAN,
17. Borçka (ARTVİN) Kaymakamlığına Kığı (BİNGÖL) Kaymakamı Şakir Öner ÖZTÜRK,
18. Şebinkarahisar (GİRESUN) Kaymakamlığına Siirt Vali Yardımcısı Erkan KALENDER,
19. Arhavi (ARTVİN) Kaymakamlığına Hakkari Vali Yardımcısı Muhammet DEMİR,
20. Arsin (TRABZON) Kaymakamlığına Sincik (ADİYAMAN) Kaymakamı Ergün BAYSAL,
21. Ardanuç (ARTVİN) Kaymakamlığına Köprübaşı (MANİSA) Kaymakamı Recep HÖL,
22. Kürtün (GÜMÜŞHANE) Kaymakamlığına Kofçaz (KIRKLARELİ) Kaymakamı Enver ÖZDERİN,
23. Yusufeli (ARTVİN) Kaymakamlığına Hayrat (TRABZON) Kaymakamı Ömer DEREÇİ,
24. Şavşat (ARTVİN) Kaymakamlığına Başçiftlik (TOKAT) Kaymakamı Cemil SARIOĞLU,
25. Mesudiye (ORDU) Kaymakamlığına Kadişehri (YOZGAT) Kaymakamı Lütfullah ÜN,
26. Hemşin (RİZE) Kaymakamlığına Tunceli Valiliği Kaymakam Adayı Hamza TÜRKMEN,
27. Güce (GİRESUN) Kaymakamlığına Amasya Valiliği Kaymakam Adayı Yavuz AKYOL,
28. Çamlıhemşin (RİZE) Kaymakamlığına Elazığ Valiliği Kaymakam Adayı Aziz GÖLBAŞI,
29. İyidere (RİZE) Kaymakamlığına Rize Valiliği Kaymakam Adayı Ömer Faruk TUNCER,
30. Hayrat (TRABZON) Kaymakamlığına Karabük Valiliği Kaymakam Adayı Tuğba GENÇ,
31. Gülyalı (ORDU) Kaymakamlığına Hatay Valiliği Kaymakam Adayı Cuma GENÇ,
32. Doğankent (GİRESUN) Kaymakamlığına Niğde Valiliği Kaymakam Adayı Uğur KÖROĞLU,
33. Ulubey (ORDU) Kaymakamlığına Mardin Valiliği Kaymakam Adayı Emrullah TEMİZKAN,
34. Dernekpazarı (TRABZON) Kaymakamlığına Düzce Valiliği Kaymakam Adayı Selim ERKOVAN,
35. Akkuş (ORDU) Kaymakamlığına Kırşehir Valiliği Kaymakam Adayı Hüseyin ATILA,
36. Ortahisar (TRABZON) Kaymakamlığına Darıca (KOCAELİ) Kaymakamı Osman ATEŞ,

GİDENLER

1. Personel Genel Müdürlüğü Şube Müdürlüğüne Gülyalı (ORDU) Kaymakamı Yemen BAYRAK,
2. Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı Şube Müdürlüğüne Çayeli Kaymakamı (RİZE) Abdullah AYAZ,
3. Çanakkale Vali Yardımcılığına Trabzon Vali Yardımcısı Cezmi BATUK,
4. İstanbul Vali Yardımcılığına Giresun Vali Yardımcısı Fethi YORULMAZ,
5. Antalya Vali Yardımcılığına Trabzon Vali Yardımcısı Hüseyin ECE,
6. Balıkesir Vali Yardımcılığına Giresun Vali Yardımcısı Ahmet YILMAZ,
7. Aksaray Vali Yardımcılığına Gümüşhane Vali Yardımcısı Armağan ÖNAL,
8. Hatay Vali Yardımcılığına Espiye (GİRESUN) Kaymakamı Gökhan GÜRBÜZEROL,
9. Van Vali Yardımcılığına Arsin (TRABZON) Kaymakamı Salih ALTUN,
10. Adıyaman Vali Yardımcılığına Kalkandere (RİZE) Kaymakamı Yunus Emre ALTINER,
11. Bor (NİÇDE) Kaymakamlığına Perşembe (ORDU) Kaymakamı Abdullah KÜÇÜK,
12. Kozan (ADANA) Kaymakamlığına Şebinkarahisar (GİRESUN) Kaymakamı Avni ORAL,
13. Çine (AYDIN) Kaymakamlığına Çarşıbaşı (TRABZON) Kaymakamı Özkan DEMİR,
14. Gerze (SİNOP) Kaymakamlığına Arhavi (ARTVİN) Kaymakamı Bülent BAYRAKTAR,
15. Şarkikaraağaç (ISPARTA) Kaymakamlığına Hopa (ARTVİN) Kaymakamı Abdullah AKDAŞ,
16. Osmaniye (BİLECİK) Kaymakamlığına Şiran (GÜMÜŞHANE) Kaymakamı Edip ÇAKICI,
17. Bozdoğan (AYDIN) Kaymakamlığına Ardanuç (ARTVİN) Kaymakamı İbrahim ÇİVELEK,
18. Kuluncak (MALATYA) Kaymakamlığına Çamlıhemşin (RİZE) Kaymakamı Hasan GÜNDOĞDU,
19. Ergene (TEKİRDAĞ) Kaymakamlığına Borçka (ARTVİN) Kaymakamı Fatih KIZILTOPRAK,
20. Ekinözü (KAHRAMANMARAŞ) Kaymakamlığına Akkuş (ORDU) Kaymakamı Fatih GÜL,
21. Damal (BİLECİK) Kaymakamlığına Dernekpazarı (TRABZON) Kaymakamı Abdurrezzak CANPOLAT,
22. Şile (İSTANBUL) Kaymakamlığına Ordu Vali Yardımcısı Salih YÜCE,
23. Armutlu (YALOVA) Kaymakamlığına Artvin Vali Yardımcısı Bahadır GÜNEŞ,
24. Abana (KASTAMONU) Kaymakamlığına Kürtün (GÜMÜŞHANE) Kaymakamı Abdulselam ÖZTÜRK,
25. Genç (BİNGÖL) Kaymakamlığına Şavşat (ARTVİN) Kaymakamı Abdullah KÖKLÜ,
26. Kocaköy (DİYARBAKIR) Kaymakamlığına İyidere (RİZE) Kaymakamı Mehmet Çağrı ÖZPOLAT,
27. Arpaçay (KARS) Kaymakamlığına Hemşin (RİZE) Kaymakamı Faruk ERDEM,
28. Sarıyahşi (AKSARAY) Kaymakamlığına Doğankent (GİRESUN) Kaymakamı Bilgehan KARANFİL,
29. Ahırılı (KONYA) Kaymakamlığına Mesudiye (ORDU) Kaymakamı Taner BOLAT,
30. Kadişehri (YOZGAT) Kaymakamlığına İkizce (ORDU) Kaymakamı Ali DOĞAN,
31. Susuz (KARS) Kaymakamlığına Güce (GİRESUN) Kaymakamı Musa EVİN,

Altın Varaklı, El Yazmalı Asırlık Kur'an-ı Kerimler İçin Trabzon Kent Müzesi Kuruluyor

Paha biçilmez hattatlık sanatının son örneklerinden, büyük çoğunluğu Trabzonlu hattatlar tarafından hazırlanan el yazması, altın süslemeli, asırlık Kur'an-ı Kerim Trabzon Ticaret ve Sanayi Odası tarafından bir süre önce koruma altına alınmıştı. Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) desteğinde Trabzon Kent Müzesi'nde halka ziyaretine açılacak olan tarihi eserler yerli ve yabancı turistlerin de ilgi odağı olacak yeni bir kültür ve turizm destinasyonu hayata geçirilecek.

Kent Müzesi İçin Protokol İmzalandı

Trabzon Kent Müzesi Projesi için ilk protokol Trabzon Ticaret ve Sanayi Odası (TTSO) ile Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) arasında imzalandı. TTSO Başkanı M.Suat Hacısalihoğlu ile DOKA Genel Sekreteri Çetin Oktay Kaldırım'ın yanı sıra TTSO Genel Sekreter Hakan Gürhan, Proje Ofis Koordinatörü Ümit Orhan ve Uzman Seda Erbiçer imza törenine katıldı.

Ttso'nun Koruması Altındaki 150 Parça Eser Kent Müzesinde Halka Açılacak

Trabzon Ticaret ve Sanayi Odası'nın hazırlamış olduğu projenin Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı tarafından uygun görüldüğünü ve hibe almaya hak kazanarak uygulamaya başlanacağını ifade eden Başkan Hacısalihoğlu, çalışmanın Trabzon ve bölgedeki tarihi eser niteliğinde olan eserlerin sergilenmesi ve müze şeklinde halka sunulması üzerine bir proje olduğunu söyledi. Hacısalihoğlu, "Bununla ilgili Trabzon Ticaret ve Sanayi Odamızın elinde bulunan yaklaşık 150 parça eseri ki bunlardan 500 yıllık eserlerde var. Bunların hazırlanacak olan bir sergi salonunda müze statüsüne uygun bir şekilde halka sunulmasını sağlayacağız. Bununla il-

gili Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansımız bize destek vermiştir. Ajansımızın başta genel sekreteri olmak üzere tüm yönetim kurulu üyelerine teşekkür ediyoruz. Şehir, bölge ve ülke adına güzel önemli bir protokol ortaya çıkaracağız. Bundan dolayı teşekkür ediyoruz."

KALDIRIM: Trabzon Ve Bölge İlk Kent Müzesini Kazanmış Oldu

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı Genel Sekreteri Çetin Oktay Kaldırım'da hayırlı olması temennisinde bulunduğu proje ile Trabzon ve Bölgenin ilk kent müzesini kazanacağını söyledi.

Genel Sekreter Kaldırım, TTSO'nun, Başkan M.Suat Hacısalihoğlu'nun geliştirdiği ve uyguladığı projelerle bölgemize örnek olduğunu belirtti.

Ticaret anlamında yeni bir destinasyon değeri kazanmış oluyoruz. Başkanımıza böyle öncü projeler geliştirdiği ve bölgeye öncülük yaptığı teşekkür ediyorum."

Ardanuç Mehmet Akif Ersoy Mesire Yerinin İyileştirilmesi Proje Sözleşmesi İmzalandı

Ardanuç Kaymakamlığı ile Ardanuç Orman İşletme Müdürlüğü tarafından yürütülecek olan ve Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) tarafından desteklenen Ardanuç Mehmet Akif Ersoy Mesire Yerinin İyileştirilmesi Projesi'nin sözleşmesi DOKA Genel Sekreteri Çetin Oktay Kaldırım ile Ardanuç Kaymakamı Recep Hol tarafından imzalandı.

Doğu Karadeniz Bölgesi illerinin ekonomiden eğitime, alt yapıdan turizme her yönden kalkınması adına bölgeyi incelemek, gelişim eksenlerini ve ihtiyaçlarını tespit etmek, bölge içinde ve ülke geneline göre gelişmişlik farklarının azaltılması yönünde çalışmalar yürüttüklerini belirten DOKA Genel Sekreteri Çetin Oktay Kaldırım, projenin hayırlı olması temennisinde bulundu. Genel Sekreter Kaldırım, "Projenin, ilçede turizm alt yapısını geliştirerek bölgenin turist kapasitesini ve verilen hizmet kalitesini artıracağına, gelen turist sayısının ve ortalama kalış süresinin artırılmasına ve bu sayede bölge ekonomisinin güçlenmesine katkı sağlayacağına inanıyorum" dedi.

Ardanuç Kaymakamı Recep Hol ise, "Ardanuç İlçesi'nde böyle bir ihtiyaç vardı. DOKA'nın katkılarıyla bu proje gerçekleştirilmiştir. Ardanuç halkına hayırlı olsun" ifadelerini kullandı.

Mesire alanı projesinin toplam maliyeti 397 bin TL olurken, DOKA tarafından verilen hibe bedelinin ise 297 bin TL olacağı ifade edildi.

Beşikdüzü OSB Geleceğe Hazır

Beşikdüzü Organize Sanayi Bölgesi Müteşebbis Teşekkül Başkanlığı tarafından yürütülecek olan ve DOKA tarafından desteklenen 'Beşikdüzü OSB Geleceğe Hazır' projesinin sözleşmesi; Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) Genel Sekreteri Çetin Oktay Kaldırım ile Beşikdüzü Kaymakamı Alaattin Aktaş arasında imzalandı.

Organize sanayi bölgesinde yer alan firmaları ulusal ve uluslararası alanda tanıtılması ve bölge ekonomisinin rekabet etme gücünün artırılmasına katkıda bulunmak amacıyla yürütülecek olan projenin bölgeye önemli katkı sağlayacağını ifade eden Genel Sekreter Kaldırım, DOKA olarak, Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize ve Trabzon'u birlikte daha ileriye taşıma adına proje ürettiklerini ve üretilen projelere de destek verdiklerini söyledi.

Doğu Karadeniz Bölgesi illerinin ekonomik ve sosyal yönden kalkınması adına bölgeyi incelemek, gelişim eksenlerini ve ihtiyaçlarını tespit etmek, bölge içinde ve ülke geneline göre gelişmişlik farklarının azaltılması yönünde çalışmalar yürüttüklerini belirten Kaldırım, konuşmasına şöyle devam etti:

"Ulusal kalkınma planları ve stratejileri paralelinde hazırlanan bölge planı ve plan kapsamında tespit edilen bölgesel gelişim eksenleri dahilinde yapılan Ajans içi çalışmalar doğrultusunda Ajansımızın destek mekanizmaları işletilmektedir. Şu ana kadar Ajansımız, 290 adet mali destek programlarında (hibe çağrıları yoluyla) 56 adet doğrudan faaliyet desteği ile (DFD) ve 184 adet teknik destek ile (eğitimlerin finanse edilmesi) olmak üzere toplam 530 projeye destek olmuş ve bu projelere toplam 48,5 milyon TL kaynak sağlamıştır. Eş finansmanlarla toplam yatırım bedelleri yaklaşık 100 milyon TL'yi bulmaktadır."

"Trabzon Beşikdüzü Organize Sanayi Bölgesi kurulduğu tarihten bu zamana kadar geçen süre zarfında 29 firmaya arsa tahsisini yaparak bu firmalarda yaklaşık 300 kişi istihdam ile Trabzon İli ve Bölge Sanayisi için lokomotif rol üstlenmeye başlamıştır." diyen Beşikdüzü Kaymakamı Alaattin Aktaş ise, şöyle konuştu:

"Trabzon Beşikdüzü Organize Sanayi Bölgesi'nin faaliyetleri olarak firmalara arsa tahsisini yapma bununla beraber yerleşen firmalara içme suyu, elektrik ve alt yapı alanında hizmet vermektedir. Beşikdüzü Organize Sanayi Bölgesi hizmetler dışında firmalarımızı ulusal ve uluslararası iş dünyasında tanıtımı ihtiyacı duymaktadır. Ülkemizde olduğu gibi bölgemizin de ilerlemesi ve ekonomiye katkı sağlama bilmesi için Beşikdüzü Organize Sanayi Bölgesinde yer alan firmaları ulusal ve uluslararası iş dünyasına entegrasyonu sağlamayı amaçlamaktayız. Dolayısıyla bu proje kapsamında firmalarımızın faaliyet alanlarını ulusal ve uluslararası iş dünyasında tanıtımını sağlayarak yenilikçi özelliklerini geliştirmeyi, teknolojik ve ticari işbirlikleri kurma konusunda yardımcı olmayı hedeflenmektedir."

DOKA'nın bölge için önemli bir şans olduğunu da ifade eden Kaymakam Aktaş, DOKA'nın projelerinden faydalanmak gerektiğini sözlerine ekledi.

Rusya Federasyonu Başkonsolosu Talanov, Genel Sekreter Kaldırım'ı Ziyaret Etti

Rusya Federasyonu Trabzon Başkonsolosu Dimitry N. Talanov, Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) Genel Sekreteri Çetin Oktay Kaldırım'ı makamında ziyaret etti.

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı'nın, Bölgede önemli projeler yürüttüğünü ve birçok projeye destek verdiğini ifade eden Başkonsolos Talanov, "İlişkilerimizi geliştirmek amacıyla elimizden geleni yapmaya hazırız. Bölgede birlikte yürüteceğimiz projeler üzerinde çalışıp, bölge adına verimli güzel projeleri hayata geçirebiliriz" dedi.

İki ülke arasındaki ilişkilerin ve bölgedeki gelişmenin, refahın daha da artması için birlikte ne tür projeler yürütülebileceğinin değerlendirilmesi gerektiğini dile getiren Genel Sekreter Kaldırım ise, "Ümit ediyorum ki; her iki tarafın da desteğiyle ve birlikte çalışmasıyla bölgesel ticarete, kalkınmaya katkı sağlamış oluruz" diye konuştu.

Çikolata Vadisi İlgi Çekmeye Devam Ediyor

Ajansımızın yürüttüğü ve büyük ses getiren, yabancı basına konu olan 'Çikolata Vadisi' Projesi, ilgi çekmeye devam ediyor.

Kalkınma Bakanı Cevdet Yılmaz Övgüyle Bahsetmişti Kalkınma Bakanı Cevdet Yılmaz, "Çikolata Vadisi Projesi, Gülyalı ilçesinde yaklaşık 60 dönümlük bir arazi içinde kurulacak. Özellikle çocuklarımız bu habere çok sevinecek" demişti.

Dünyada bu ölçekte ilk kez yapılacak proje, iki yılda tamamlanacak.

Kalkınma Bakanı Cevdet Yılmaz, Ordu Valiliği'nde, Doğu Karadeniz Projesi (DOKAP) Bölge Kalkınma İdaresince düzenlenen toplantıda yaptığı konuşmada, son 10 yılda yeni bir politika şekillendirilerek, tüm ülkeyi kapsayan 26 kalkınma ajansı kurduklarını hatırlatmıştı. Bunlardan birinin, Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) adıyla bölgede hizmet verdiğini dile getiren Bakan Yılmaz, "Bu ajansımız gerçekten önemli işler yürütüyor. İnşallah gelişerek daha önemli işler yapacak" ifadesini kullanmıştı.

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA), dünyada tek çeşit ürüne yönelik gıda vadisi kurma çalışmaları kapsamında ilk

etapta 5,5 milyon euro harcayarak Ordu'da 34 işletmenin üretim yapabileceği, Ar-Ge çalışmalarının yürütüleceği çikolata vadisi oluşturacak.

Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin ve Gümüşhane'de katma değeri yüksek hangi ürünlerin geliştirilebileceği üzerine çalışma yaptıklarını ifade eden DOKA Genel Sekreteri Çetin Oktay Kaldırım, "Bu konu üzerinde çalışırken çikolata vadisi kurma fikri ortaya çıktı. Bölgemizde fındık önemli bir hammadde. Dünyada tüketilen fındığın yüzde 70'i ülkemizden ihraç ediliyor. Fındık hammadde olarak ihraç edildiği için de katma değeri düşük. Çikolata vadisi aynı zamanda fındığın katma değerini artırmaya yönelik bir çalışmadır" dedi.

Karadenizli Kadınlar Üretimde Kooperatifleşiyor

Evden üretime katılım sağlayarak ekonomik yarar sağlama-ya çalışan kadınların özel sektöre işbirliğinin geliştirecek model arayışlarında kooperatifleşmeye adım atılıyor.

Bu kapsamda bölgede ilk kez kadınların ev ortamında gerçekleştirdikleri üretimlerini kooperatifleşme modeli ile pazara sunacak alt yapıyı oluşturan "Trabzon Markalaşıyor" Teknik Destek Projesi Trabzon Ticaret ve Sanayi Odası ile Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) arasında imzalandı.

TTSO Başkanı M.Suat Hacısalıhoğlu ile DOKA Genel Sekreteri Çetin Oktay Kaldırım'ın imzaladığı eğitim protokolü imza törenine proje yürütücüsü TTSO Kadın Girişimciler Kurulu Başkanı Emine Gürkök katıldı.

TTSO Başkanı M.Suat Hacısalıhoğlu, modelin Çin'de yaygın bir şekilde kullanıldığını belirterek, kadınların ekonomik hayata girişlerinin kolaylaştırılması kapsamında oda olarak destek olmaya çalıştıklarını vurguladı. Ev ortamında üretim yapan kadın emeğinin daha da değerlendirilmesinde bu tür organizasyonların önemli olduğunu kaydetti.

Kadınların Ekonomiye katkısının önemli olduğunu ifade eden Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) Genel Sekreteri Çetin Oktay Kaldırım, bütün dünyada kadınlara yönelik pozitif ayrımcılığın sağlandığını, ülkemizde de bu anlamda önemli ça-

lışmalar yürütüldüğünü ajansın hedef kitesinde kadınların başta ekonomi olmak üzere geliştirilmeleri için destek sağlandığını söyledi.

Eğitim amaçlı proje kapsamında örgütlenme, kooperatifçilik, girişimcilik, pazarlama ve pazarlama başlığı altında özellikle markalaşma konusunda 15 gün süreli eğitimler verilecek. Eğitim özellikle ilk defa oluşturulan ev eksenli kadınların örgütlendiği ve özel sektöre işbirliği geliştirdiği modelin sürdürülebilirliğine yönelik workshopları içeriyor.

Katılımcılar Trabzon Avrasya Pazarı'nda Trabzon Ticaret ve Sanayi Odası tarafından daha önce açılan "Kanaviçe Sokak"ta çalışan yada çalışma potansiyeli taşıyan 15 girişimci kadın ve TTSO Kadın Girişimciler Kurulu üyesi 5 kadından oluşuyor.

DOKA Yurtdışı Tanıtımlarını Sürdürüyor

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Körfez ülkeleriyle Türkiye arasındaki turizm ilişkilerini geliştirmek için Dubai ve Riyad'da turizm workshopları düzenledi.

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA), Doğu Karadeniz Bölgesi'nin turizm sektöründen hak ettiği payı alması için turizm odaklı yurtdışı tanıtım çalışmalarına devam ediyor.

Son yıllarda bölgemizde artan Arap turist sayısını daha da yukarılara çekmek ve bu ülke turizminden, ülkemizin halihazırda aldığı yüzde 5 payı artırmak için çalışmalarını sürdüren DOKA, Kültür ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü ile Türkiye Cumhuriyeti Dubai Başkonsolosluğu işbirliği ile gerçekleştirilen ve Dubai'de ilk kez düzenlenen 'Türkiye-B.A.E. Seyahat ve Turizm Çalıştayı'na katılım sağladı.

Körfez ülkelerinden ülkemize gelen turist sayısında meydana gelen artışın ve ivme kazanan turizm hareketliliğinin bir sonucu olarak düzenlenen çalıştayda; Körfez ülkeleri adına en önemli destinasyonlardan biri haline gelen Doğu Karadeniz Bölgesi'nin sunumu yapıldı. Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) tarafından İngilizce ve Arapça olarak hazırlanan Bölgenin tanıtım filminin gösterildiği çalıştayda, Bölgenin turizm potansiyeli büyük ilgi topladı.

Dubai Başkonsolosu Elif Çomoğlu Ülgen'in örnek Ajans olarak gösterdiği DOKA'nın sunumundan sonra Deira Travel&Torism Agency, Al Tayer Travel, ITL World, Rient Holidays, Al Diwanaya Travel&Tourism, Sharjah Airport Travel Agency, Fairmont Raffles Hotels International, Lamar Holidays, Bedir Tour gibi önemli turizm seyahat acentaları, turizm yatırımcıları ve profesyonel turizmcilerle ikili görüşmeler yapıldı. Yapılan ikili görüşmelerde, bölgenin turizm potansiyeli hakkında yapılan bilgilendirmenin yanı sıra DOKA tarafından hazırlanan bölgenin turizm potansiyeline ilişkin broşürler, kitapçıklar, içinde Arapça ve İngilizce tanıtım filmlerinin olduğu CD'ler, turizm haritalar dağıtıldı.

Gerçekleştirilen çalıştay ve yapılan ikili görüşmelerde; Arapların, Doğu Karadeniz Bölgesi'ni yakından takip ettikleri ve bu ilginin sonucu olarak turizm seyahat acentalarının Doğu Karadeniz Bölgesi'ni turalarına eklemek istedikleri ayrıca Uzungöl'e balayı çifti göndermek isteyen profesyonel turizmcilerden, bölgedeki turizm yatırım olanaklarını değerlendirmek isteyen yatırımcılara ve bölgenin tüm dünyada tanıtımını yapmak isteyen tanıtım acentelerine kadar çeşitli talepler alındı.

Son yıllarda özellikle Arap turistlerin Doğu Karadeniz Bölgesi'ne yoğun ilgi gösterdiğini ifade eden DOKA Genel Sekreteri Çetin Oktay Kaldırım, "Bir Arap deyiminde; 'İnsanın mutlu olma-

sı için üç şeye ihtiyaç vardır. Bunlar, yeşil, su ve Gülyüz'dür" der. Bu üçü de fazlasıyla bölgemizde mevcut. Bu güzelliklerin tanıtımını yaparak bölgemizin turizm gelirlerini yükseltmek arzusundayız" dedi.

Turizmde uluslararası platformlarda tanıtım yapılmasının önemine de vurgu yapan Genel Sekreter Kaldırım, yurtdışında yapılan tanıtımların bölge turizmine ciddi katkı yaptığını söyledi. Özellikle Dubai ve Suudi Arabistan turizm fuarlarında yapılan tanıtımla bölgeye Ortadoğu'dan gelen turist sayısının %40-50 oranında arttığını kaydeden Genel Sekreter Kaldırım, yaptıkları çalışmaların kısa sürede sonucunu görmelerinin mutluluk verici olduğunu söyledi.

Genel Sekreter Kaldırım, ülkemiz ve özellikle Doğu Karadeniz turizmine yönelik mevcut ilginin somut turist artışına dönüştürülmesi için bu pazara yönelik tanıtım çalışmalarını arttırarak sürdürdüklerini sözlerine ekledi.

The Palace Dubai Otel'de gerçekleştirilen organizasyona; Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan Müsteşar Yardımcısı Nihat Gül, Türkiye Cumhuriyeti Dubai Başkonsolosu Elif Çomoğlu Ülgen, Dubai Kültür Ataşesi Sedat Gönüllüoğlu, Kültür ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü Ortadoğu Koordinatörü Salih Özer, Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) adına Trabzon YDO Koordinatörü Kemal Akpınar'ın yanı sıra, Adana ve Bursa illerinin tanıtımını yapmak için gelen heyetler, TÜRSAB, TÜRKOFED ile Dubai'de faaliyet gösteren turizm ve seyahat acente sahipleri, profesyonel turizmciler, turizm yatırımcıları ve sektörde faaliyet gösteren diğer ziyaretçiler katılım sağladı.

DOKA'nın Tanıtım Standı Büyük İlgi Gördü

13-15 Eylül 2013 tarihleri arasında düzenlenen 'Tokyo TABİHAKU 2013 Turizm Fuarı'nda Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı'nın (DOKA) standı büyük ilgi gördü.

Japonya, Uzakdoğu Asya, Avrupa ve dünyanın diğer bölgelerinden yoğun katılımın olduğu fuarda, DOKA'da Karadeniz Bölgesi'nin eşsiz doğa güzelliklerinin tanıtımı için stant açtı.

Fuar boyunca yoğun ilgi gören DOKA standına gelen misafirlere bölgenin simgesi olan fındık ikramı yapıldı. Japon turistlerin özellikle ilgisini çeken bölgenin doğal güzellikleri, tarihi ve turistik yerlerine dikkat çekilerek bölge tanıtımı yapıldı. Ayrıca bölgenin öne çıkan yöresel mutfağının il il tanıtımının yapıldığı kitapçıklar, bölgede ön plana çıkan turistik yerlerin tanıtımı için haritalar, bölgenin 6 ilinin her biri için ayrı ayrı düzenlenmiş fotoğraf ve kısa bilgi içeren kitapçıklar, yine bölgenin turistik açıdan tanıtımı için hazırlanmış CD'ler ve ayrıca bölge tanıtımı için hazırlanmış el broşürleri olmak üzere Japonca basılmış materyallerin dağıtımı yapıldı.

"Ajans olarak Doğu Karadeniz Bölgesi'nin tarihi, doğal ve kültürel potansiyelinin harekete geçirilmesi, turizmin çeşitlendirilmesi, alternatif turizm modellerinin geliştirilmesi, sürdürülebilir turizm alt yapısının ortaya çıkarılması, mekan ve yaşam kalitesinin artırılması, etkin tanıtım politikaları ile bölgenin ve illerinin markalaştırılması, bölgeye gelen turist sayısını ve ortalama kalış sürelerini artırarak turizm aktivitelerini tüm yıla yayılması, bölgenin turistik bir cazibe merkezi olması temel amaçlarımızdandır" diyen DOKA Genel Sekreteri Çetin Oktay Kaldırım, konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Yurt dışı tanıtımlarına çok ama çok önem veriyoruz ve çalışmalarımızın semeresini bölgemize yıldan yıla artarak gelen turist sayısından aldığımızı düşünüyorum. Yurtdışına yapılan bütün gezilerde kamu ve sivil toplum temsilcilerinin yanı sıra mutlaka bölge işadamlarını da gezilere dahil ediyoruz. Bölge tanıtımı, ikili işbirlikleri, tecrübe paylaşımı, uluslararası ağlar oluşturma ve bölgenin ihracat potansiyelini de artırmak için ciddi çalışmalar gerçekleştiriyoruz. Şimdiye kadar yapılan ziya-

retlerden büyük kazanımlar elde ettik. Kısa sürede bu tür programların bölgemize çok olumlu yansımaları olduğunu rahatlıkla söyleyebilirim."

Öte yandan ülkemizi ziyaret eden Japon turist sayısı 2012 yılı rakamlarına göre yaklaşık 200.000 kişidir. 2013 yılı ilk 3 ayında yurt dışına çıkan Japon turistlerin sayısında yüzde 4,90'luk bir azalış olmuşken, Türkiye'yi ziyaret eden Japon turistlerin sayısında yüzde 12,64' lük bir artış olmuştur. Ayrıca Türk Hava Yolları'nın 2014 yılından itibaren Japonya seferlerini iki katına çıkaracak olması ülkemize Japon turist sayısının artacağını göstermektedir.

Standımızı ziyaret eden Japon turistlerden bölgemizi ziyaret edenlerinin bölgeden memnun olarak ayrıldığı ve tekrar gelmek istedikleri geri bildirimleri alındı. Bu pozitif geri bildirimler, ülkemize olan Japon turistlerin yoğun ilgisi ve nihayet katılım sağlanan bu turizm fuarı sayesinde bölgemize gelecek Japon turistlerin sayısının artacağını söylemek doğru bir tespit olacaktır.

Japonya Turizm Fuarı'na 156 ülkeden 708 kurum katılım gösterirken, fuarı 125.989 kişi ziyaret etti.

Kış Turizmine Dev Proje

Trabzon Ticaret ve Sanayi Odası'nın, Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı'nın (DOKA) desteği ile 'Turizme Yönelik Küçük Ölçekli Mali Destek Programı' kapsamında yürüttüğü "Her Mevsim Karadeniz" projesinin Kış Turizm Master Planı'nın sunumu Trabzon'da yapıldı.

Toplantıda ilk olarak söz alan Trabzon Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Suat Hacısalihoğlu, çalışma hakkında bilgi vererek kış turizminin bölgeye sağlayacağı katkıları anlattı. Hacısalihoğlu, "Bu çalışma sonucu bölgeyi geniş kapsamlı düşündüğünüz takdirde kış turizmiyle ilgili yaklaşık 130 milyonluk Euro'luk bir yatırım söz konusu (oteller hariç olmak üzere). Kayak turizminin yanında yazın bölgenin gezintisiyle ilgili gerekli makine ikmal birlikte. Oteller ve kayak tesisleriyle birlikte toplam 170 milyon civarında bir yatırım. Bu tamamen özel sektörün yapacağı bir yatırım. Kamunun burada bir yatırımı yok. Geleceğe yönelik katkısına baktığımız zaman yaklaşık 5 yıllık geri dönüş planı olan bu yatırımda ileri vadede tanımladığımız zaman önümüzdeki 49 yıllığını hesapladığımız zaman yaklaşık 1,5 Milyar Euro'nun üzerinde ekonomi katkısı sağlayacağı aşıkardır" dedi.

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) Genel Sekreteri Çetin Oktay Kaldırım ise şimdiye kadar turizme 40 milyon TL destek verdiklerini ifade ederek, "Bölgesel kalkınmada önemli bir kuruluşuz, önemli çalışmalar yapıyoruz. Kamuya, özel sektöre destekler veriyoruz. Şimdiye kadar turizme bizim verdiğimiz 40 milyon TL destek var. Bunu çarpan etkisiyle düşündüğümüzde 100 milyona yakın bir yatırım stoku oluştu. Özel sektörün yaptığı çok ciddi yatırımlar var. 5 yıldızlı oteller yapılıyor hatta 7 yıldızlı konseptler düşünülüyor" diye konuştu.

"Turizmi 1 Yıla Yaymak İstiyoruz"

2012 yılı itibariyle Doğu Karadeniz Bölgesi'ni ziyaret eden turist sayısının 4 milyon 535'e ulaştığını ifade eden Kaldırım "Bu çok ciddi bir ilerleme. Biz bu artışın bu yıl katlanarak artmasını bekliyoruz. Yurt dışında hedef pazarlara dönük çok ciddi tanıtımlar yaptık. Bunun da sonucunu almanın mutluluğu içerisindeyiz. Turizm sektörü, Doğu Karadeniz Bölgesi için ciddi bir sorun olan 'Göç'e karşı kırsal kalkınmada önemli bir araç. Turizm, özellikle kırsal bölgelerden şehir merkezlerine ve bizim bölgemizden de batıya doğru olan göçü önlemede önemli bir araç ve kırsalda yaşamını sürdüren insanımıza önemli ölçüde ekonomik katkı sağlıyor. Bölgemizde turizm mevsimi 4-5 ay ile kısıtlı kalıyor. Turizmin bir yıla yayılması için bu tür projeler önemli. Bölgedeki

kayak turizmi çok önemli. Benzeri faktörlerin devreye sokularak, turizmin süresinin uzatılması önemli hedefti. Bu proje Ovit'ten başlayıp Uzungöl'e uzanan bizim de önemseydiğimiz bölgesel bir proje. Bölgemize özellikle çok ciddi ivme kazandıracağını düşünüyorum" diye konuştu.

Turizm Çeşitleniyor

Son olarak kürsüye gelen Trabzon Valisi Abdil Celil Öz, turizmin önemine vurgu yaparak dünyada turizm çeşitliliğinin giderek arttığını söyledi. Vali Öz, "Dünyada olduğu gibi ülkemizde de turizm çeşitleniyor. Klasik deniz, kum yerine , kültür, inanç, doğa turizmi gibi alternatif turizm alanları hızla yaygınlaşıyor. Gelen ziyaretçiler bu alana ilgi duyuyorlar. 12 aya yaygınlaştırmamız açısından çeşitlendirmeye ihtiyacımız var. Bu anlamda Kalkınma Ajansımızın proje çağrısına kulak vererek Ticaret ve Sanayi Odamızın hazırladığı bu projenin bu bir bakıma bölgenin etüt ve fizibilitesinin ve mastır planının çıkarılması projesinin çok anlamlı olduğunu ifade etmek istiyorum. Bu projenin bir güzelliği de daha proje hazırlanma sürecinde bunun uygulamasına yönelik özel sektörden taleplerin olması bu projenin ne kadar ayaklarının yere bastığını ve bölgenin ne kadar ihtiyacı olduğunu gösterir. Bu anlamda inşallah burada hazırlanan Turizm Master Planı'nın uygulama sürecinin kısa olacağını ümit ediyoruz" dedi.

Konuşmaların ardından Uzungöl'e yapılacak olan yatırımlarla ilgili sunum yapıldı.

Türk-Gürcü Ortak Organize Sanayi Bölgesi Kuruluyor

Türkiye ve Gürcistan arasında bir çok alanda başarıyla uygulanan ortak işbirliklerine Organize Sanayi Bölgesi ekleniyor.

Bilindiği gibi Batum Havaalanı'nın ortak kullanılması, bir tur iki ülke programı ve Sarp Sınır Kapısı'ndan nüfus kağıdı belgesi ile geçiş ve benzeri başarılı uygulamalar iki ülke arasında yeni bir ortaklığa daha kapı aralandı.

Türk ve Gürcü Taraflar Acaristan'da Bir Araya Geldi

Gürcistan'ın Acaristan Özerk Cumhuriyeti'nin Gonia bölgesinde Türk ve Gürcü ortaklığında hayata geçirilmesi planlanan organize sanayi bölgesi için taraflar karşılıklı görüşmede bulundu.

Acaristan'ın daveti üzerine gerçekleşen görüşmeye Gürcistan tarafından Acara Özerk Bölgesi Maliye ve Ekonomi Bakanı Davit Baladze ve Bakan Yardımcısı Beso Bolguçdze katıldı.

Türkiye tarafından da Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) Genel Sekreteri Çetin Oktay Kaldırım, Trabzon Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı M. Suat Hacısalihoğlu, Artvin Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Kurtul Özel, DOKA Planlama Stratejik Planlama ve Programlama Birimi Onur Adıyaman, Artvin Yatırım Destek Ofisi Uzmanı Berna Kiriş Turna katıldı.

Görüşmede, Türkiye'deki OSB uygulamaları yasal dayanakları ile uygulanmakta olan teşvikleri kapsayan ayrıntılı dokümanlar DOKA tarafından Gürcistan tarafına sunuldu.

Bakan BALADZE: Ağustos Ayında Trabzon'da OSB'leri İnceleyecek

Heyeti kabulde yaptığı konuşmada Acara Özerk Bölgesi Maliye ve Ekonomi Bakanı Davit Baladze, organize sanayi bölgeleri konusunda Türkiye'nin ve Trabzon'un bir başarı elde ettiğini düşündüklerini, bu bakımdan fikirlerinizi dinlemenin Acaristan için önemli olduğunu söyledi. Bu ilk toplantının Acaristan'da, bundan sonraki görüşmenin ise Trabzon'da organize sanayi bölgelerini yerinde görerek yapmayı uygun gördüklerini aktardı.

DOKA Genel Sekreteri Kaldırım: Ortak OSB Kurmakta Türk Ve Gürcü Taraflar İstekli

Heyeti davet edip kabul ettikleri için teşekkür eden Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) Genel Sekreteri Çetin Oktay Kaldırım, gündeme gelen Organize Sanayi Bölgesi konusunda gelişmelerin olmasının kendilerini sevindirdiğini kısa zamanda somut adımlar atıldığını söyledi.

Bu bölgeyi ortak düşündüklerini kaydeden Kaldırım, ortak işbirlikleri, ortak ekonomik hedefler ve ortak yatırımlar ile güzel bir işbirliği arzuldıklarını vurguladı. Kaldırım, Doğu Karadeniz Bölgesi altı ilden oluştuğunu anımsatarak Batum ile güzel bir işbirliği ile Kafkasların, Orta Doğu'nun, Doğu Avrupa'nın ve Avrasya'nın önemli bir merkezi olmayı arzuldıklarını dele getirdi.

TTSO Başkanı M.Suat Hacısalihoğlu: Komşu

Gürcistan'a Türkiye'deki OSB Tecrübemizi Aktaracağız

Bugüne kadar Trabzon Ticaret ve Sanayi Odası olarak dört tane organize sanayi bölgesi kurduklarını aktaran Trabzon TSO Başkanı M. Suat Hacısalihoğlu, bu konuda tecrübelerinin çok fazla olduğunu söyledi.

Organize Sanayi Bölgeleri aslında üretim ve istihdam dışında kuruldukları bölgelere bir üretim kültürünü de getirdiklerini ifade etti. Hacısalihoğlu, "Bu tür bölgede kurulacak olan fabrikaları diğer vatandaşların görmesi ile imalatın kolay bir iş olduğunu ve diğer vatandaşlarında buna hızlı bir şekilde yönlendiğini görmekteyiz. Biz bunun örneklerini gördük. Acaristan'da kurulacak olan OSB tüm Gürcistan'da hızlı bir şekilde bir kaç tane daha kurulmasına örnek olacaktır." dedi.

Ortak Havaalanı Gibi Ortak OSB de Başarılı Olacaktır

Artvin Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Kurtul Özel'de Batum Havalimanının Türkiye ve Gürcistan tarafından örnek kullanılmasını örnek göstererek, organize sanayi bölgesinin de bu model etrafında şekillenebileceğini söyledi. Özel, "Burada herki tarafta kazanıyor. Siz istihdamda kazanacaksınız. İç piyasaya ve Kafkasya bölgelerine mal satışı gerçekleştireceksiniz. Belki de sizin yatırımcınız ve girişimciniz de gelecek bu bölgede yatırım yapacaktır. Bölgenin bir üretim üssü gibi olacaktır." dedi.

Batum'un bir turizm kenti olduğunu anımsatan Özel, kurulacak ortak organize sanayi bölgesinde ağır sanayinin olamayacağını, bölgenin dokusuna ve potansiyel ihtiyaçlara yönelik sektörlerde üretimlerin yapılacağını ifade etti.

Arazi Beğenildi

Görüşmelerin ardından Acaristan'ın Gonia bölgesinde bulunan 92 dönüm araziye inceleyen DOKA Bölgesi heyeti arazinin yatırım için elverişli bir düzeyde olduğunu söylediler. Türk-Gürcü ortak Organize Sanayi Bölgesi'nin planlandığı arazinin yanı başında Gümrük alanı, Sarp Sınır Kapısı, Havaalanı ve Batum merkezine yakınlık gibi avantajları bulunuyor.

Yönetim Kurulu Toplantısı Ordu'da Yapıldı

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) Yönetim Kurulu toplantısı Ordu'da gerçekleşti.

Ordu Valisi Kenan Çiftçi başkanlığında Ordu'da gerçekleştirilen toplantıya, Rize Valisi Nurullah Çakır, Trabzon Valisi Abdil Celilöz, Giresun Valisi Hasan Karahan, Ordu Belediye Başkanı Seyit Torun, Gümüşhane Belediye Başkanı Mustafa Canlı, Ordu TSO Başkanı Servet Şahin, Trabzon TSO Başkanı Suat Hacısalihoğlu, Artvin TSO Başkanı Kurtul Özel, Rize TSO Başkanı Şaban Aziz Karamehmetoğlu, Trabzon İl Genel Meclisi Başkanı Haydar Revi, DOKA Genel Sekreteri Çetin Oktay Kaldırım katıldı.

Toplantının başkanlığını yapan Ordu Valisi Kenan Çiftçi, toplantı öncesi yaptığı açılış konuşmasında, "Geçtiğimiz yıla göre bölgemizde yüzde 60 turizm artışı var" dedi.

Kalkınma ajanslarının bölgelerin kalkınması adına çok güzel çalışmalar yaptığını belirten Vali Çiftçi, "Bölgemizde 4 valimiz değişti. Bu değişim ile birlikte bir değerlendirme olacaktır. Valilerimiz kendi bölgelerinde daha önceden bu konular ile ilgili çalıştılar. Burayla ilgilide inşallah yeniden DOKA'nın yaptıklarıyla, yapacaklarıyla bir bilgilendirme olacaktır. İlk toplantının ardından belki de en kısa sürede Artvin'de bir toplantı yapıp orada da değerlendirmemizi yapacağız. Özellikle kalkınma ajansları böl-

gelerin kalkınması adına çok güzel çalışmalar yapıyorlar. Diğer bölgelerde de yapıyorlar. Ama benim burada edindiğim bilgiye göre 502 proje ve 52 milyon TL'lik çok güzel hizmetler yapılmış. İnşallah 2014 yılında çıkartılması planlanan yaklaşık 5 milyon TL'lik mali destek programı, yine turizmi hedef alan ciddi yatırımları hedef alan mali desteklerinde geleceği diğer alanlar ile birlikte güzel hizmetler yapacaktır. Bu toplantının yeni gelen valilerimize hayırlı olmasını diliyorum. Bölgemize güzel hizmetler yapmayı, sürdürülebilir kalkınmayı ve turizm alanında yapılan bu yatırımların faydasını aldı daha da olacak. Geçtiğimiz yıla göre bölgemizde yüzde 60 turizm artışı var. Bunu daha da ileriye taşınması ve diğer alanlarda da yatırımların yapılması faydalı olacaktır. Ben şimdiden bütün illerimize hayırlı olmasını diliyorum" şeklinde konuştu.

Toplantıda, tanıtım ve işbirliği faaliyetleri, 2014 yılı içerisinde çıkartılması planlanan mali destek programları, 2013 yılın doğrudan faaliyet desteği projeleri, izleme ve değerlendirme faaliyetleri görüşüldü.

Vali ÇİFTÇİ, Japonya Çalışma Ziyaretini Değerlendirdi

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı Yönetim Kurulu Başkanı Ordu Valisi Kenan Çiftçi, Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) ile Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı (JICA) arasında 2015 yılına kadar sürecek olan ve bütün masrafları JICA tarafından karşılanan işbirliği anlaşması kapsamında 6-15 Eylül tarihleri arasında gerçekleştirilen Japonya çalışma ziyareti ile ilgili bilgilendirme toplantısı düzenledi.

“İnceleme Gezisinde Önemli Kazanımlar Elde Ettik”

Vali Kenan Çiftçi, Japonya’ya yapılan çalışma ziyareti heyetinde yer alanları tanıtarak başladığı bilgilendirme toplantısında, ziyaret programının önceden alınmış bir karar olduğunu söyledi.

“Japonya’da kaldığımız süre içerisinde bölgemizle benzerlikler arz eden kırsal alanlarda ve şehirlerde kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları ile yaptığımız görüşmelerde bölgemizde uygulanabilecek projeleri ve bu projelerin uygulama yöntem ve adımlarını yerinde görme fırsatı yakaladık” diyen Vali Kenan Çiftçi, “İnceleme gezisinde ülkemiz ve bölgemiz adına önemli kazanımlar elde ettik. İlk olarak Tokushima bölgesinde bulunan ve geçmişte dışarıya büyük oranda göç veren Kamikatsu kasabasında kurulmuş olan 5 adet işletmeden 3 tanesini ziyaret ederek yerinde inceleme fırsatı bulduk, turizme dönük olan işletmede ise konaklayarak kırsal turizm konusunda detaylı bilgi aldık. Genç nüfusu kasabada tutabilmek, yaşlılara hayata tutunma gücü verebilmek ve doğayı koruyabilmek adına dünyada eşine rastlanılmayacak seviyede uygulamalara şahit olduk. Bizleri en çok şaşırtan bölge halkının kaderinin 1980’li yıllarda kasabaya gelen ve kasabada yetişen yaprakların satılabileceğini fikrini ortaya atıp bunu bir projeye gerçeğe dönüştüren idealist bir kişinin kurduğu İrodori firması oldu. Bu proje sayesinde iyi bir pazarlama stratejisi, ortak hareket etme ve disiplinli çalışma ile yaprakların dahi satılabileceği ve yaşlı insanların bilgi teknolojilerini öğrenip kullanabileceğini gördük. Bu proje kapsamında Japon lokantalarında servislerde dekoratif amaçlı kullanılan yaprakların satışından bugün 1 hanenin geliri 10 bin dolara kadar çıkabilmektedir. Bu proje kırsalda yaşayanlara ekonomik katkının yanında müthiş bir sosyal devinim kazandırmakta ve de özellikle yaşlı nüfusa yeni fırsatlar sunarak onların mutlu olmalarını sağlamaktadır” dedi.

“Her Alanda Önce Kendi Malını Tüketmeye Özen Gösteriyorlar”

Japonya’da her alanda öncelikli olarak kendi ürünlerini kullanmaya özen gösterdiklerini ve önce kendi malını tüketeyim dü-

şüncesinin ön planda olduğunu, bunu da çok iyi pazarladıklarını belirten Vali Kenan Çiftçi, Ordu’da da pazarlanabilecek bol çeşitte ürün olduğunu hatırlatarak, fındık, kivi, bal, peynir, patates ve çileği örnek olarak göstererek, eko-turizm yapabilecek yüzlerce çeşit malzeme bulunduğuna dikkat çekti ve “önemli olan bu ürünleri bir araya getirip pazarlama yapmak” diye konuştu.

“Okullarda Yörede Yetiştirilen Ürünlerden Yapılan Yemekler Veriliyor”

Katsuura kasabasında yerel halkın öncelikli olarak kasabada yetiştirilen ürünleri tüketmesi ve bu alışkanlığın bütün okullarda verilmeye başlanmış olmasından çok etkilendiğini ifade eden Vali Çiftçi, “Kasabada ziyaret ettiğimiz ilkokulda öğle yemeklerinde çocuklara sadece yörede yetiştirilen ürünlerden yapılan yemekler veriliyor. Ayrıca çocuklar geri dönüşümü ve çevreye saygıyı uygulamalı olarak ilkokul seviyesinde almaya başlıyorlar. Ziyaret ettiğimiz bu okulda çocuklara bölgemizden getirdiğimiz fındık gibi ürünleri hediye ederek hem kültürümüzün güzel yanlarını sergiledik hem de yöremiz ürünlerini tanıtmaya fırsatı bulduk. Ayrıca burada Japon eğitim sistemini yerinde görerek bilgiler aldık” diye konuştu.

“Çöp Projesi Yerel Yönetimlere Örnek Teşkil Ediyor”

“Yine Kamikatsu kasabası, 2003 yılında Japonya’da bir ilki gerçekleştirerek ‘Sıfır Çöp Deklarasyonunu’ nu yayınlamış ve 2005 yılında ise Japonya Sıfır Çöp Akademisini kurmuştur. 1997 yılında çöplerinin yüzde 80’ini yakan, geri kalanını da dolgu malzemesi olarak kullanan kasaba şu anda tüm çöplerinin yüzde 90’ının geri dönüşümünü gerçekleştirmektedir. Şu anda kasabada yaşayan vatandaşlar organik olmayan çöplerini belediyece kurulmuş toplama ve ayrıştırma tesisine kendileri getirmekte ve burada kendileri 35 kategoriye göre çöpü ayrıştırmaktadır” diyen Vali Çiftçi, “Bölgemizin en değerli sermayesi olan doğal güzelliklerin korunması adına bu ve benzeri projelerin bölgemizdeki yerel yönetimlere ciddi örnek teşkil ettiği ortadadır. Ayrıca yol kenarındaki satış mağazalarında yöresel ürünlerin üreticileri tarafından direkt

müşterilere satılıyor olmasının da üreticilere ciddi finanssal kaynak sağladığını gördük. Çok sistemli bir şekilde çalışan bu modelin bölgemizde de uygulanabileceğini yerinde gördük” şeklinde konuştu.

“Halk Çöpünü Evlerde Ayırıyor”

Vali Çiftçi, “Kamikatsu örneğinin başkent Tokyo'nun 420 bin nüfusa sahip bir belediyesi olan Machida'da uygulanıyor olması katı atık sorunu yaşayan bölgemiz illeri için de kuşkusuz rol model olması açısından önemliydi. Halkın kendi çöpünü evlerde ayrıştırması, kullandıkları çöp poşetlerini belediyeden para ile satın alması ve kullanılmış mobilyalarından kurtulmak için belediyeye ücret ödemeleri bölgemiz insanına örnek teşkil edecek nitelikteydi. Ayrıca çöp arıtma merkezini bir kültür merkezi şeklinde tasarlamış olmaları ve özellikle burada yaşlıların mobilya vb. atıkları tamir edip satışa sunma sisteminin kurulmuş olması ve burada çalışanlara değişik sosyal aktivite programlarının yapılıyor olması ilgamızı çekti” diyerek, okullardan öğrencilerin de düzenli bir şekilde bu merkezi ziyaret ederek yerinde bilgi aldıklarını da sözlerine ekledi.

“Tokushima Valisine Bölgemizi Tanıtma Fırsatı Yakaladık”

Tokushima Valiliği'ne de bir ziyaret gerçekleştirdiğini anlatan Vali Kenan Çiftçi, “Yaptığımız ziyarette Tokushima Valisine bölgemizi ve ülkemizi tanıtma fırsatı yakaladık. Dostça karşılandığımız Valilikte, Sayın Vali tarafından Tokushima'da yapılan çalışmalar tarafımıza bir sunum eşliğinde anlatıldı. Özellikle bilgi teknolojileri alt yapıları ve deprem ile ilgili yaptıkları detaylı çalışmalar bizler için önemli konulardı. JICA Genel Merkezi'nde yönetim kurulu üyeleri ile yaptığımız görüşme de kısa fakat çok verimli geçti. Japonya'da, ülkemizde meydana gelen küçük çaptaki toplumsal olayların nasıl algılandığını öğrenmemiz ve onlara gerçekte olan durumu izah etmemiz önemliydi. Ayrıca DOKA olarak bu işbirliğine ne denli ciddi yaklaştığımızı da kendilerine göstermiş olduk. İnceleme gezimiz süresince en çok ilgamızı çeken konuları ve gelecekte bölgemizde hangilerinin uygulanabileceğini kendileri ile paylaştık” dedi.

“Yerel Ürünleri Pazarlamak Çok Önemli”

“İnceleme gezimizin son durağı olan Tokyo'ya 3 saat mesafedeki Kiyosato yayla turizm merkezinde eko turizm konusunda tesisleşmenin ve yerel ürünlerin pazarlanmasının talebi nasıl arttırdığını gözlemledik” diyen Vali Kenan Çiftçi, “Bir yılda bu merkezi sadece dondurma yemek için ziyaret edenlerin sayısı 650 bin kişi. Bu da bize İrodori örneğinde olduğu gibi yerel ürünlerin profesyonel biçimde pazarlanmaları durumunda bir bölgenin kaderini nasıl değiştirebileceğini göstermektedir. Ayrıca orada bulunan turizm firmasının düzenlediği ekolojik tur sayesinde bölgeye has bitki ve hayvan türlerini tanıdık ve ormanda kısa bir yürüyüş yaptık. Bu yürüyüş esnasında bölgemizin bitki örtüsü

bakımından daha zengin olduğunu fakat alt yapı ve profesyonel işletmeler açısından eksikliklerinin olduğunu fark ettik” şeklinde konuştu.

“Japonya Tabihaku 2013 Fuarında, Karadeniz Bölgesi'nin Tanıtımını Yaptık”

Günümüzde yurt dışı tanıtımlarının ne kadar önemli olduğunu yadsınamaz bir gerçek olduğunun altını çizen Vali Kenan Çiftçi, “Japonya inceleme gezisi sırasında Tabihaku 2013 Fuarı'nda DOKA olarak stant açıldığını ve bölgenin tanıtımının yapıldığını anlattı.

Yoğun ilgi nedeniyle tanıtıcı materyallerin büyük bir kısmının 2. günde tükendiğini belirten Vali Çiftçi, “Bölgemizin kalkınmasında öncü sektör olarak belirlediğimiz turizmin gelişmesinin tanıtımdan geçtiği bilgisiyle yurt dışı tanıtımlarını çok ama çok önemsiyoruz. Yapacağımız her tanıtım ülkemize ve bölgemize fazlasıyla geri dönecektir” dedi.

“Yurt Dışı Tanıtımlarının Getirisi Çok Fazla”

Son 3 yılda DOKA olarak Arap Dünyası ve Körfez ülkelerine yapılan yurt dışı tanıtımlarının getirisinin fazlasıyla görüldüğünü vurgulayan Vali Kenan Çiftçi, “Uzak Doğu'da da yaptığımız ve yapacağımız tanıtımların cennet bölgemize getirisi olacağına eminim. Japonya'dan edindiğimiz bilgiler ve deneyimler doğrultusunda uygulamaya başarıyla konmuş somut ve pilot projeler ile bölgemizin eko-turizm ve diğer alanlarda potansiyelinin değerlendirilmesi için bundan sonra da JICA ile işbirliği halinde ortak çalışmalara devam edilecektir. Japonya coğrafi olarak ülkemize çok uzak bir mesafede olmasına rağmen misafirperverlik, yardımseverlik, sıcakkanlılık gibi birçok ortak değere sahip olduğumuz, benzer kültürel yapılar ve alışkanlıklarımızın bulunduğu bir ülke olarak ön plana çıkmaktadır. Ekonomik ve sosyal yönden birçok noktada ise birbirimizi tamamlayıcı özelliklere veya avantajlara sahibiz. Fındık, Su Ürünleri, Doğal Gıda maddeleri, Endemik Türler ve Yaban Mersini gibi ürünlerimizin Japonya'da çok ciddi bir pazarının var olması bölgemize bu alanda ciddi bir avantaj sağlamaktadır. Diğer taraftan bölgemizin özellikle balıkçılık, kooperatifçilik, ürün çeşitlendirilmesi ve markalaştırılması gibi alanlarda Japonya'nın deneyim ve uzmanlığına ihtiyacı olduğu ortadadır” diyerek sözlerini tamamladı.

Arı Şahini

"kervan yolu"

DEDEKORKUT KUŞ GÖZLEM VE SEYİR TERASI

Tepeli Toygar

Kar Serçesi

Kara Çaylak

Sarı Kuyruk Sallayan

Kara Kızıl Kuyruk

GERİ DÖNÜŞÜM SEKTÖR RAPORU

Sürdürülebilir Yeşil

Hızla gelişen ekonomiler, artan sanayi üretimi, kentleşme oranının dramatik bir şekilde artması ve toplumların refah artışı arayışının ardındaki hızlı tüketim eğilimleri; üretimlerde aşırı kaynak ihtiyacını da beraberinde getirmiştir. Bu ihtiyaç ise ekonomilerde hammadde ve enerjinin önemini her geçen gün arttırmaktadır. Zira geçtiğimiz son on yılda emtia fiyatları genel düzeyindeki kayda değer artışlar bunun en temel göstergesidir. Kaynak ihtiyacının bu denli önemli olduğu günümüz dünyasında onu sıfırdan elde etmenin yanı sıra var olanları da korumak adına geri dönüşüm ve kazanım tekniklerinin kullanılması ihtiyacının ilerleyen dönemlerde bu gün olduğundan çok daha yoğun hissedileceği apaçık bir gerçektir.

Ülkemiz, son yıllarda gösterdiği ekonomik performans ve büyüme rakamları bakımından dünya ortalamalarından olumlu yönde sıyrılmış bir yapı sergilemektedir. Fakat buna paralel artan bir enerji ve hammadde ihtiyacı da söz konusudur. Ne yazık ki enerjide net ithalatçı konumunda olmamız cari denge açısından zayıf noktamızdır. Bu sebeple alternatif kaynaklardan enerji elde edilmesine, var olan kaynakların tekrar kullanılmasına ve enerji verimliliğinin en üst düzeye çıkarılmasına ihtiyacımız bulunmaktadır. Bu açıdan bakıldığında geri dönüşüm ve kazanım sistemleri ülkemiz ve TR 90 Düzey II Bölgesi (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon) için bugün olduğundan daha fazla, gelecekte çok önemli bir çıkış noktası ve fayda yaratıcı, vazgeçilmez bir unsur olacaktır.

Fatih EGE

Dünya'da her yıl 800 milyon ton civarında çöp geri dönüşüme tabi tutulmaktadır. Geri dönüşümden elde edilen sözde ikincil ürünler aslında ekonominin temeline nüfus etmiş durumdadır. Eskiden yerel bazda alım satımı yapılan bu ürünlerin ticari hareketi artık ülkeler hatta kıtalar arası bir boyut kazanmıştır. Katı atıklardan ambalaj atıklarının ve daha birçok malzemenin geri kazanılma oranı giderek artmaktadır. Dünya genelinde, geri kazanım yapan belediyelerin sayısı, geri kazanım ile uğraşan şirketlerin sayısı ve bu sektörün toplamda oluşturduğu ulusal ekonomik hacim milyar dolarla ifade edilmektedir. Örneğin, ABD'de 2000 yılında geri dönüşüm işi ile uğraşan şirket sayısı 56.000 ve ekonomik hacim 4,6 milyar \$ olmuştur.

Türkiye'de ise yıllık ortaya çıkan yaklaşık 30 milyon ton atığın teorik olarak %25'inin geri dönüşüme tabi tutulabilmesi mümkündür. Buradan ülke toplam geri dönüşüm potansiyelinin 7,5 milyon ton olabileceği teorik olarak söylenebilir. Ancak Türkiye'de atığın tamamı düzenli depolama sahalarında depolanamamaktadır. Vahşi depolama alanlarında ise geri dönüşüm faaliyetleri yürütmek gerek insan sağlığına zararı gerekse ürünün muhteviyatında meydana gelen deformasyon sebebi ile pek mümkün olmadığı için geri dönüşümde istenilen performans henüz gösterilebilmiş değildir.

TR90 Düzey II Bölgesi özelinde ise yıllık yaklaşık 0,9 milyon ton kentsel atık açığa çıkmakta ve bunun yaklaşık %20'lik kısmı geri dönüşüme tabi tutulabilecek yapıdadır. Fakat bölge kentsel ve ambalaj atıklarının geri dönüşümü ile ülke ekonomisine kazandırılması konusunda henüz yolun çok başındadır. Bölgede geri dönüşüm alanında kayda değer çalışmalar yapan tek belediye günlük 20 tonluk ambalaj atıkları geri dönüşüm amaçlı toplama faaliyeti ile Trabzon Belediyesi'dir.

Kentsel atıkların yanı sıra TR90 Düzey II Bölgesi'nde ciddi bir tarımsal atık (biyokütle) potansiyeli de bulunmaktadır. Fındık ve çay üretiminde ülkede lider konumda olan bölgede yıllık yaklaşık 77.000 ton çay işleme atığı, 130.000 ton fındık kabuğu ve 260.000 ton fındık cürufu açığa çıkmaktadır. Bu ürünlerin çeşitli kompozitler içinde yalıtım malzemesi veya ahşap katkı maddesi amaçlı kullanılması yanı sıra organik gübre hammaddesi olarak kullanıma potansiyeli de bulunmakta, bu yönüyle yatırımcılara ciddi imkânlar sunmaktadır.

GERİ DÖNÜŞÜME GENEL BAKIŞ

Geri dönüşümün tanımı, kapsamı ve önemi,

Geri dönüşüm, resmi dokümanlarda geçen tanımı ile atıkların bir üretim prosedürüne tabi tutularak, orijinal amaçlı ya da enerji geri kazanımı hariç olmak üzere, organik geri dönüşüm dâhil diğer amaçlar için yeniden işlenmesini ifade etmektedir. Bu tanımdan anlaşılacağı üzere atık maddelerden enerji eldesi geri dönüşümden daha geniş bir kavramdır. Bu geniş kavram ise geri kazanım olarak adlandırılan ve tekrar kullanım ile geri dönüşüm kavramlarını da kapsayan; atıkların özelliklerinden yararlanılarak içindeki bileşenlerin fiziksel, kimyasal veya biyokimyasal yöntemlerle başka ürünlere veya enerjiye çevrilmesini içeren bir süreçtir

Geri dönüşümüne konu maddeler genel itibari ile cam, kağıt, metal ve plastik ana gruplarından oluşmaktadır. Bu gruplara ek olarak piller, motor yağı, akümülatörler, beton, organik atıklar ve elektronik atıklardan da geri dönüşüm ve geri kazanım yolu ile fayda sağlamak mümkündür.

Atık yönetiminde dünyada uygulanan modern anlayış önce atığın önlenmesi, önlenemiyor ise azaltılması şeklindedir. Azaltılan atık içinde de uygun ayrıştırma

sistemlerinin uygulanarak atığın yeniden kullanıma tabi tutulması en verimli alternatiftir.

Çünkü yeniden kullanımda geri dönüşüme oranla daha enerji sarfiyatı ile ürün tekrar aynı amaçla ekonomiye kazandırılmaktadır. Atık hiyerarşisinde bir sonraki aşama ise ürünü geri dönüşüme tabi tutarak fiziksel ve kimyasal yapısında belli değişiklikler ile aynı veya başka amaçlı kullanabilmektir. Bu sürecin daha az verimli fakat bertaraftan daha avantajlı olan aşaması ise geri kazanımdır. Atıklar için en son tercih gerek ekonomik israf gerek depolama alanı ve maliyeti ve gerekse çevreye verdiği zarar sebebi ile bertaraftır. Yerel yönetimlerin ve diğer ilgili kuruluşların bu hiyerarşiyi göz önünde bulundurarak atığı mümkün olduğunca hiyerarşinin üst tabakalarında değerlendirmeleri gerekmektedir.

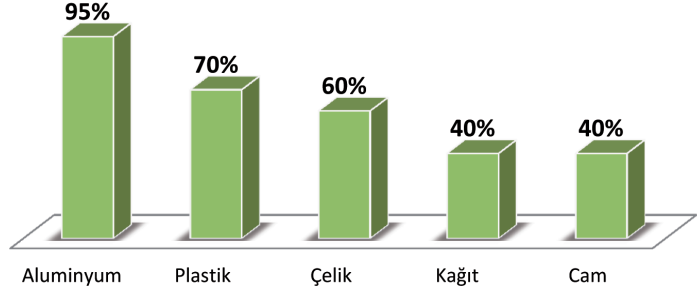

Geri kazanım ve dönüşüm faaliyetlerin ekonomik ve çevresel faydaları aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

Kaynakların tekrar tekrar kullanımı sağlayarak özellikle ham maddesi ithalata konu ürünlerdeki kaynak israfını en aza indirmek ve cari dengeye olumlu katkı yapmaktır.

Şekil 1: Bazı Ürünlerin Sıfırdan Üretilmesi Yerine Ürünün Geri Dönüştürülmesi İle Sağlanan Enerji Tasarrufu (National Recycling Coalition)

Kaynakların yeniden daha az işleme tabi tutularak kullanılması endüstriyel işlemedeki enerji ve işgücü maliyetlerini düşürmektedir.

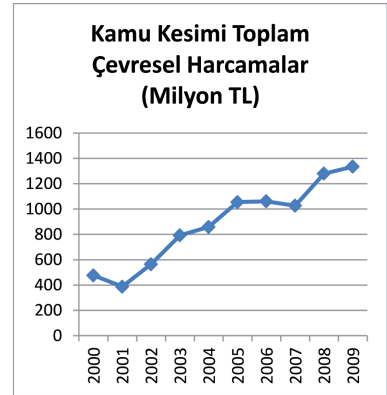

TÜRKİYE'DE GERİ DÖNÜŞÜM

Türkiye'de son yıllarda yaşanan hızlı sanayileşme ve tüketim eğilimlerinin değişmesi, genelde çevre yönetimi özelde ise atık yönetimi, geri dönüşüm ve kazanım alanlarında belli düzenlemeler ve ciddi harcamalar yapılmasına sebep olmuştur. TÜİK verilerine göre 2009 yılında kamu kesimi tarafından yapılan toplam çevresel harcamalar 1,4 Milyar TL seviyesindedir ve bu harcamalar aşağıdaki grafikten de anlaşılacağı üzere artarak devam etmektedir. Toplam çevre harcamalarının yanı sıra atık yönetimine yapılan yatırımlardaki artış hızı çok daha yüksektir.

Geri dönüşümün Türkiye'deki geçmişi çok yeni olmakla birlikte, özellikle 1983 yılında çıkarılan çevre kanunu ve bu kanunda 2006 yılında yapılan düzenlemeler ile Avrupa Birliği uyum sürecinde 2004 yılı sonrasında oluşturulmuş birçok yönetmelik ile geri dönüşüm ve atık yönetimi alanlarında önemli değişiklik ve iyileşmeler sağlanmıştır.

Kaynak: TÜİK Çevre İstatistikleri

Yasal Mevzuat

Türkiye'de atık yönetimi ve geri dönüşüm ile ilgili çeşitli kanun, yönetmelik ve uluslararası anlaşmalar söz konusudur. Düzenlemelerle ilgili en önemli aktör belediyelerdir ve atığın sağlıklı bir şekilde toplanması ve uygun işe çöp ayrıştırma işlemlerinin yapılmasında en büyük sorumluluk da onlara düşmektedir.

Mevcut Potansiyel

Ülkede 30 milyon ton atığın teorik olarak %25'inin geri dönüşüme tabi tutulabilmesi mümkündür. Buradan ülke toplam geri dönüşüm potansiyelinin 7,5 milyon ton olabileceği teorik olarak söylenebilir. Ancak Türkiye'de atığın tamamı düzenli depolama sahalarında depolanmamaktadır. Vahşi depolama alanlarında ise geri dönüşüm faaliyetleri yürütmek gerek insan sağlığına zararı gerekse ürünün muhteviyatında meydana gelen deformasyon sebebi ile pek mümkün değildir.

Kentsel atıkların yanı sıra Türkiye'de endüstri kökenli atıkların da çevreye ciddi zararları bulunmakta ve geri kazanım ile ekonomiye ve çevreye önemli katkıları olmaktadır. Hurda atıkları, ömrünü tamamlamış lastikler, atık yağ, atık pil ve akümülatör, elektrikli ev aletleri bu grupta değerlendirilebilir.

Tablo 1: Türkiye'de 1992-2007 Yılları Arasında Ambalaj Geri Kazanım Miktarları

YILLAR	Piyasaya Sürülen Ambalaj Miktarı (Ton)	Hedef (Ton)	Geri Kazanılan Amb. At. Mikt. (Ton)
1992	128.482	30.969	60.634
1993	143.192	47.628	72.704
1994	174.571	75.620	58.799
1995	187.654	80.846	55.818
1996	223.015	89.931	71.221
1997	251.444	92.777	98.525
1998	287.405	94.334	91.232
1999	328.070	106.136	92.409
2000	335.231	107.488	110.558
2001	347.382	100.061	117.943
2002	366.875	106.005	130.525
2003	401.646	123.284	123.740
2004	440.826	137.192	136.120
2005	1.496.316	198.804	718.392
2006	1.474.829	219.206	1.378.412
2007	1.712.585	532.776	2.472.325

DOĞU KARADENİZ BÖLGESİ'NDE GERİ DÖNÜŞÜM

Kentsel atık miktarı ve bu atık içindeki geri dönüştürülebilir madde miktarının hesaplanmasında nüfus ve kişi başı çöp tüketimine dair veriler kullanılmaktadır. Doğu Karadeniz Bölgesi 2010 yılı toplam nüfusunun 2.516.167 olduğu göz önünde bulundurulduğunda ve kişi başı kentsel atık üretim miktarının günlük yaklaşık 1 kg olduğu istatistiğine dayanarak bölgede günlük yaklaşık 2500 ton atık açığa çıktığı sonucuna ulaşılabilir. Bu atık içindeki geri dönüştürülebilir kısım ise illerin iklim durumuna, kullandıkları katı yakıtlardan çıkan kül atığına, toplama ve düzenli depolama sistemlerinin durumuna göre değişiklik göstermektedir.

Bölgede yapılmış akademik bir çalışmaya göre bölge illerinde atık içinde potansiyel geri dönüştürülebilir madde oranları yaklaşık olarak belirlenmiştir. Belirlenmiş bu yaklaşık oranlara göre illerde ve bölge genelinde geri dönüşüme tabi olabilecek kentsel atık miktarı ile ilgili hesaplamaları içeren tablo aşağıdadır. Tablodan da anlaşılacağı üzere özellikle yazları çok yağış alan Trabzon ve Rize illerinin atıklarının geri dönüştürülebilir oranları düşüktür. Bununla birlikte bölge yıllık 153.974 tonluk geri dönüşüm potansiyelinden söz edilebilir.

TR90 Düzey II Bölgesi İllere Göre Kentsel Katı Atık ve Geri Dönüşüm Potansiyeli					
İller	Toplam Nüfus (Kişi)	Toplam Günlük Katı Atık (Kişi Başı ortalama 1 kg/gün varsayılmıştır)	Geri Dönüştürülebilir Atık Oranı	Geri Dönüştürülebilir Atık Miktarı (ton/gün)	Potansiyel Geri Dönüştürülebilir Atık Miktarı (ton/yıl)
Artvin	164.759	164.759	38%	63	22.852
Giresun	419.256	419.256	10%	43	15.762
Gümüşhane	129.618	129.618	24%	31	11.307
Ordu	719.183	719.183	25%	180	65.625
Rize	319.637	319.637	10%	32	11.667
Trabzon	763.714	763.714	10%	73	26.761
TR 90 Toplamı	2.516.167	2.516.167	17%	422	153.974

Tarımsal Yan Ürünler

Doğu Karadeniz Bölgesi hasat sonu tarım ürünleri bakımından potansiyeli oldukça yüksek bir bölgedir. Yıl boyu yağış alması bölgenin biyokütle potansiyelinin yüksek olmasında en önemli etkidir. Bölge yetişen ürünlerden elde edilen yan ürünler genelde yakacak amaçlı kullanılmakla birlikte gelişen teknoloji ve imkânlar ile birlikte katma değeri daha yüksek ve sürdürülebilir bitkisel üretime katkısı daha fazla olan yöntemlere doğru bir kayma söz konusudur. Özellikle çay ve fındık açığa çıkan posa, kabuk, cüruf atıkları miktarı göz önünde bulundurulduğunda yatırımcılara potansiyel imkânlar sunmaktadır.

Çay İşleme Atıkları

ÇAYKUR verilerine göre Türkiye'de 2009 yılında satın alınan toplam yaş çay miktarı yaklaşık 1.1 milyon tondur. Bu alımın %54'ü ÇAYKUR, %46'sı ise özel sektör firmaları tarafından yapılmıştır. Ülkede çayın tamamı Doğu Karadeniz Bölgesi'nde üretilmektedir.

Yaş çayın fabrikalarda işleme sürecinde %6-8 oranında çay atığı ortaya çıkmaktadır. Toplam yaş çay üretim miktarına bakıldığında; işleme sürecinde yıllık yaklaşık 77.000 ton çay atığının açığa çıktığı rahatlıkla söylenebilir. Ortalama yaş çay alım fiyatının 1 TL olduğu göz önünde bulundurulduğunda yıllık 77 milyon TL'lik bir potansiyelin kullanılmadığı ortaya çıkmaktadır. Bu atıklar halihazırda fabrikalarda uygun yöntemlerde yakılarak veya çevreye bırakılarak uzaklaştırılmaktadır. Ancak yapılan akademik ve deneysel araştırmalar sonucu bu organik gübre ve torf malzemesi olarak geri kazanımı, mayalanma yöntemi ile enerji elde edilmesi veya kompozit dolgu malzemesi olarak kullanılması ile ağaç ürünlerinde alternatif bir katkı oluşturması mümkündür.

Bölgede gerek ÇAYKUR Araştırma Enstitüsü'nün gerekse özel sektörde birçok firmanın bu alanda AR-GE çalışmaları mevcuttur ve kısa vadede sonuç alınması beklenmektedir.

Fındık Kabuğu, Cürufu

2010 yılı TÜİK bitkisel üretim geçici verilerine göre TR90 Düzey II Bölgesi toplam fındık üretimi 275.911 ton olarak gerçekleşmiştir. Bölgede ortalama fındık randımanı %50-54 arasında değişmektedir. Kalan %46-50'lik kısmı kabuk atık olarak açığa çıkmaktadır. Dolayısıyla her yıl bölgede yaklaşık 130.000 ton fındık kabuğunun hasat sonu yan ürün olarak değerlendirilebilme potansiyelinden söz edilebilir. Bölgede fındık kabuğu yaygın olarak evlerde ısınma amaçlı kullanılabilmektedir. Fakat kabuğun katma değeri daha yüksek ürünlerde değerlendirilmesi ile ilgili çeşitli araştırmalar yürütülmektedir.

Fındık kabuğunun malzeme özelliklerinden faydalananılarak hafif ve dayanımı yüksek çeşitli izolasyon kompozitlerinin oluşturulabilme imkanı bulunmaktadır.

Fındık kabuğundan özellikle İtalya A.B.D. ve Almanya gibi tekniği ileri ülkelerde kontralit ve müşamba yapılmakta ve boya sanayinde kullanılmaktadır. Kömürleştirme yolu ile briket kömürü, aktif kömür ve sınıai kömür elde edilir. Furfural ve furfural alkol eldesinde (yağ rafinasyonu, naylon imalatı, termosetting reçinelerin imalatı) kullanılır.

Fındık dış sert kabuğunun yanı sıra toplama işleminin son patoz adı verilen aletler ile ayrılan fındık dış yaprağı (cüruf) da hem evsel amaçlı yakıt olarak hem de sonrasında gerek fındık bahçelerine gerekse diğer bitkisel üretim alanlarına gübre amaçlı kullanılmak üzere kompost yapılarak değerlendirilebilmektedir. 1 dekar-dan elde edilen cüruf miktarı yaklaşık olarak 60-75 kg'dır. Bölge yaklaşık 3,9 milyon dekar alana ekim yapıldığı göz önünde bulundurulduğunda yıllık 260.000 tona yakın fındık cürufunun açığa çıktığından söz edilebilir. Bu cüruf organik gübre amaçlı geri kullanıldığında bitkisel üretim için önemli bir katkı ve yatırımcılar için önemli bir gübre kaynağını oluşturmaktadır.

El değmemiş doğası ve turizmdeki iddiası da göz önünde bulundurulduğunda çevresel yönetim ve geri dönüşüm açısından bölgede ciddi yatırımların gerek devlet eliyle gerekse özel sektör kanadıyla gerçekleştirilmesi, çevresel sürdürülebilirliğin ekonomik katma değer ile paralel bir şekilde yürütülmesi açısından gerekli ve kaçınılmazdır. Bu alanda faaliyet gösterecek geri dönüşüm veya toplama ayırma tesislerinin yanı sıra çevre teknolojileri konusunda danışmanlık hizmeti sunan işletmelerin de bölgede yapabileceği ciddi ve getirisi yüksek yatırımlar söz konusudur.

Bölgede Geri Dönüşüm Alanında Faaliyet Gösteren İşletmeler

Doğu Karadeniz Bölgesi'nde bakanlık kayıtlarında yer alan bilgilere göre geri dönüşüm amacıyla faaliyet gösteren 3 toplama ayırma tesisi (TAT) ile bir geri dönüşüm tesisi (GDT) bulunmaktadır. Bu tesisler haricinde izinsiz olarak faaliyet gösteren birçok irili ufaklı toplama-ayırıştırma ve geri dönüşüm tesisi olduğu sektörde yer alan firmalar tarafından belirtilmektedir.

Bakanlık lisansı ile faaliyet gösteren toplama ayırıştırma tesislerinin iki tane Trabzon ilinde yer almaktadır. Toplama ayırıştırma tesislerinin bir diğeri de geçici lisans ile Ordu il sınırları içinde faaliyet göstermektedir.

Bölgede bulunan toplama ayırıştırma tesisleri günlük ortalama 10 ton ambalaj atığı ayırıştırılmaktadır. Yaz aylarında bu rakam 15 tonlara kadar çıkabilmektedir. Dolayısıyla Doğu Karadeniz Bölgesi'nde lisanslı bir şekilde ayırıştırılan ürün miktarı için yıllık 13500 ton civarı bir rakam öngörülmektedir. Sektörde bir o kadar da lisansız ayırıştırma yapan işletmelerin var olduğu bilinmektedir.

Toplama ayırıştırma tesislerinde (TAT) gerek sahada toplama işlerini organize etmek, gerek taşıma işlemlerini yürütmek, gerekse tesis içinde ayırıştırma, presleme ve araçlara yükleme işlemlerini gerçekleştirmek amacıyla ciddi bir insan gücüne ihtiyaç vardır. Tesis başına ortalama istihdam edilen personel sayısı dönemsel olarak değişmekle birlikte 30-35 kişi civarındadır. Bölgede lisanslı tesislerde faaliyet gösteren personel sayısı 100'ü aşmaktadır. Bunun dışında kayıt dışı olarak toplama işlemi yürüten birçok sokak toplayıcısı da geri dönüşüm alanında ekonomik bir fayda sağlamaktadır.

Bölgede geri dönüşüm tesisi olarak lisanslı bir şekilde faaliyet gösteren tek işletme Ordu ili sınırlarındadır ve plastik geri dönüşümü yapmaktadır. Söz konusu işletme 2007 yılında DOKAP programından hibe desteği de alarak geri dönüşüm faaliyetlerine hız vermiştir.

YATIRIM FIRSATLARI VE ÖNERİLER

- Belediye ve il çevre müdürlükleri verilerine bakıldığında Doğu Karadeniz Bölgesi'nde kentsel atıkların düzenli depolanmasında ve geri dönüşüm amaçlı ayrıştırma yapılmasında kat edilmesi gereken ciddi mesafeler bulunmaktadır. Bu noktada çöp yönetimi ve geri dönüşüm çözümleri sunan işletmelerin bölge belediyeleri ile potansiyeli yüksek iş birlikleri kurma fırsatı orta ve uzun vadede kendini hissettirecektir.

- Doğu Karadeniz Bölgesi biyo-kütle potansiyeli bakımından avantajlı bir konumdadır. Organik atıkların kompostlaştırılarak tarımda toprak zenginleştirme malzemesi olarak kullanılmasına yönelik tesislerin kurulması bölge atık yapısı bakımında önem arz etmektedir. Zira bölge kentsel atıklarının yanı sıra, tarıma dayalı sanayi atıklarının da büyük bir kısmı organik madde ihtiva etmektedir.

- Özellikle çay atıkları, fındikkabuğu ve cürufunun 500.000 tonu aşan bir potansiyeli bulunmaktadır. Hâlihazırda kullanılan evsel yakıt amacı bu ürünlerin en verimsiz şekilde kullanılmasına sebebiyet vermektedir. Bu ürünlerin organik gübre ve torf malzemesi olarak bitkisel üretimde katma değeri daha yüksek bir şekilde değerlendirilmesi söz konusu olabilir. Ayrıca hem çay posasının hem de fındikkabuğunun ağaç işlerinde katkı malzemesi, yapı işlerinde yalıtım malzemesi olarak kullanılması mümkündür. Bu alanda yapılacak AR-GE faaliyetlerinin takibinde ticari anlamda büyük kazanımların elde edilmesi mümkündür.

- Bölgede atık yönetimi, geri dönüşüm, HES'lerin çevresel etkileri, alternatif enerji gibi konularda danışmanlık hizmetleri sınırlı hatta yok denecek düzeydedir. Bu alanlarda uzmanlaşmış firmaların veya bu alanlarda bölgeye kazandırılacak teknolojilerin araştırılmasına yoğunlaşmış firmalar için bölgede ciddi bir pazar bulabilecekleri kaçınılmaz bir gerçektir. Zira gelişme eksenlerinin en önemlilerinden biri turizm / yayla turizmi olan bölge çevresel sürdürülebilirlik konusunda henüz yolun başındadır. Yatırımlardan önce alan araştırmaları, etki değerlendirmeleri, fizibiliteelerin hazırlanması gibi konularda profesyonel bakış açlarına ihtiyacı vardır.

- Ülkemizde ambalaj atıkları ile ilgili düzenlemeler gereği bu tarz atıkları yaratan firmaların yarattıkları atıkların bir kısmını toplamaları veya bu atıkların çevreye verdiği zararı telafi etmek amacıyla başka çevre dostu projeleri desteklemeleri gerekmektedir. Ayrıca modern çevre yönetiminde en önemli parametrelerden biri de firmaların karbon ayak izlerini minimuma indirmeleri gerekliliğidir. Bu noktada bölgede ambalajlı üretim ile uğraşan firmaların orta ve uzun vadede ambalaj geri dönüşümü yapmaları veya başka çevre dostu projeleri hayata geçirmeleri gerekecektir.

- Bölgede sağlıklı bir geri dönüşüm mekanizması ne yazık ki gerek halkın bu konuda yeterli duyarlılığı göstermemesi gerekse belediyelerin düzenli ve ayrıştırmaya uygun bir çöp toplama sistemlerinin olmaması sebebiyle bulunmamaktadır. Geri dönüşüm elverişsiz şartlarda insan sağlığına hiç de uygun olmayan yöntemler ile sokak toplayıcıları tarafından yapılmaktadır.

- Modern teknolojileri kullanan, kızıl ötesi ışınlar (NearInfrared) vb. yöntemler ile çöp ayrıştırma işleminin insan eli değmeden yapılabildiği sistemlerin bölgeye entegre edilmesi gerekmektedir. Bu alanda belediyelerin yatırım gereksinimi, özel sektörün ise yatırım fırsatları bulunmaktadır.

- Belediyelerin entegre çöp yönetim sistemine bir an önce geçerek 3R (azalt=reduce, tekrar kullan=reuse, geri dönüştür= recycle) prensibini aktif bir şekilde uygulamak için gerekli adımları bir an önce atmaları gerekmektedir.

- El değmemiş doğası ve turizmdeki iddiası da göz önünde bulundurulduğunda çevresel yönetim ve geri dönüşüm açısından bölgede ciddi yatırımların gerek devlet eliyle gerekse özel sektör kanadıyla gerçekleştirilmesi, çevresel sürdürülebilirliğin ekonomik katma değer ile paralel bir şekilde yürütülmesi açısından gerekli ve kaçınılmazdır. Bu alanda faaliyet gösterecek geri dönüşüm veya toplama ayırma tesislerinin yanı sıra çevre teknolojileri konusunda danışmanlık hizmeti sunan işletmelerin de bölgede yapabileceği ciddi ve getirisi yüksek yatırımlar söz konusudur.

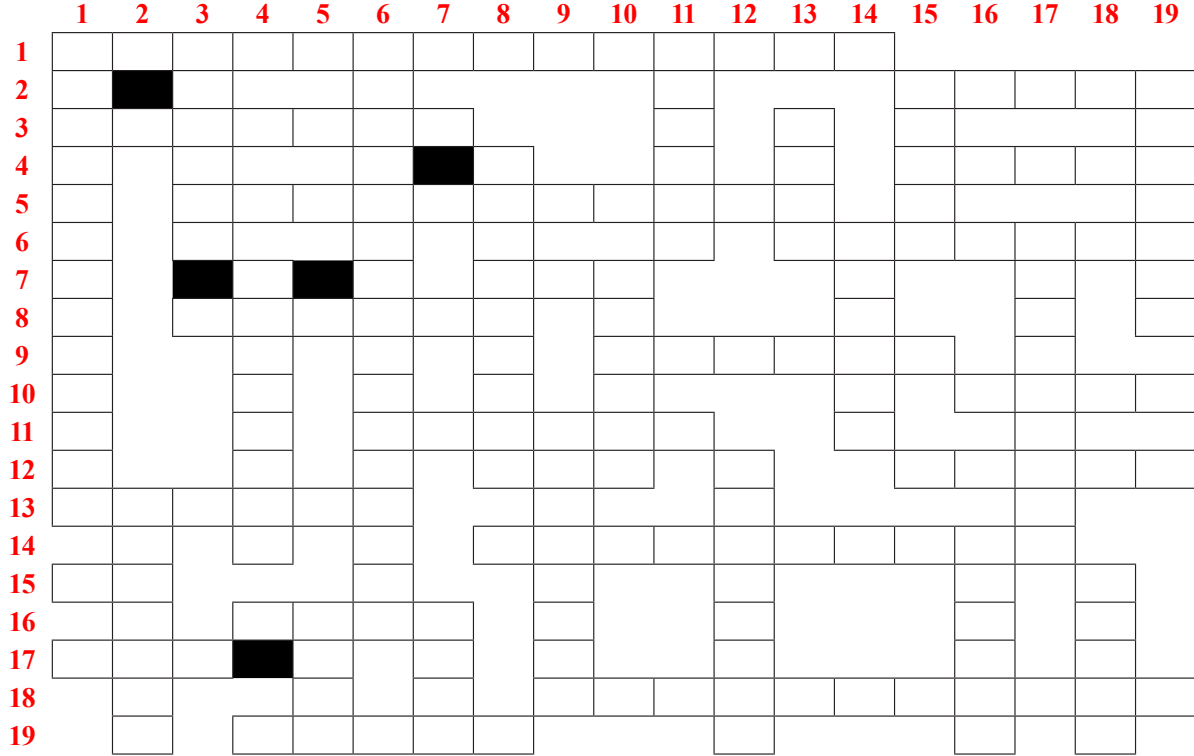
KAYNAKÇA

1. Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliği, (05.04.2005 tarih ve 25777 sayılı Resmi Gazete’de yer alan değişiklik ile birlikte)
2. <http://www.cevko.org.tr/cevko/lc-Sayfa/Tuketici/Neden-Geri-Kazanim-.aspx>
3. <http://www.benefits-of-recycling.com/historyofrecycling.html>
4. http://www.oecd-ilibrary.org/environment/oecd-factbook-2010/municipal-waste_factbook-2010-64-en
5. <http://nrcrecycles.org/>
6. <http://www.mtalhagonullu.net/>
7. www.bir.org (Beureau of International Recycling resmi web sitesi)
8. World MarketsforRecoveredandRecycledCommodities, Beureau of International Recycling, Mayıs 2010
9. RecoveredPaper Market In 2010, Beureau of International Recycling, Mayıs 2010
10. <http://www.gtis.com/english/>, (Global Trade Information Services resmi web sitesi)
11. UNEP, DevelopingIntegrated Solid Waste Management Plan, 2009
12. TÜİK, Kamu Sektörü Çevresel Harcama İstatistikleri
13. OECD Çevre İstatistikleri
14. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Atık Yönetim Eylem Planı, 2008
15. <http://atiklisans.cevreorman.gov.tr/LisansliFirmalar.aspx>
16. <http://www.atikyonetimi.cevreorman.gov.tr/lisans.html>
17. Adem Bayram ve S. Serkan Nas, (2007), “Doğu Karadeniz Bölgesinde Katı Atık Yönetimi Üzerine Değerlendirmeler”,
18. ÇAYKUR, Çay Sektörü Raporu, 2009
19. <http://www.lasder.org.tr/anasayfa.aspx?MenuID=1> (Lastik Sanayicileri Derneği resmi web sitesi)
20. T.C Giresun Valiliği, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Giresun İl Çevre Durum Raporu, 2010
21. T.C Rize Valiliği, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Rize İl Çevre Durum Raporu, 2010
22. T.C Trabzon Valiliği, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Trabzon İl Çevre Durum Raporu, 2010
23. İTO Dış Ticaret Şubesi, Demir Çelik Hurda Sektör Raporu, 2003
24. İTO, Hilal Usta, Kağıt Sektörü Profil Araştırması
25. İTO, Seral Alp, Plastik Sektör Raporu

8.Sayıdan itibaren Bil Bakalım adı altında çoğunluğu DOKA Bölgesi'ni ilgilendiren bulmacanın sekizincisi bu sayımızda yer buluyor. Sizlere bölgemizin bu yönde hazırladığımız bulmacamızla DOKA Bölgesini eğlenceli bir şekilde okuyucularımıza tanıtmak..

SOLDAN SAĞA

- 1) Türkiye'nin ilk Oyuncak Müzesini kuran Trabzonlu Şair, Yazar, Gazeteci, Araştırmacı
- 2) Eski adı Milas olan Ordu'nun ilçesi
- 3) Yusufeli'ne 14 km mesafede Bagratlı Krallığına 14.yüzy-
lda yapılmış kilise
- 4) Artvin (Borçka) sınırları içerisinde yer alan bir buzul gölü
- 5) Gümüşhane'nin Romalılar döneminde Gümüş Yeri anla-
mina gelen adı
- 6) Trabzon'un doğusunda, merkeze 33 km uzaklıktaki ilçe
- 7) Fatsa-Aybastı karayolu üzerinde, Bolaman çayı ile Keş
deresinin birleştiği yerde kurulmuş Ordu'nun bir ilçesi
- 8) II Aleksios döneminde kesme taştan dörtgen planlı burç,
bir süre zindan olarak kullanılmış Trabzon'da bulunan burç
- 9) Akçaabat'a bağlı bir beldemiz
- 10) 1 Nisan 1958 yılında kurulmuş Giresun'un ilçesi
- 11) Bedrama ve ilçenin kendi adını taşıyan kalesiyle meşhur
Giresun'un ilçesi
- 12) İl merkezine 21 km. mesafede Ordu'nun bir ilçesi

ÜSTTEN AŞAĞI

- 1) 1995-1996 sezonunda penaltı atmadan 25 golle gol kralı
olan Gürcü asıllı Trabzonsporlu futbolcu
- 2) Çoruh Nehri üzerinde yapılan bir spor türü
- 3) Gümüşhane sınırları içinde yer alan Örmek ormanların-
da bulunan ve türünde Avrupa'nın en uzun ağacı olma özelliğini
taşıyan ağaç türü
- 4) Gümüşhane ili Merkez ilçesi beldesi
- 5) Giresun ili Tirebolu ilçesi köyü
- 6) Ordu ili Ünye ilçesi beldesi
- 7) Perşembe yaylasıyla meşhur Ordu'nun ilçesi
- 8) İl merkezine 22 km. uzaklıkta, Ordu-Sivas karayolunun
üzerinde bulunan Ordu'nu ilçesi
- 9) Rize ili Merkez ilçesi beldesi
- 10) Kürtün ilçesine 6 km. mesafede Osmanlıların Rum
Pontus Devletine karşı savunma amaçlı yaptırdığı kale
- 11) Karagöl ve Yıldız gölüne sahip Gürcistan ile komşu
Artvin'in ilçesi
- 12) Trabzon ili Sürmene ilçesi beldesi

- 13) Kumru ilçesi yaylası
- 14) Hem Vakfıkebir hem de Fatsa sınırları içerisinde aynı adla bulunan belde
- 15) Doğuda Gümüşhane, güneyde Erzincan illeri ile komşu Giresun'un bir ilçesi
- 16) İl merkezine 50 km. uzaklıkta Giresun'un küçük bir ilçesi
- 17) Gümüşhane ili Kelkit ilçesi beldesi
- 18) Trabzon'un doğusundaki ilk ilçesi
- 19) Maçka'nın beldesi olup, aynı zamanda Trabzon'un içme suyu ihtiyacını da karşılamak amacıyla yapılan barajın adı
- 13) Üzerinde biten ağaç ve bitkilerin yardımıyla oluşmuş "Doğal Türkiye Haritası" Şahinkaya'sının bulunduğu Keşap'a bağlı belde
- 14) Eski adı Pulathane olan Trabzon'un ilçesi
- 15) Giresun ili Görele ilçesi beldesi
- 16) Kevgir Kalesi'nin bulunduğu Ordu'nun ilçesi
- 17) Gümüşhane-Erzincan Devlet Karayolu üzerinde 21.kilometrede 1760 metre rakımlı kale
- 18) Ciha kalesi, mençuna şelalesi, tarihi derecik köprüsü gibi turizm bakımından zengin Artvin'in ilçesi
- 19) Sahara- Karagöl Milli parkının bulunduğu Artvin'in ilçesi

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	Y	E	D	İ	D	E	Ğ	İ	R	M	E	N	L	E	R
2	A	Ğ	A	S	A	R		R	E	A	R	A	K		E
3	B	E	M		Ğ		Ş	İ		L	K			A	F
4	A		A	R	E	M	İ		K	E		M	A	L	İ
5	N	U	R	E	T	T	İ	N	Ö	Z	C	Ö	B	E	K
6	H	S		K	E		R	U	S	Y	A		A		K
7	O		B	O	Ğ	A		R	E	A	Y	A		S	O
8	R	E		Ç	İ	Z	G	İ			M	İ	M	A	R
9	O	R	T	A		İ		O	R	T	A	L	A	M	A
10	Z	İ		Y	A	Z		K	A	S	K	E	T		L
11	U	K		İ	K		D	U	T			V		A	T
12		B	O	Z	A	T		T		L	A	İ	K		A
13	Ş	E	V		R		B	A	K	A	N		R	A	N
14	A	L	İ	O	S	M	A	N	U	L	U	S	O	Y	
15	M	İ	T		U	R	L		Ş		K	O	M	A	N

15. Sayıdaki bulmacanın çözümü

ORDU

YATIRIM DESTEK OFİSİ

yeni ofisine taşındı...

twitter

Bizi takip edin...

@AjansDoka

www.doka.org.tr

**DOĞU KARADENİZ
KALKINMA AJANSI**

EASTERN BLACK SEA
DEVELOPMENT AGENCY